

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

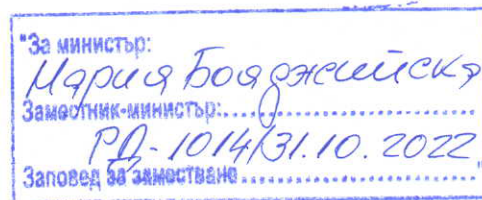

ОПРЕДЕЛЯМ:

РОСИЦА КАРАМФИЛОВА

Министър на околната среда и водите

Дата: 07.11.2022 г.

**Специфични и подробни цели на опазване на
защитена зона BG0002001 „Раяновци“,
съгласно Решение по т. 1 от Протокол № 26 от заседание на
Националния съвет по биологично разнообразие,
проведено на 28.04.2022 г.**

Автори: Борис Николов¹, Петър Шурулинков², Димитър Димитров¹, Николай Караиванов¹, Марта Димитрова¹

¹Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН

²Национален природонаучен музей при БАН

Съдържание

Въведение.....	4
1. Специфични цели за A004 <i>Tachybaptus ruficollis</i> (малък гмурец).....	5
2. Специфични цели за A005 <i>Podiceps cristatus</i> (голям гмурец)	8
3. Специфични цели за A008 <i>Podiceps nigricollis</i> (черноврат гмурец)	10
4. Специфични цели за A021 <i>Botaurus stellaris</i> (голям воден бик)	14
5. Специфични цели за A022 <i>Ixobrychus minutus</i> (малък воден бик)	17
6. Специфични цели за A026 <i>Egretta garzetta</i> (малка бяла чапла).....	20
7. Специфични цели за A773 <i>Ardea alba</i> (голяма бяла чапла).....	23
8. Специфични цели за A028 <i>Ardea cinerea</i> (сива чапла).....	26
9. Специфични цели за A029 <i>Ardea purpurea</i> (червена чапла)	30
10. Специфични цели за A030 <i>Ciconia nigra</i> (черен щъркел)	33
11. Специфични цели за A031 <i>Ciconia ciconia</i> (бял щъркел).....	37
12. Специфични цели за A034 <i>Platalea leucorodia</i> (бяла лопатарка)	40
13. Специфични цели за A889 <i>Mareca strepera</i> (сива патица).....	43
14. Специфични цели за A052 <i>Anas crecca</i> (зимно бърне).....	47
15. Специфични цели за A053 <i>Anas platyrhynchos</i> (зеленоглава патица)	50
16. Специфични цели за A856 <i>Spatula querquedula</i> (лятно бърне).....	53
17. Специфични цели за A857 <i>Spatula clypeata</i> (клопач)	56
18. Специфични цели за A059 <i>Aythya ferina</i> (кафявоглава потапница).	59
19. Специфични цели за A060 <i>Aythya nyroca</i> (белоока потапница)	62
20. Специфични цели за A072 <i>Pernis apivoris</i> (осояд).....	66
21. Специфични цели за A898 <i>Accipiter nisus</i> (малък ястреб).....	69
22. Специфични цели за A080 <i>Circaetus gallicus</i> (орел змияр).....	72
23. Специфични цели за A081 <i>Circus aeruginosus</i> (тръстиков блатар)	75
24. Специфични цели за A084 <i>Circus pygargus</i> (ливаден блатар)	78
25. Специфични цели за A087 <i>Buteo buteo</i> (обикновен мишелов)	81
26. Специфични цели за A403 <i>Buteo rufinus</i> (белоопашат мишелов).....	84
27. Специфични цели за A859 <i>Clanga clanga</i> (голям креслив орел).....	88

28. Специфични цели за A096 <i>Falco tinnunculus</i> (черношипа ветрушка).....	90
29. Специфични цели за A099 <i>Falco subbuteo</i> (сокол орко).....	94
30. Специфични цели за A103 <i>Falco peregrinus</i> (сокол скитник).....	96
31. Специфични цели за A511 <i>Falco cherrug</i> (ловен сокол)	99
32. Специфични цели за A118 <i>Rallus aquaticus</i> (крещалец).....	102
33. Специфични цели за A119 <i>Porzana porzana</i> (голяма пъструшка).....	105
34. Специфични цели за A892 <i>Zapornia parva</i> (средна пъструшка).....	107
35. Специфични цели за A893 <i>Zapornia pusilla</i> (малка пъструшка).....	110
36. Специфични цели за A122 <i>Crex crex</i> (ливаден дърдавец).....	112
37. Специфични цели за A123 <i>Gallinula chloropus</i> (зеленоножка).....	115
38. Специфични цели за A125 <i>Fulica atra</i> (лиска)	117
39. Специфични цели за A131 <i>Himantopus himantopus</i> (кокилобегач).....	121
40. Специфични цели за A133 <i>Burhinus oediconemus</i> (турилик)	123
41. Специфични цели за A136 <i>Charadrius dubius</i> (речен дъждосвирец).....	126
42. Специфични цели за A142 <i>Vanellus vanellus</i> (обикновена калугерица).....	128
43. Специфични цели за A165 <i>Tringa ochropus</i> (голям горски водобегач).....	131
44. Специфични цели за A215 <i>Bubo bubo</i> (бухал).....	134
45. Специфични цели за A224 <i>Caprimulgus europaeus</i> (козодой).....	137
46. Специфични цели за A231 <i>Coracias garrulus</i> (синявица).....	140
47. Специфични цели за A429 <i>Dendrocopos syriacus</i> (сирийски пъстър кълвач).....	142
48. Специфични цели за A242 <i>Melanocorypha calandra</i> (дебелоклюна чучулига)	145
49. Специфични цели за A243 <i>Calandrella brachydactyla</i> (късопръста чучулига).	147
50. Специфични цели за A246 <i>Lullula arborea</i> (горска чучулига).....	150
51. Специфични цели за A255 <i>Anthus campestris</i> (полска бърбица).....	152
52. Специфични цели за A307 <i>Sylvia nisoria</i> (ястребогушо коприварче)	155
53. Специфични цели за A338 <i>Lanius collurio</i> (червеногърба сврачка)	158
54. Специфични цели за A339 <i>Lanius minor</i> (черночела сврачка).....	162
55. Специфични цели за A379 <i>Emberiza hortulana</i> (градинска овесарка).....	165
Литература	168

Въведение

Специална защитена зона (СЗЗ) BG0002001 „Раяновци“, определена по Директива 2009/147/ЕО за опазване на дивите птици, заема площ от 13185,8 ha и попада изцяло в Континенталния биогеографски регион. Обявена е със Заповед № РД-569 от 05.09.2008 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 84 от 2008 г.). Съгласно СФД в зоната предмет на опазване са 52 вида птици. Зоната обхваща мозаечен ландшафт с комплекс от широколистни гори, тревни местообитания (влажни ливади, степни съобщества), храстови местообитания и обработваеми площи. На нейна територия се намира най-голямото карстово блато в България – Драгоманското. Орографски добре обособени са северната и южната граница на зоната, минаващи съответно по рида Чепън и карстовите хълмове (Три уши и тяхното продължение) от Драгоман на изток до с. Понор. Налице са и малко по площ иглолистни (борови) култури. Зоната е едно от най-важните места в страната за голямата бяла чапла, полската бърбрия, големият воден бик, белооката потапница, пъструшките и др. Обект на опазване в зоната са редица видове с висок консервационен статус като белоопашатия мишелов, бухала, червеногърбата сврачка, черночелата сврачка и др.

Настоящият документ включва следните раздели с важна информация:

- ✓ Код и наименование на вида
- ✓ Кратка характеристика на вида
- ✓ Характер на пребиваване в страната, Характерно местообитание и хранене
- ✓ Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво
- ✓ Състояние на ниво СЗЗ
- ✓ Анализ на наличната информация
- ✓ Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната
- ✓ Необходимост от промени на СФД за СЗЗ
- ✓ Цитирана литература (обща за документа)

Природозащитните цели са представени в текста по-долу в табличен вид, като са изведени на преден план основни параметри с техните целеви стойности, към които да се насочат природозащитните цели така, че да се постигне стабилна/нарастваща или подобряване на флукутираща/намалваща тенденция в популацията на птиците. Необходимо е обаче да поясним, че поради липсата на систематизиран мониторинг на птиците в СЗЗ от Natura 2000 в България, **за повечето видове не са посочвани тенденции в популациите**, а само целеви стойности за минималния размер на популациите в зоната. За да се посочат статистически достоверни, дори и само краткосрочни тенденции в популациите (за 10 г. период) на птиците в СЗЗ, са необходими данни от поне 5 г. систематизиран мониторинг на видовете, а такъв в повечето случаи липсва. Изключение са видовете сврачки (*Laniidae*), гнездящи в зоната, за които ИБЕИ-БАН провежда ежегоден мониторинг от 2016 г. и за които могат да бъдат посочени достоверни тенденции.

Предлагат се за включване в СФД три нови вида птици поради висока консервационна значимост на национално и/или европейско ниво (*Egretta garzetta*, *Platalea leucorodia*, *Mareca strepera*).

Други четири вида – *Accipiter gentilis*, *Streptopelia turtur*, *Monticola saxatilis* и *Panurus biarmicus*, също са представени в зоната и имат висока консервационна значимост на национално и/или европейско ниво. Би било добре да бъдат включени при бъдеща актуализация на СФД поне в категорията „Други значими видове“.

Специфични цели за A004 *Tachybaptus ruficollis* (малък гмурец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 23-29 cm, тегло 0,120 – 0,235 kg, размахът на крилата - 40-45 cm. В брачно оперение темето, гърбът и вратът са черно-кафяви. Бузите, шията и горната част на гърдите са кестеняво-рижи. Тялото отстрани е черно-кафяво. В зимно оперение общата окраска е по-светла и размита. Бузите, шията и гърдите бежавокафяви. Подбрадието и коремът – бели. Гърбът е тъмен. Без полов диморфизъм, със слаби възрастови различия. Младите са като възрастните в зимно оперение, но с тъмни ивици зад и под окото (Svensson et al., 2009, Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Гнезди на отделни двойки и в колонии. Снася в края на април, началото на май 4 до 10 бели яйца. Малките са гнездобегълци (Симеонов и др., 1990). Зимува по незамръзналите водоеми в границите на гнездовия ареал. Птици от северна и централна Европа зимуват по Черноморието. Миграцията е от началото на септември до март. В средата на зимата по водоемите на страната се задържат няколко стотин екземпляра – между 400 и 1500 индивида съгласно Докладването от 2019 г. По-големи струпвания са установени във Варненското езеро, залива при Бургас и яз. Искър.

Характерно местообитание

През размножителния период, миграция и зимуване обитава както равнинните, така и планински водоеми. Среща се в малки и големи сладководни или бракични водоеми, като езера, реки, блата, канали, рибарници, утайници и др., обрасли с тръстика, камъш, папур и друга водна растителност до 800 м.н.в. При миграция и зимуване се концентрира предимно по морските заливи, крайморските езера и блата и язовирите (Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с дребна риба, ракообразни, миди, жаби, водни насекоми и техните ларви, а също така и с водорасли (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Видът е разпространен в цялата равнинна и полупланинска част на страната, където има макар и малки влажни зони, обрасли с висша водна растителност. Основната част от популацията е концентрирана в Тракийската низина, по Дунавското и Черноморското крайбрежие, в Дунавската равнина, Софийското поле и по долините на по-големите реки (Янков (отг. ред.), 2007).

В Тунджанската равнина гнездови находища има по р. Тунджа, в редица рибарници, язовири и микроязовири. През зимния период малките гмурци се концентрират в речните вировете по р. Тунджа, кариерите покрай реката и язовирите (Даскалова и др., 2020).

По дунавското крайбрежие видът е разпространен в почти всички подходящи местообитания, но не е многочислен. Регистриран е във влажни зони, покрити с гъсти тръстикови масиви. Броят варира между 24 и 50 гнездящи двойки, но предвид Характера на местообитанието и ниската откриваемост, вероятно числеността е по-висока (Shurulinkov et al., 2019a).

Според IUCN видът е слабо засегнат – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на България в категорията „Уязвим вид“. Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **500 – 1500 двойки**, а според Янков отг. ред. (2007) числеността е 800 – 1900 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е **неизвестна**. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: G05, G06, J02, F02.

Зимуващата популация е оценена на **400 – 1500 индивида**, като по данни от СЗП за България през период 2013-2018, минималната зимуваща популация е 384 индивида, а максималната – 987. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **нарастваща**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е **флукутираща**, променлива. Като заплахи за зимуващата популация са посочени J02 и G01.

Мигриращата национална популация е оценена на **500 – 1000 индивида**. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: K04, F26, G12.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната, вида е гнездящ. Гнездящата популация се оценява на **26 – 30 двойки**, което е 2,0 - 5,2 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“). Популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездящата популация на малкия гмурец в СЗ „Раяновци“ през 2005 г. е оценена на 15 – 25 дв., а през 2006 г. на 30 дв. (Shurulinkov et al. 2007). Драгоманско блато е основното и единствено гнездовище на вида в зоната. Според Червената книга на Р България вида гнезди в района на зоната след 2003 г. (Големански (гл. ред.), 2015). През последните години (2017 – 2021 г.) вида е редовно регистриран в Драгоманското блато през размножителния сезон (ebird.org – S. Gigov, G. Kamov, A. Ralev, T. Stefanov).

Заплахите за гнездовата популация са основно пресушаване на блатото, безпокойство от рибари по време на размножителния сезон и опожаряване на местообитанието през есенно-зимния период. Потенциалните заплахи за вида в СЗ трябва да се изяснят след адекватен мониторинг.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 26	Определена на база литературни данни и СФД. Ще зависи от наличието на воден стълб в Драгоманско блато.	Поддържане на популацията в размер най-малко 26 гнездящи дв.
Местообитание на вида: Площ на подходящите	ha	Най-малко 350	Включва площта на Драгоманско блато с водолюбивата растителност, каналите и водните огледала. Това е и подходящото	Поддържане на подходящото местообитание в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
местообитания за вида			хранително местообитание на вида през размножителния сезон. Ще зависи от наличието на воден стълб в блатото.	размер най-малко 350 ha.
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено . Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация за размера на гнездовата популация на вида е необходима следната актуализация в СФД (в червено):

- Промяна в категорията за оценка на популацията на вида в зоната от „С“ на „В“, предвид поддържане на 2,0 – 5,2 % от националната популация на вида, което отговаря на категория „В“ (2-15 % от националната популация на вида);

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A004	<i>Tachybaptus ruficollis</i>			r	26	30	p		G	B	B	C	B

Специфични цели за A005 *Podiceps cristatus* (голям гмурец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 46-51 cm, тегло 0,700 – 1,400 kg, размахът на крилата - 59-73 cm. Най-едрият гмурец с дълго, ниско тяло и дълга, тънка шия, държана изправена или свита с глава на гърба. В брачно оперение перата по челото, темето и тила са черни. Теменните пера са дълги и образуват „рогчета”. Перата около ушите и бузите също са удължени, кафяво-рижи, на върха черни и образуват „бакенбарди”. Мъжките са с по-широки „бакенбарди” и по-дълги „рогчета”. Гърбът и крилата са тъмнокафяви, околоочното поле, шията, гърдите и коремът са бели, слабините светлокафеникави.

През зимата отсъстват „бакенбардите” и „рогчетата”. Перата край бузите са бели, шията отпред, гърдите и коремът също са бели. При големия гмурец бялото в зимното оперение е повече от при другите видове гмурци. С бяло над окоето и черна ивица от окоето до човката. Почти без полов диморфизъм. При младите бузите са с ивици, човката е бледорозова (Svensson et al., 2009, Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Зимува по не замръзналите водоеми в Западна и Южна Европа. Миграцията е през септември-ноември и февруари-март. В резултат на миграции през есента и зимата числеността му нараства няколкократно особено в морските заливи, крайморските езера и по-големите вътрешни водоеми. У нас зимуват птици от европейската територия на Русия, скандинавските страни, Чехия, Полша, Румъния. Гнезди на отделни двойки и в колонии. Снася през март - април, 1 до 9 яйца. Малките са гнездобегълци. Стават самостоятелни на 70-80 дневна възраст (Симеонов и др., 1990, Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава езера, крайбрежия на реки, блата, канали, рибарници, утайници и др., обрасли с тръстика, камъш, папур и друга водна растителност до 800 м.н.в. При миграция и зимуване посещава както тези водоеми, така и много често морските заливи, крайморските езера и блата и високо разположените язовири – Доспат, Камчия, Искър, Батак и др. (Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с дребна риба, ракообразни, миди, жаби, водни насекоми и техните ларви, а също така и с водни растения. Младите се изхранват предимно с насекоми (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението на вида е разпръснато и групово във всички равнинни райони. Основната част от популацията е концентрирана в Дунавската равнина и покрай р. Дунав, Тракийската низина, по Черноморското крайбрежие и в Софийското поле (Янков (отг. ред.), 2007). В началото на 20-ти век настъпва депресия на вида и близо половин столетие той мъти само по Черноморското крайбрежие и р. Дунав. След 1960 г. птиците увеличават числеността си и заселват водоемите във вътрешността на страната (Симеонов и др., 1990).

По дунавското крайбрежие видът е широко разпространен и често срещан. Общият брой гнездящи двойки варира между 46 и 78. Основното място за размножаване е ез. Сребърна,

следват рибарниците Хаджидимитрово и блатата на о. Персин. Друг съществен обект, рибарници Мечка, са загубили значението си за вида след пресушаването им и превръщането им в обработваема земя през 2012 г. Също е положението и в рибарници Орсоя (Shurulinkov et al., 2019a).

Според IUCN видът е слабо засегнат – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на България в категорията „Уязвим вид“. Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **550 – 1500 двойки**, а според Янков отг. ред. (2007) числеността е 400 – 600 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е **стабилна**. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: G06, J02, J03, F05.

Зимуващата популация е оценена на **1850 – 5000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **нарастваща**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е **намаляваща**. За зимуващата популация са посочени следните заплахи: G01, J02, F05.

Мигриращата национална популация е оценена на **500 – 1000 индивида**. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: J02, F26, F05, G12.

3. Състояние в СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Според СФД, вида се опазва само като гнездящ. Гнездовата популация се оценява на **4-8 двойки**, което е около **0,5-0,7 %** от националната гнездова популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Големия гмурец гнезди редовно в СЗЗ „Раяновци“, като размера на популацията зависи от наличието на водно огледало в Драгоманско блато. През 2006 г. са установени 3- 4 двойки (Shurulinkov et al., 2007). Според информация в Червената книга на Р България вида гнезди в района на СЗЗ след 2003 г. (Големански (гл. ред.), 2015). Според ebird.org, големия гмурец е наблюдаван редовно (2 – 5 инд.) през размножителния сезон в Драгоманско блато в периода 2017 – 2021 г. (S. Gigov, A. Ralev, T. Stefanov).

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 4	Определена на база литературни данни и СФД. Ще зависи най-вече от наличието на воден стълб в Драгоманско блато	Поддържане на популацията в размер най-малко 4 гнездящи дв.
Местообитание на вида: Площ на подходящите	ha	Най-малко 350	Включва площта на Драгоманско блато с водолюбивата растителност, каналите и водните огледала.	Поддържане на подходящото местообитание в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
местообитания за вида			Това е и подходящото хранително местообитание на вида през размножителния сезон. Ще зависи от наличието на воден стълб в блатото.	размер най-малко 350 ha.
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - ВГ1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено . Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Не са необходими промени в параметрите за вида.

Специфични цели за A008 *Podiceps nigricollis* (черноврат гмурец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 28-34 cm, тегло 0,250 – 0,350 kg, размахът на крилата - 56-60 cm. В брачно оперение главата, вратът, гърбът и крилата са черни. Теменните пера са леко удължени. Зад очите и областта на ушите със снопче тънки, златисто-рижи пера. Коремът и подкрилията са бели. Слабините са ръждиви. Клюнът е слабо извит нагоре. През зимата рижият цвят в оперението липсва. На тила без удължени пера. Общия тон в окраската по-светъл. Зад ушите бяло петно. Гърлото, шията, гърдите и коремът бели. Има тъмносива яка. Няма полов диморфизъм. При младите оперението е като възрастните в зимно оперение, бузите са с бежов оттенък, шията е по-тъмна (Svensson et al., 2009; Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Среща се по водоемите на страната целогодишно. Забележима миграция се наблюдава през октомври – март. През нашата страна мигрират и зимуват индивиди излюпени в Румъния, Европейска Русия, Украйна, Чехия, Полша, Словакия и Германия. Многочислен през зимата, особено по Черноморското крайбрежие.

Гнезди на отделни двойки и в колонии. Двойките се оформят още през зимата или през пролетния прелет. Гнездото е плаващо сред водната растителност. Снася през май 3 до 8 яйца. Мътят и двамата родители около 20-25 дни. Малките са гнездобегълци. На триседмична възраст са самостоятелни (Симеонов и др., 1990, Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

Целогодишно обитава сладководни и солени водоеми, но предпочита блата, езера, старици на реки, разположени от морската равнина до 3000 м.н.в., богато обрасли с растителност, притежаващи открита водна площ и плитки участъци (Симеонов и др., 1990). През зимата е близо до морския бряг и в крайбрежните езера, по-рядко в големи, незамръзващи сладководни басейни, язовири и др.

Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с дребни риби, жаби, миди, ракообразни водни насекоми и техните ларви. През размножителния период с безгръбначни. Насекомите съставляват над 90% от храната (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди в изолирани гнездовища, по-ясно групирани по Дунавското крайбрежие, с единични находища, повечето без данни за сигурно гнездене покрай Черно море, в Добруджа, Софийското поле и Тракийската низина. (Янков (отг. ред.), 2007). В миналото е обитавал основно по-големите блата по поречието на р. Дунав и Бургаските езера. Сега единични двойки се размножават нередовно в резервата „Сребърна” и рибарниците „Калимок” (Големански (гл. ред.), 2015). Постоянно размножаващи се двойки има на остров Персин, но броят им също е много променлив. Установено е, че там гнездят 1 - 26 двойки през различни години. Други важни находища за вида са езерото Сребърна - 0-8 двойки (2006-8 двойки), рибарници Калимок - 0-6 двойки (2013 г. - 6 двойки) и Гарванско блато (2010 г. - 4 двойки) (Shurulinkov et al., 2019a).

Според IUCN видът е слабо засегнат – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на България в категорията „Критично застрашен вид”. Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **20-60 двойки**, а според Големански гл. ред. (2015) числеността не превишава 40 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е **намаляваща**. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: M07, G05, G06.

Зимуващата популация е оценена на **500-2000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **флукуираща**, променлива, а дългосрочната (за

периода 1980 – 2018 г.) е **намалваща**. За зимуващата популация са посочени следните заплахи: K04, G01.

Мигриращата национална популация е оценена на 100 – 500 индивида. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: K04, F26, F05, G12.

3. Състояние СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната, вида присъства като гнездящ. Гнездовата популация се оценява на **2 двойки**, което представлява **3,3-10,0 % от националната** гнездяща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В” – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Вероятно черновратия гмурец гнезди спорадично в СЗ „Раяновци“. В периода 1993 – 2006 г. не е отбелязан като гнездящ вид в Драгоманското блато (Shurulinkov et al., 2007). В Червената книга на Р България, територията на зоната също не се посочва като гнездовище на вода (Големански (гл. ред.), 2015). По данни от ebird.org, през април на 2011 г. са наблюдавани 8 инд. в брачно оперение и в подходящо гнездово местообитание (А. Ralev). Не е налична по-актуална публикувана информация за размера на гнездовата популация в зоната. По всяка вероятност при благоприятни в хидрологично отношение години и наличие на достатъчно открити вони площи в Драгоманско блато вида гнезди в зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 1	Определена на база литературни данни, СФД и информацията от ebird.org. Вида не гнезди редовно в зоната поради липса на подходящо местообитание. Целевата стойност няма да бъде изпълнена ежегодно. Ще зависи най-вече от наличието на воден стълб в Драгоманско блато.	Поддържане на популацията в размер най-малко 1 гнездяща двойка.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания за вида	ha	Най-малко 350	Включва площта на Драгоманско блато с водолюбивата растителност, каналите и водните огледала. Това е и подходящото хранително местообитание на вида през размножителния сезон. Ще зависи от наличието на воден стълб в блатото.	Поддържане на подходящото местообитание в размер най-малко 350 ha.
Качество на местообитанието на вида: Екологично	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние 1-Отлично - High	Подобряване на екологичното състояние на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.			2-Добро - Good	водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено . Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова численост на вида в защитената зона е необходима следната актуализация в СФД (в червено):

- Промяна в числеността на гнездовата популация от мин. 2 и макс. 2 дв. на до 2 дв., поради спорадичния характер на гнездене на вида в зоната и липсата на стабилна популация на вида по литературни данни.
- По отношение на гнездящата популация предлагаме промяна в категорията за оценка на популацията на вида от категория „А“ в категория „В“, тъй като в благоприятни в хидрологично отношение години зоната поддържа до 3,3 10,0 % от националната популация на вида, което отговаря на категория „В“ (2-15 % от националната популация на вида);

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A008	<i>Podiceps nigricollis</i>			r		2	p		G	B	A	C	B

Специфични цели за A021 *Botaurus stellaris* (голям воден бик)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 69 – 81 см. Размах на крилата: 100 – 130 см. Оперението на тялото на големия воден бик е охренокафяво с по-тъмни петна и черти. Коремът е по-светъл. Горната страна на главата и перата между очите и клюна са чернокафяви. Няма полов диморфизъм. Младите екземпляри имат по-светло оперение, изпъстрено с бели петна и черти. Няма много добре изразен полов диморфизъм.

Характер на пребиваване в страната

В България големият воден бик е гнездящ, прелетен, преминаващ и зимуващ вид. По-голямата част от гнездящата популация през зимата мигрира на юг и напуска страната. Над територията на цялата страна преминава интензивен миграционен поток на големи водни бикове, част от които остават да зимуват в страната (Шурулинков, 2014). Голяма част от българската популация, както и птиците от северните части на ареала зимуват в България (Симеонов и др. 1990). Долита през март и отлита през септември-октомври. Големият воден бик е нощен мигрант, преминаващ по време на своята миграция през територията на цялата страна, но най-масово – по Черноморското крайбрежие. Обикновено мигрира поединично или по двойки, рядко на малки семейни групи (Шурулинков, 2014). Зимува в Средиземноморието. Рядък и малоброен вид. Гнезди из цялата страна в различни водоеми, обрасли с тръстика или папур. Повечето от установените гнездови находища са в Горнотракийската низина, Тунджанската низина и по р. Дунав, но най-висока е плътността на вида в Драгоманското и Алдомировското блата в Софийско. По Черноморското крайбрежие е твърде малоброен като гнездящ вид.

Характерно местообитание

Големият воден бик у нас гнезди в разнообразни влажни зони, обрасли в една или друга степен с масиви от висша водна растителност (тръстика, папур, камъш), от морското равнище до 860 м н.в. (в миналото – до около 1100 м н.в.). Това са най-често блата, езера, рибарници, язовири, вкл. микроязовири, бавни речни участъци. Най-голям дял от находищата (39%) са в естествени блата и езера. В най-голям брой от находищата (50%), гнездовото местообитание са обширните масиви от тръстика (Шурулинков, 2014). Големият воден бик е полигамен вид. В територията на един мъжки, която варира от 8–10 до 100 хектара, обикновено има между 1 и 5 женски, които строят свои гнезда. Две съседни гнезда могат да са на минимална дистанция от 39 м. и дори 5 м. (Шурулинков, 2014). Гнездата се изграждат в миналогодишна тръстика и се състоят от листа на тръстика и друга висша водна растителност. Предпочитаните местообитания са: 1130, 1150, 3130 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Големият воден бик се храни с риби, жаби, тритони, мишевидни гризачи, раци, охлюви, насекоми, пиявици, червеи, паяци, а по-рядко и с дребни птици и влечуги (Симеонов и др. 1990; White et al. 2006). В Чехия сред насекомите са регистрирани водни кончета, водни твърдокрили и техните ларви, водни полутвърдокрили и сухоземни бръмбари (Hudec 1994). В Драгоманското и Алдомировското блато основният хранителен компонент най-вероятно е *Carassius auratus* (Шурулинков, 2014). В Англия предпочитаните видове риби за вида са змиорката (*Anguilla anguilla*), червеноперката (*Scardinius erythrophthalmus*), трииглата (*Gasterosteus aculeatus*) и деветиглата бодливки (*Pungitius platygaster*) (Джилбърт, 2003).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Рядък и малоброен вид. Гнезди из цялата страна в различни водоеми, обрасли с тръстика или папур. Повечето от установените гнездови находища са в Горнотракийската низина, Тунджанската низина и по р. Дунав, но най-висока е плътността на вида в Драгоманското и Алдомировското блата в Софийско. По Черноморското крайбрежие е твърде малоброен като гнездящ вид (Янков, отг. ред. 2007; Шурулинков, 2014).

Природозащитният статус на големият воден бик според IUCN е LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Застрашен“. Включен в СПЕС 3. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 70-110 токуващи мъжки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също нарастваща.

Зимуващата популация е оценена на 50 – 100 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) - флукутираща.

За гнездящата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: A08, D01, F01, F02, F03, F05, H01, J01, J02, G10, G14 и K01.

3. Състояние на вида в BG0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД, видът е **гнездящ** в зоната с численост 6-8 двойки/ токуващи мъжки. Зоната поддържа 7,8% от националната гнездова популация на вида (оценка „В“), опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията е изолирана в рамките на разширен ареал на разпространение (оценка „А“). Общата оценка на стойността на зоната за вида е „В“.

4. Анализ на наличната информация

След възстановяването на Драгоманското блато видът гнезди там от 2005 г., ежегодно, с численост 6-8 токуващи мъжки (Shurulinkov et al., 2007). По-висок е броят им при по-влажна година, с по-високи нива на водата в блатото.

Потенциалните тръстикови гнездови местообитания на големия воден бик в зоната са с обща площ от около 285 ha. Видът гнезди разпръснато из тях.

Местообитанията на вида за хранене на практика съвпадат с гнездовите.

За поддържане на тази площ е необходимо да не се допуска никакво черпене на вода от блатото или други дейности които биха могли да доведат до понижаване на водното ниво.

Заплахи за вида в зоната са опожаряването на тръстиковите масиви, нахлуването на диви животни в тръстиковите масиви, в отделни години - твърде ниските нива на Драгоманското блато и съответно липсата на хранителни ресурси –риба. Също така замърсяването на водите на блатото от канала идващ от гр. Драгоман.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки/ токуващи мъжки	Най-малко 6 двойки/ токуващи мъжки	Определена на база СФД и наличните данни от собствени проучвания.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 6 гнездящи двойки/токуващи мъжки.						
Местообитан ие на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитани я на вида	ha	Най-малко 285 ha	Гнездовото и хранителното местообитание съвпадат. Това са предимно тръстиковите масиви в Драгоманското блато.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 285 ha.						
Качество на местообитан ието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитани я на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено. Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2- Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация не е необходима актуализация на данните, представени в СФД на зоната.

Специфични цели за A022 *Ixobrychus minutus* (малък воден бик)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 32 см. Размах на крилете: 42 см. Темето, тилът, гърбът, крилата и опашката на мъжкия малък воден бик са черни със зеленикав оттенък. Челото и надочната ивица са бели. Двете страни на главата, шията, гърдите и плещите са охреноръждиви. По гърдите има тъмни надлъжни резки. Коремът и подопашката са белезникави. Темето и тилът на женската са черни, а останалите части от горната страна на тялото - тъмнокафяви с жълтеникави краища на перата. От предната страна на шията има неясни надлъжни резки. Горната страна на главата при младите екземпляри е тъмнокафява, а гърбът - кафяв изпъстрен с белезникави точки. Долната страна на тялото има белезникав цвят с надлъжни тъмнокафяви петна. Мъжкят е по-едър. Младите са жълто-кафяви, с черни надлъжни щрихи.

Характер на пребиваване в страната

В България малкият воден бик е гнездящ и прелетен вид. Пролетната миграция е от март до средата на май, а есенният прелет е от края на август до октомври (Симеонов и др. 1990). Зимува в Африка и около Средиземноморието.

Характерно местообитание

Малкият воден бик обитава блата и езера, разливи на реки, микроязовири, язовири, канали на напоителни системи, рибарници и оризища, обрасли предимно с тръстика (Симеонов и др., 1990). Среща се дори в изолирани малки водоеми с достатъчно тръстика, където да се крие. Изгражда гнездова платформа от тръстика, често издигната над водното ниво, закрепена за тръстиката или ниски храсти. Снася 2 – 7 яйца, има едно поколение годишно през периода май-юли. Предпочитаните местообитания са: 1130, 1150, 3130 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Малкият воден бик се храни предимно рано сутрин и привечер. Храната си търси в тръстикови масиви, по края на водни площи с различни размери и по-рядко на открито (Симеонов и др., 1990). Лови малки рибки, жаби, пиявици, водни насекоми, миди, охлюви и червеи. Рядко напада гнездата на дребни блатни птици и унищожава яйцата и малките им.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С широко и сравнително плътно разпространение по Дунавското поречие, в Дунавската равнина, Тракийската низина, по Черноморското крайбрежие и някои котловинни полета в Западна България, на места в Добруджа и по долините на реките Арда, Струма и Места (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен е в **Приложение 1** на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на малкият воден бик според IUCN е LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Застрашен“. Включен в SPEC 3.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **1500-4500 двойки**. Краткосрочната тенденция на

популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **стабилна**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е **стабилна**.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: F01, F05, H01, J01, J02.

3. Състояние в СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Съгласно стандартния формуляр за данни /СФД/ на зоната вида е гнездящ, прелетен. Гнездящата популация се оценява на **30-32 двойки**, което представлява 1,03 % от **средната стойност на националната популация** - оценка „В” в СФД, а следва да бъде „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А”), популацията е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „А”). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В”.

4. Анализ на наличната информация

Малкият воден бик е добре представен в Драгоманското блато. Гнездовата му численост реално варира в по-широки граници – 15-35 дв., в сравнение с посоченото в СФД (30-32 дв.).

Потенциалните тръстикови гнездови местообитания на малкият воден бик в зоната са с обща площ от около 285 ha. Видът гнезди разпръснато из тях.

Местообитанията на вида за хранене на практика съвпадат с гнездовите.

За поддържане на тази площ е необходимо да не се допуска никакво черпене на вода от блатото или други дейности които биха могли да доведат до понижаване на водното ниво.

Заплахи за вида в зоната са опожаряването на тръстиковите масиви, нахлуването на диви животни в тръстиковите масиви, в отделни години - твърде ниските нива на Драгоманското блато. Също така замърсяването на водите на блатото от канала идващ от гр. Драгоман.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 15 двойки.	Определена на база СФД и наличните данни от собствени проучвания.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 15 гнездящи двойки.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 285 ha	Гнездовото и хранителното местообитание съвпадат. Това са предимно тръстиковите масиви в Драгоманското блато.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 285 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено . Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

С оглед на наличните актуални данни гнездовата численост в СФД на зоната трябва да се коригира от 30-32 двойки на 15-35 двойки, което представлява 0,83% от националната популация. Оценката за значимост на популацията трябва да се коригира от „В“ на „С“ (<2%).

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A022	<i>Ixobrychus minutus</i>			r	15	35	p		G	C	A	A	B

Специфични цели за A026 *Egretta garzetta* (малка бяла чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55 – 65 cm. Размах на крилата: 88 – 106 cm. Изцяло бяла птица. Може да се сгрее с голямата бяла чапла. Основните различия са по-малкият размер, тъмният клон и крака с жълти стъпала, които обаче не се виждат, когато птицата е кацнала във водата. През размножителния сезон има две удължени пера на тила – егретки.

Характер на пребиваване в страната

Малката бяла чапла е гнездящо-прелетен вид в България (Симеонов и др. 1990). Пролетната миграция е от средата на март до май, а есенната – от края на август до октомври. Видът зимува в Африка и Близкия Изток.

Характерно местообитание

Малката бяла чапла обитава блата, езера, разливи на реки, микроязовири, язовири, канали на напоителни системи, рибарници, оризища, както и заливни гори и равнинни дъбови гори. Размножителният период започва от средата на април и продължава до началото на август. Образува различни по големина смесени колонии с други видове чапли, корморани, ибиси и лопатарки. Познати са три типа гнездови колонии: в тръстикови масиви, в заливни гори и в равнинни дъбови гори. Гнездото е разположено предимно в средните етажи на дърветата, или до около 1 м. над водната повърхност (Симеонов и др. 1990). Снася 3 – 4 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се с малки рибки, жаби и попови лъжички, водни насекоми, земноводни, малки гризаци и др., често в рехави ята от по няколко индивида. В изследване на птици от Софийско са установени *Microtus arvalis*, *Lacerta viridis*, *Lacerta sp.*, *Rana ridbunda*, *Tinca tinca*, *Gobio gobio*, *Scardinius erythrophthalmus*, *Alburnus alburnus*, *Libellula sp.*, *Gryllus demertus*, *Gryllotalpa gryllotalpa*, *Carabidae*, *Dytiscidae*, *Hydrophilidae*, *Chrysomelidae*, *Curculionidae*, *Geotrupes sp.* Ловува рано сутрин и привечер, по-рядко през останалото време (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди по Дунавските острови и в различен тип влажни зони – езера, блата, рибарници и язовири. С разпръснато и групово разпространение по Дунавското крайбрежие, Горнотракийската низина, Бургаските влажни зони и по р. Арда. С епизодично гнездене в Софийското поле. Често неразмножаващи се индивиди могат да се регистрират и в други райони на страната (Янков (отг. ред.), 2007).

Природозащитният статус на малката бяла чапла според IUCN е LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Почти Застрашен“. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 500 – 2000 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – стабилна. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е намаляваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 3000 – 5000 индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F05, G01, H01, J02, K01, F26, M08 и G05.

3. Състояние в СЗЗ Раяновци

Новопредложен вид за включване в СФД на зоната. Видът е нередовно гнездящ, прелетен и преминаващ редовно по време на миграция в ЗЗ „Раяновци“. Среща се на Драгоманското блато. Отделни двойки, 0-2 дв., гнездят в някои години в чапловата колония. Това представлява 0,08% от националната гнездова популация на малката бяла чапла. Оценка за значимост – „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“.

4. Анализ на наличната информация

Видът гнезди в Драгоманското блато от 2012-2013 г. насам, но не ежегодно. Числеността на вида в годините с установено гнездене е от 1-2 двойки.

Мигриращата популация е в размер 5-20 екземпляра. Среща се главно през април-май и август-началото на септември.

Потенциалните тръстикови гнездови местообитания на малката бяла чапла в зоната са с обща площ от около 285 ha. Те трябва да се имат предвид в цялост макар колонията в която гнездят тези птици да е разположена на няколко хектара площ. Това е така защото този тип колонии постепенно се разширяват в някои случаи, а в други изцяло се преместват, поради редица причини – наличие на хищници, конкуренти, пожари и др.

Местообитанията на вида за хранене до голяма степен съвпадат с гнездовите. В някои случаи малките бели чапли се хранят в плитководни разливи около Драгоманското блато. Ето защо смятаме, че все пак хранителните местообитания на вида са с малко по-голяма площ от гнездовите – около 345 ha. За поддържане на тази площ е необходимо да не се допуска никакво черпене на вода от блатото или други дейности които биха могли да доведат до понижаване на водното ниво.

Заплахи за вида в зоната са опожаряването на тръстиковите масиви, нахлуването на диви животни в колониите – диви свине и чакали, а в отделни години – твърде ниските нива на Драгоманското блато и съответно липсата на хранителни ресурси – риба. Също така замърсяването на водите на блатото от канала идващ от гр. Драгоман.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най- малко 1 двойка	Определена на база собствени данни на авторите в периода 2010-2020 г.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най- малко 1 гнездяща двойка.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 285 ха	Включва всички потенциални тръстикови и папурови местообитания, където колонията би могло да се разположи. Площта на подходящите гнездови местообитания е в пряка зависимост от водните нива на Драгоманското блато.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в зоната, в размер на най-малко 285 ha. Чрез недопускане намаляване на водните нива на Драгом. блато.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 345 ha	Изчислена на база на оводнената част на Драгоманското блато при максимални води и околните разливи и заляти ниви. Площта на подходящите хранителни местообитания е в пряка зависимост от водните нива на Драгоманското блато.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 345 ha чрез недопускане намаляване на водните нива на Драгоманското блато.						
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено. Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Информация която трябва да се добави към СФД за СЗЗ „Раяновци“

Предлагаме да се включат следните данни за вида в СФД:

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A026	<i>Egretta garzetta</i>			r	0	2	p	V	G	C	B	C	C
B	A026	<i>Egretta garzetta</i>			c	5	20	i	R	G	C	B	C	C

Специфични цели за A773 *Ardea alba* (голяма бяла чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 85 – 100 cm. Размах на крилата: 145 – 170 cm. Оперението е изцяло бяло. Значително по-едра от малката бяла чапла и с по-дълъг врат. В полет се виждат значително по-дългите ѝ крака. През размножителния период клонът е с тъмен връх, през останалата част от годината е изцяло жълт.

Характер на пребиваване в страната

Голямата бяла чапла е гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от март до средата на април, а есенната – от началото на септември до края на октомври (Симеонов и др., 1990). Частичен мигрант, зимува в Южна Европа, включително и в България, когато е по-често срещана.

Характерно местообитание

Голямата бяла чапла обитава блата и езера с обширни тръстикови масиви, крайбрежия на големи реки с изобилна растителност. По време на миграция и през зимата е широко разпространена в ниските части на страната, особено в открити райони в близост до по-големи реки и други влажни зони, както и в язовири, микроязовири, рибарници, напоителни и др. Размножителният период започва от началото на март и продължава до началото на юли. Най-често образува малки самостоятелни колонии, по-рядко гнезди по периферията на големите колонии от чапли, корморани, блестящи ибиси и лопатарки. Гнездата са разположени в труднодостъпни тръстикови масиви, или високо по дърветата на заливните гори (Симеонов и др., 1990). Снася 2 – 5 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се предимно с риба, по-рядко със земноводни, влечуги, големи водни насекоми и птици (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Много рядък и малоброен гнездящ вид. Гнезди поединично или на неголеми колонии – самостоятелни или с други чапли и корморани. През периода 2013 – 2018 г. е установена да се размножава по поречието на река Дунав, в Бургаските влажни зони, в езеро Дуранкулак, в Драгоманското блато и в два локалитета в Горнотракийската низина. На повечето места гнезди нередовно. Единствените места, където гнезди ежегодно от 2007 г. насам са Драгоманското блато и ез. Сребърна. През размножителния период закъснели мигранти или летуващи

неразмножаващи се птици могат да се наблюдават на много места в Северозападна България, Тракийската низина, по река Искър, в Източните Родопи, покрай река Дунав и Черноморското крайбрежие (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен е в **Приложение 1** на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на голямата бяла чапла според IUCN е LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на България в категория „Критично застрашен“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **10-50 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **нарастваща**, както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.), която също е **нарастваща**. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е стабилна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на **500 – 1000 индивида**.

Зимуващата национална популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на **600 – 2000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2013 – 2018 г.) е **нарастваща**, както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.), която също е **нарастваща**.

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: K01, M08, F01, J03 и J02.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната вида се опазва като гнездящ и зимуващ. Гнездящата популация е оценена на **3 – 6 двойки**, което е средно 15 % от националната гнездяща популация (оценка „А“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „А“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – значима стойност.

Според СФД зимуващата популация се оценява със същите оценки както гнездовата, но не са посочени числови показатели за размера на популацията. Видът остава да зимува в зоната само при по-топли зими, с численост 3-15 екз. Нерядко птиците се задържат в Драгоманското блато до края на декември, но при замръзването му от началото на януари напускат района.

4. Анализ на наличната информация

Видът гнезди в Драгоманското блато от 2007 г. насам, ежегодно (Hristov et al. 2008). Числеността е в рамките на посоченото в СФД – 3-6 двойки, само в отделни години достига и до 10 дв., което следва да се отрази като промяна.

Зимуващата популация е в размер 3-15 екз., и остава в зоната не всяка зима.

Потенциалните тръстикови гнездови местообитания на голямата бяла чапла в зоната са с обща площ от около 285 ha. Те трябва да се имат предвид в цялост макар колонията да е разположена на няколко хектара площ. Това е така защото този тип колонии постепенно се разширяват в някои случаи, а в други изцяло се преместват, поради редица причини – наличие на хищници, конкуренти, пожари и др.

Местообитанията на вида за хранене до голяма степен съвпадат с гнездовите. В някои случаи червените чапли се хранят в плитководни разливи около Драгоманското блато. Ето защо смятаме, че все пак хранителните местообитания на вида са с малко по-голяма площ от гнездовите – около 345 ha. За поддържане на тази площ е необходимо да не се допуска никакво

черпене на вода от блатото или други дейности които биха могли да доведат до понижаване на водното ниво.

Заплахи за вида в зоната са опожаряването на тръстиковите масиви, нахлуването на диви животни в колониите – диви свине и чакали, а в отделни години – твърде ниските нива на Драгоманското блато и съответно липсата на хранителни ресурси – риба. Също така замърсяването на водите на блатото от канала идващ от гр. Драгоман.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 3 двойки.	Определена на база СФД, собствени данни на авторите и данни от проучването 2020 г.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 3 гнездящи двойки.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 285	Включва всички потенциални тръстикови и папурови местообитания, където колонията би могло да се разположи. Площта на подходящите гнездови местообитания е в пряка зависимост от водните нива на Драгоманското блато.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 285 ha чрез недопускане намаляване на водните нива на Драгоманското блато.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 345 ha	Изчислена на база на оводнената част на Драгоманското блато при максимални води и околните разливи и зеляти ниви. Площта на подходящите хранителни местообитания е в пряка зависимост от водните нива на Драгоманското блато.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 345 ha чрез недопускане намаляване на водните нива на Драгоманското блато.						
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.			блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено . Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

С оглед на наличните актуални данни гнездовата численост в СФД на зоната трябва да се коригира от 3-6 двойки на 3-10 двойки.

Трябва да се коригира и редът за зимуващата популация като се въведат и числови стойности. Считаме че видът остава да зимува с численост 0-15 екз. За долна граница приемаме 0 тъй като в някои по-студени зими видът въобще не остава да зимува в зоната. Зимната численост представлява 0,6% от цялата зимуваща популация на вида у нас. Следователно и оценките трябва да се коригират – за значимост - “С”, за опазване - “В”, за изолация – “С”, обща оценка – “С”.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A773	<i>Ardea alba</i>			r	3	10	p		G	A	B	A	A
B	A773	<i>Ardea alba</i>			w		15	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A028 *Ardea cinerea* (сива чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 84 – 102 см. Размах на крилата: 155 – 175 см.

Най-разпространената и едра чапла в България. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Гърбът и крилата са сиви. Шията отпред и гърдите са с черни надлъжни ивици. Възрастните през размножителния период отгоре са сиви с черни плещи и украсяващи пера на главата, които впоследствие изчезват. Отдолу са белезникави, главата и шията са бели с черни ивици зад очите и по предната част на шията. При младите горната част на главата и шията отстрани са сиви.

Характер на пребиваване в страната

Сивата чапла е гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от края на февруари до средата на април, а есенната – от края на юли до ноември (Симеонов и др. 1990). Мигрира на юг при тежки зими и замръзване на водоемите. В България зимуват птици от Северна Европа.

Характерно местообитание

Сивата чапла обитава блата и езера с обширни тръстикови масиви; равнинни и заливни гори; долни и средни течения на по-големи реки с изобилна растителност и богати на риба. По време на миграция и през зимата се среща и в язовири, микроязовири, рибарници, оризища, напоителни канали и др. Размножителният период е от началото на март до края на юли. Гнезди в самостоятелни и смесени колонии. По Дунавското крайбрежие колониите са разположени в гори от бяла топола, бяла върба, и по-рядко хибридна топола и летен дъб (Симеонов и др. 1990), а понякога и в тръстикови масиви. Гнездата са големи, често на върха на дървото. Снася 4 – 5 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се с риба, земноводни, влечуги, гризачи и др. По време на проучване, проведено в Софийското поле, в 5 стомаха са установени: *Arvicola terrestris*, *Microtus arvalis*, *Lacerta viridis*, *Lacerta sp.*, *Natrix natrix*, *Natrix tessellata*, *Rana ridibunda*, *Cyprinus carpio*, *Tinca tinca*, *Carassius auratus*, *Carassius sp.*, *Gobio gobio*, *Cobites taenia*, *Leuciscus cephalus*, *Libellula sp.*, *Gryllotalpa gryllotalpa*, *Neucoris sp.*, *Notonecta glauca*, *Dytiscus sp.*, Hydrophilidae, Curculionidae, *Donacia sp.* (Симеонов и др. 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В самостоятелни или смесени колонии разпръснато из цялата страна, главно по Дунавското и Черноморското крайбрежие и долините на повечето по-големи реки в равнините (Дунавска равнина, Тракийска низина) и ниските части на планините (най-вече в Предбалкана) (Янков (отг. ред.), 2007).

Природозащитният статус на сивата чапла според IUCN е LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“. Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 800 – 1200 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – нарастваща. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е стабилна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 110 – 330 индивида.

Зимуващата национална популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на 1000 – 2000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2007 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също стабилна.

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: M07, K01, J03, F01, J02, K04, B06 и D02.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Размерът на популацията в СФД се оценява на 1-2 гнездящи двойки. Тази стойност редовно се надвишава през последните години и реалната численост е в рамките на 3-5 гнездящи двойки, което представлява около 0,4% от националната популация на вида.

Оценката за значимост в СФД е „С“. Опазването на вида в зоната е оценено като много добро – оценка „В“, изолацията – оценка „С“, а общата оценка е „С“.

4. Анализ на наличната информация

Сивата чапла гнезди в смесена колония заедно с ръждиви и големи бели чапли. Числеността на вида се колебае около 3-5 двойки, колкото е била и през 2020 г. В краткосрочен план числеността на вида в зоната запазва стабилност.

Потенциалните тръстикови гнездови местообитания на сивата чапла в зоната са с обща площ от около 285 ha. Те трябва да се имат предвид в цялост макар колонията да е разположена на няколко хектара площ. Това е така защото този тип колонии постепенно се разширяват в някои случаи, а в други изцяло се преместват, поради редица причини – наличие на хищници, конкуренти, пожари и др.

Местообитанията на вида за хранене до голяма степен съвпадат с гнездовите. В някои случаи сивите чапли се хранят в плитководни разливи около Драгоманското блато или по нивите в района. Ето защо смятаме, че все пак хранителните местообитания на вида са с малко по-голяма площ от гнездовите – около 345 ha. За поддържане на тази площ е необходимо да не се допуска никакво черпене на вода от блатото или други дейности които биха могли да доведат до понижаване на водното ниво.

Заплахи за вида в зоната са опожаряването на тръстиковите масиви, нахлуването на диви животни в колониите – диви свине и чакали, а в отделни години – твърде ниските нива на Драгоманското блато и съответно липсата на хранителни ресурси – риба.

Също така замърсяването на водите на блатото от канала идващ от гр. Драгоман.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най- малко 3 двойки	Определена на база СФД, собствени данни на авторите и данни от проучването 2020 г.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 3 гнездящи двойки.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови	ha	Най- малко 285	Включва всички потенциални тръстикови и папурови местообитания, където колонията би могло да се	Поддържане на площта на подходящите гнездови

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
местообитания на вида			разположи. Площта на подходящите гнездови местообитания е в пряка зависимост от водните нива на Драгоманското блато.	местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 285 ha чрез недопускане намаляване на водните нива на Драгоманското блато.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 345	Изчислена на база на оводнената част на Драгоманското блато при максимални води и околните разливи и заляти ниви. Площта на подходящите хранителни местообитания е в пряка зависимост от водните нива на Драгоманското блато.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 345 ha чрез недопускане намаляване на водните нива на Драгоманското блато.						
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено. Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ „Раяновци“

С оглед на наличните актуални данни гнездовата численост в СФД на зоната трябва да се коригира от 1-2 двойки на 3-5 двойки.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A028	<i>Ardea cinerea</i>			r	3	5	p		G	C	B	C	C

Специфични цели за A029 *Ardea purpurea* (червена чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 70 – 90 cm. Размах на крилата: 110 – 145 cm. Оперението е ръждивокафяво, често изглеждащо доста тъмно. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Възрастните през размножителния период са сивокафяви, с украсяващи пера по главата, както и с нежни бели пера по гърба и гърдите, които липсват през другите сезони. Младите са ръждивокафяви, с черни петна и ивици.

Характер на пребиваване в страната

Червената чапла е гнездящо-прелетен и преминаващ вид в България. Пролетната миграция е от края на март до април, а есенната – от август до началото на ноември (Симеонов и др., 1990). Зимува в Средиземноморието и Африка.

Характерно местообитание

Червената чапла обитава сладководни езера, блата, разливи на реки с тръстикови масиви или заливни гори. Размножителният период е от средата на април до средата на юли. Гнезди в малобройни и разредени самостоятелни колонии, или по периферията на големите смесени колонии от други видове чапли, корморани, блестящи ибиси и лопатарки. Единично гнездящите двойки са изключение (Симеонов и др., 1990). Гнездото е сред тръстика или на дърво. Снася 4 – 5 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, земноводни, влечуги, гризачи, водни безгръбначни и др. По време на проучване, проведено в Софийското поле, в 14 стомаха са установени: *Microtus arvalis*, *Lacerta sp.*, *Rana ridibunda*, *Cyprinus carpio*, *Gryllus demertus*, Carabidae, Dytiscidae (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сравнително рядък и малоброен гнездящ и прелетен вид. С разпръснато разпространение в ниските части на страната (Янков (отг. ред.), 2007). Гнезди поединично или на неголеми колонии – самостоятелни или с други чапли и корморани. Установена е като гнездящ вид главно по поречието на р. Дунав и по Черноморското крайбрежие. Във вътрешността на страната малки колонии са установени главно в Тракийската низина и една на Драгоманското блато.

Включен е в **Приложение 1** на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на червената чапла според IUCN е LC (Least Concern) (BirdLife

International, 2021). Включен в СПЕС 3. Включен в Червената книга на Р България в категория „Застрашен“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **100 – 200 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **неизвестна**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – **нарастваща**. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е неизвестна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на **60 – 350 индивида**.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: K01, M07, F01 и J02.

3. Състояние в СЗ BG0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната червената чапла е гнездящ прелетен вид. Гнездовата популация се оценява на 2-9 двойки, което представлява **4 % от националната** гнездяща популация (оценка „В“) (изчислено по усреднените стойности). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията се счита за изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „А“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“.

4. Анализ на наличната информация

Червената чапла е широко разпространен гнездящ вид у нас, но с ниска численост. На Драгоманското блато гнезди от 2006 г. , ежегодно. Числеността и през 2006 г. е била 2-3 двойки (Shurulinkov et al., 2007), но през следващите години достига и до 8-10 двойки. По-висока численост има в години с по-високи водни нива на блатото.

Потенциалните тръстикови гнездови местообитания на червената чапла в зоната са с обща площ от около 285 ha. Те трябва да се имат предвид в цялост макар колонията да е разположена на няколко хектара площ. Това е така защото този тип колонии постепенно се разширяват в някои случаи, а в други изцяло се преместват, поради редица причини – наличие на хищници, конкуренти, пожари и др.

Местообитанията на вида за хранене до голяма степен съвпадат с гнездовите. В някои случаи червените чапли се хранят в плитководни разливи около Драгоманското блато. Ето защо смятаме, че все пак хранителните местообитания на вида са с малко по-голяма площ от гнездовите –около 345 ha. За поддържане на тази площ е необходимо да не се допуска никакво черпене на вода от блатото или други дейности които биха могли да доведат до понижаване на водното ниво.

Заплахи за вида в зоната са опожаряването на тръстиковите масиви, нахлуването на диви животни в колониите – диви свине и чакали, а в отделни години – твърде ниските нива на Драгоманското блато и съответно липсата на хранителни ресурси – риба. Също така замърсяването на водите на блатото от канала идващ от гр. Драгоман.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 2	Определена на база СФД, собствени данни на авторите и данни от проучването 2020 г.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 2 гнездящи двойки.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 285	Включва всички потенциални тръстикови и папурови местообитания, където колонията би могло да се разположи. Площта на подходящите гнездови местообитания е в пряка зависимост от водните нива на Драгоманското блато.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 285 ha чрез недопускане намаляване на водните нива на Драгом. блато.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 345	Изчислена на база на оводнената част на Драгом. блато при максимални води и околните разливи и заляти ниви. Площта на подходящите хранителни местообитания е в пряка зависимост от водните нива на Драгом. блато.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 345 ha чрез недопускане намаляване на водните нива на Драгоманското блато.						
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено. Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация не е необходима актуализация на данните представени в СФД на зоната.

Специфични цели за А030 *Ciconia nigra* (черен щъркел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 95–100 cm, размах на крилата 145–155 cm. Двата пола неотличими един от друг. При възрастните цялото оперение черно без гърдите, корема, подмишните пера и подопашката, които са бели. Главата, шията и гърдите със зеленикав метален блясък. Горната страна на тялото с медночервен и зеленикав блестящ оттенък. Слабо удължени блестящи пера по долната част на шията. Клюнът и краката червени, през есента и зимата кафяви. Мъжкият малко по-едър. Младите се различават от възрастните по сиво-кафявия цвят на главата, шията и гърдите. Горната страна на тялото по-тъмнокафява и не така силно блестяща. Краката и клюнът маслинозелени. Пуховото оперение бяло. По-рядко образува ята от белия щъркел и е по-предпазлив от него (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен и преминаващ, отчасти зимуващ. Пролетната миграция е март-април, най-значителна по Черноморското крайбрежие и София. Есенният прелет от август до средата на октомври. Мигрира в по-малки ята в сравнение с белия щъркел. Размножителният период е от средата на април до края на юли, гнезди поединично на дървета или скали. Гнездото е изградено от сухи клони и постлано с мъх (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Равнинни и полупланински широколистни стари гори, проломи на реки, ждрела, реки с изобилна крайречна растителност и богати на риба, микроязовири, рибарници, оризища. (Симеонов и др., 1990) до 1500 м.н.в. (Янков (отг. ред.), 2007). Според проучване в Полша, видът предпочита гори чиято средна възраст е над 60 г. (Zielinski, 2006).

Хранене

Риба, земноводни, блатни охлюви, насекоми. Ловува сутрин и привечер. В по-отдалечени места и денем (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В края на 18 век е малочислен с единични наблюдения на индивиди или двойки през размножителния период; през първата половина на 20 век е пред изчезване (Симеонов и др., 1990). Около 1960 г. темповете на нарастване на числеността се увеличават. Приблизително по това време навлиза в Източните Родопи, където за около 20 години увеличава над десет пъти гнездовата си численост. По-късно е установен и в нови райони на страната с обща численост около 50 дв. През 1980–1990 г. националната популация нараства на 194 дв. (сигурно гнездене), разпространени в почти цялата страна без Добруджа и Югозападна България. Бързо се разпространява в Сакар и Източните Родопи (Янков (отг. ред.), 2007). Днес

е петнисто разпространен в почти цялата страна. С най-висока плътност в Източни Родопи, Сакар и Странджа.

Съгласно Докладването от 2019 г. за периода 2013–2018 са установени 600–900 двойки като краткосрочната тенденция за числеността е неизвестна а дългосрочната – нарастваща, а за 2001–2018 г. мигриращата национална популация е оценена на 2000–11000 индивида.

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Включен в Червената книга на България в категорията „Уязвим вид“. Природозащитният статус според IUCN е LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021) както за света, така и за Европа. Бернска конвенция, Бонска конвенция - Приложение 2.

В Докладването са посочени следните заплахи за гнездящите индивиди: A25, J02, F05. В Червената книга е посочена и заплахата от преследване в рибни стопанства. За мигриращата популация заплахите са F26 и D06.

3. Състояние в СЗ ВG0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД за зоната, черният щъркел е размножаващ се и мигриращ вид.

Гнездящата популация се оценява на 1 двойка, което представлява 0,11–0,17 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана, но е на границите на ареала си на разпространение (оценка „В“). Цялостната оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Мигриращата популация се оценява на 50–100 индивида. Относителният размер спрямо националната популация е оценен с „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана на границите на ареала на разпространение (оценка „В“). Цялостната оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

За периода 1993–2007 г. черният щъркел е установен като гнездящ и мигриращ вид, без да се посочва численост (Shurulinkov *et al.*, 2007). По данни от eBird.org в зоната са наблюдавани черни щъркели през гнездовия период - май 2010 г., май 2021 г.

В горските местообитания от северната страна на Чепън, най-старите отдели са на средна възраст до 60 г. (gis.wwf.bg) което ограничава вида в избора на достатъчно стари дървета за гнездене. Наличните скални местообитания в зоната, подходящи за гнездене са сравнително малко.

По време на миграция черният щъркел преминава през зоната и се концентрира на Драгоманското блато. Отбелязвани са мигриращи малки групи от черни щъркели както при пролетния, така и през есенния прелет. През есента на 2011 г. – 2 индивида, 2012 г. – 25 индивида (Матеева, 2013), също през пролетта и есента на 2020 и 2021 г. (eBird)

Заплахи в зоната биха моли да бъдат изсичане на естествената горска растителност и заменянето ѝ с култури, земеделски дейности, причиняващи замърсяване на повърхностни или подземни води, отводняване и пресушаване влажни зони, изграждане, експлоатация и поддръжка на съоръжения за пренос на електроенергия.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 двойка	Определена на база СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 50	Определена на база СФД.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на миграционната числеността на вида в зоната.
Местообитание на вида: характеристика на местообитанието за гнездене	ha	Най-малко 470	Птиците гнездят на скали или на дървета в широколистни гори, но посещават влажни зони с цел изхранване. Следните типове местообитания, в които гнезди черният щъркел се срещат в зоната според СФД: N16 – широколистни гори (тези на възраст над 50 г. са 470 ha в зоната); N22 – скали (от които много малка част са подходящи за вида).	Запазване характера на подходящите места за гнездене на вида – стари гори и скали.
Местообитание на вида: характеристика на местообитанието за търсене на храна.	ha	Най-малко 900	Местообитанията в които се изхранва видът са: N10 – влажни ливади и мезофилни ливади (в близост до водни площи); посочени са част от тези, налични в зоната; N06 – Водни площи: все пак има налични в зоната, макар и това да не е отразено в СФД (подходящи за вида се явяват само периферните	Поддържане на хранително местообитание от най-малко 900 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			<p>части на Драгоманското блато).</p> <p>Запазване на влажни зони и тревни съобщества, разположени в близост до източници на вода, които им позволяват да останат влажни през размножителния сезон на вида.</p>	
<p>Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.</p>	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
<p>Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - ВГ1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено. Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.</p>				

6. Необходимост от промени в СФД за СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

За момента не е необходима промяна в СФД.

Специфични цели за A031 *Ciconia ciconia* (бял щъркел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 100-115 cm, размах на крилата 155-165 cm. При възрастните оперението е бяло, големите надкрилия и маховите пера – черни. Клюнът и краката – червени. При младите птици оперението по гърба, опашката и ръчните покривки – на места по-тъмни, клюнът отначало черен, по-късно кафеникав или бледочервен с черен връх, краката кафяво-червени. Двата пола неотличими един от друг, като мъжките са малко по-едри от женските (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен и преминаващ вид. По изключение зимуват индивиди, които са неспособни да достигнат местата за зимуване. Пролетната миграция е през март-април, есенната – август-септември. Размножителният период е от средата на април до края на юли – началото на август (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Предимно гнезди в населени места (без централни части на големи градове), в близост до влажни зони (влажни ливади, мочурища, блата) и обработваеми площи с надморска височина до около 1300 m. В редки случаи се установява извън селища. Гнезди поединично или на малки колонии от 4-5 до 16 гнезда, разположени на дървета, жилищни и обществени постройки (вкл. църкви, джамии, паметници), електрически стълбове и др. Гнездото е изградено от клони; видът заема и изкуствени гнездилици. (Симеонов и др., 1990, Янков (отг. ред.), 2007, Големански (гл. ред.), 2015)

Хранене

Змии, гущери, жаби, риби, попови лъжички, водни насекоми, личинки, червеи, полски мишки, скакалци, по изключение дребни птици. Ловува поединично, рядко на малки групи (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В миналото широко разпространен, в повечето случаи многоброен. Машабните мероприятия по отводняване на влажните зони, проведени между 1920 и 1960 г. в значителна част от страната, оказват неблагоприятно въздействие върху популацията на белия щъркел, чиято численост значително намалява в периода 1960–1990 г. В средата на 80-те години на миналия век са установени 5422 гнездящи двойки (Янков (отг. ред.), 2007, Големански (гл. ред.), 2015).

Съвременното разпространение включва територията на цялата страна без високите части на планините, плътни горски масиви, районите без влажни зони и тези с надморска височина над 1300 m. (Янков (отг. ред.), 2007). Преобладаващата част гнездят в райони с надморска височина между 50 и 499 м. н. в. В Бургаския залив през есента на 1981 г. са установени общо 227 000 мигриращи птици от Централна и Източна Европа, а през 2001 г. е регистрирано най-многобройното ято от 28700 птици. Зимувачи птици са наблюдавани най-често край р. Марица и р. Струма (Големански (гл. ред.), 2015).

При преброяването от 2004–2006 г. са установени 4956 двойки (Янков (отг. ред.), 2007). Съгласно Докладването от 2019 г. за периода 2013–2018 са установени 5700–6000 двойки като

краткосрочните тенденции са нарастващи, а дългосрочните флукутиращи. Видът е неравномерно разпределен, като преобладаващата плътност е по-малко от 10 дв. на 100 км². Най-много гнезда в едно населено място са отбелязани в гр.София – 56.

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците, в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Според IUCN видът попада в категория Least Concern (слабо засегнат) както за Европа, така и за света. Включен в Червената книга на България в категорията „Уязвим вид“, Бернска конвенция, Бонска конвенция - приложение 2.

В Докладването са посочени следните заплахи за вида: A02, C01, A03, C03, D02, G05, J02, D06.

Съгласно докладването за периода 2001-2018 г. мигриращата национална популация е оценена на 250000 – 500000 индивида. За нея са посочени следните заплахи: A03, E01, C03, G05, A02, D06.

3. Състояние в СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФД на зоната, видът е гнездящ, като популацията се оценява на 10–12 двойки, което представлява 0,18–0,20 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в широк обхват на разпространение (оценка „С“). Цялостната оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Няма числови данни за мигриращата популация, която се оценява с „С“ – типичен вид за зоната. Относителният размер спрямо националната популация е оценен „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в широк обхват на разпространение (оценка „С“). Цялостната оценка на стойността на зоната за съхранение на мигриращата популация е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Според преброяванията на вида в страната, проведени през 1994–95 г. повече от една трета от гнездата на вида са установени в западна България (области София и Монтана) (Петров и др. 1997); През 2004–2005 г. в Софийска област, популацията на белия щъркел наброява 363 от 4814 двойки (Петров, 1997), а през 2014–2015 г. са 450. От тях, в общините на чиито територии попада зоната, макар и не изцяло, са установени както следва: в община Драгоман – 7 двойки, Годеч – 1, Сливница – 7, Костинброд – 21 (малка част от общината попада в зоната). От откритите гнезда, преобладаваща част са разположени на електрически стълбове. (Чешмеджиев и др. 2016). За периода 1993–2007 г. белият щъркел също е установен като гнездящ и мигриращ вид (Shurulinkov et al., 2007).

Видът гнезди в някои от селищата в зоната – Драгоман, Голямо Малово, Мало Малово, Василовци като се храни в близките влажни зони, ливади и земеделски земи.

По време на миграция се концентрира основно на Драгоманското блато и съседните земеделски земи. При проучване на есенната миграция, през 2011 г. за периода август–октомври са наблюдавано общо 75 индивида (Доклад есенна миграция, 2012).

Основна заплаха в зоната са преминаването към интензивно земеделие (например монокултурно), изграждането на съоръжения за пренос на електроенергия, пресушаване на влажните зони.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 10 двойки	Определена на база СФД	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 10 гнездящи двойки.						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	Съгласно доклад за есенна миграция от 2011 г., през зоната са мигрирали 75 индивида.	Да се извърши мониторинг с цел установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.						
Местообитание на вида: характеристика на местообитание то за гнездене и търсене на храна;	ha	Най-малко 2000	<p>Птиците гнездят в рамките на селищата, но посещават тревните съобщества по влажни терени и обработваеми земи с цел изхранване.</p> <p>Изчислени на база % от типовете местообитания от СФД в зоната, които са в близост до гнездовите местообитания и могат да предоставят места за изхранване на вида - N10 – Влажни ливади, мезофилни ливади, N12 – Екстензивни зърнени култури (вкл. ротационни култури с периодично оставяне на угар) и N15 – Друга орна земя.</p> <p>Необходимо е монтиране на изкуствени платформи с цел избягване на рискови гнезда върху стълбове;</p>	Поддържане на подходящите места за гнездене на вида, вкл. запазване на тревни съобщества, разположени в близост до източници на вода, които им позволяват да останат влажни през размножителния сезон на вида, както и аграрни територии с посеви в близост до гнездовите местообитания.						
Качество на местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
качество“ на БДР за периода 2019 – 2020 г.			блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено . Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

За момента не е необходима промяна в СФД.

Специфични цели за A034 *Platalea leucorodia* (бяла лопатарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 80 – 93 cm. Размах на крилата: 120 – 135 cm. Оперението при възрастните е бяло, с жълто петно на гърдите и характерна „грива“ на тила. Клюнът е характерен, дълъг с лопатовидно разширение на върха. Младите имат черни върхове на крилата. В полет вратът е изправен, за разлика от чаплиите.

Характер на пребиваване в страната

Бялата лопатарка е гнездящо-прелетен и по изключение зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от март до края на април, а есенната – от август до края на септември (Симеонов и др., 1990). Зимува в Африка.

Характерно местообитание

Бялата лопатарка обитава блатата и езера с обширни тръстикови масиви, заливни и равнинни гори, речни разливи, влажни ливади, рибарници, а по време на миграции се среща и в солници, тузли, микроязовири и др. Размножителният период е от края на април до края на юни. Гнезди в самостоятелни или смесени колонии заедно с чапли, корморани и блестящи ибиси. Гнездата са разположени по-често в тръстикови масиви и храсталаци от бяла и сива върба, на бяла топола и др. (Симеонов и др., 1990). Снася 3 – 5 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене.

Храни се с водни насекоми, ракообразни, рибки, дребни земноводни и др. (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснати гнездови находища в смесени колонии от чапли и корморани по поречието на река Дунав и в единственото сигурно находище по Черноморието - блатото Пода край Бургас (Янков (отг. ред.), 2007), което е част от Специално защитена зона „Комплекс Мандра-Пода“. По поречието на река Дунав гнезди предимно на острови, а по-рядко - в блата (в СЗЗ „Сребърна“, СЗЗ „Комплекс Калимок“, СЗЗ „Комплекс Беленски острови“) (Shurulinkov et al. 2019b). В различните райони колонии често променят своето местоположение, което води до известни колебания в разпространението.

Природозащитният статус на бялата лопатарка според IUCN е LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 2. Включен в Червената книга на Р България в категория „Критично застрашен“. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 80-150 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукутираща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също флукутираща. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е флукутираща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 500-1000 индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A31, J02, F03 и F26.

3. Състояние в СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Новопредложен вид за включване в СФД на зоната. Видът е нередовно гнездящ, прелетен в СЗЗ „Раяновци“. Среца се на Драгоманското блато. Отделни двойки, гнездят в някои години в чапловата колония. Това представлява 0,95% от националната гнездова популация на лопатарката. Оценка за значимост – „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“.

4. Анализ на наличната информация

Видът гнезди в Драгоманското блато от 2012-2013 г. насам, но не ежегодно. Числеността на вида в годините с установено гнездене е от 1 двойка.

Потенциалните тръстикови гнездови местообитания на лопатарката в зоната са с обща площ от около 285 ha. Те трябва да се имат предвид в цялост макар колонията в която гнездят тези птици да е разположена на няколко хектара площ. Това е така защото този тип колонии постепенно се разширяват в някои случаи, а в други изцяло се преместват, поради редица причини – наличие на хищници, конкуренти, пожари и др.

Местообитанията на вида за хранене до голяма степен съвпадат с гнездовите. В някои случаи лопатарките се хранят в плитководни разливи около Драгоманското блато. Ето защо считаме, че все пак хранителните местообитания на вида са с малко по-голяма площ от гнездовите – около 345 ha. За поддържане на тази площ е необходимо да не се допуска никакво черпене на

вода от блатото или други дейности които биха могли да доведат до понижаване на водното ниво.

Заплахи за вида в зоната са опожаряването на тръстиковите масиви, нахлуването на диви животни в колониите – диви свине и чакали, а в отделни години – твърде ниските нива на Драгоманското блато и съответно липсата на хранителни ресурси. Също така замърсяването на водите на блатото от канала идващ от гр. Драгоман.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 двойка	Определена на база собствени данни на авторите в периода 2010-2020 г.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 285	Включва всички потенциални тръстикови и папурови местообитания, където колонията би могло да се разположи. Площта на подходящите гнездови местообитания е в пряка зависимост от водните нива на Драгоманското блато.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 285 ha чрез недопускане намаляване на водните нива на Драгоманското блато.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 345	Изчислена на база на оводнената част на Драгоманското блато при максимални води и околните разливи и заляти ниви. Площта на подходящите хранителни местообитания е в пряка зависимост от водните нива на Драгоманското блато.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 345 ha чрез недопускане намаляване на водните нива на Драгоманското блато.						
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.			блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено . Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.	

6. Предложение за включване на вид в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предлагаме да се включат следният нов ред за вида в СФД:

Species					Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D		A/B/C		
						Min	Max				Pop.		Con.	Isol.	Glob.
B	A034	<i>Platalea leucorodia</i>			r	0	1	p	V	G	C		B	C	C

Специфични цели за A889 *Mareca strepera* (сива патица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 46-56 cm, тегло 470 - 1300 g., размах на крилата – 78-95 cm. (Cramp & Simmons 1977; Svensson 2013). Налице е ясен полов диморфизъм. При мъжкия оперението е сиво, със сивокафява глава и черна опашка. Крилното огледало е съчетание на черно,бяло и ръждиво. Клюнът е тъмносив, а краката жълти. Женската е със защитно кафеникаво оперение. Формира малобройни ята през прелета и зимата. Защитен вид,включен в Червената книга на България.

Характер на пребиваване в страната

Сивата патица у нас е гнездящ, постоянен вид,а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. След гнездовия период местните птици формират големи ята и се концентрират на недостъпни места за линеене –например по влажните зони около р. Дунав. През есента и зимата ята от този вид,често смесени с други видове патици, долитат от по-северни популации. Ятата на сивата патица у нас рядко надхвърлят 50 екз. Пролетната миграция е от края на февруари до края на април. Есенната миграция е от началото на септември до ноември.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание на сивата патица е водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блатата, езера, малки обрасли с водна растителност язовири и рибарници. Често гнезди и в наводнени върбалаци и затони по дунавските острови.

По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в плитководни участъци на р. Дунав, в сладководни езера, блата, мочурища, големи язовири, в лагуни, в бракични и дори солени езера. Подходящи местообитания са 91F0, 91E0, 92A0, 3140, 3150, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене.

Сивата патица се храни с растителна храна – водорасли, зелени части и корени на различни видове висши водни растения, а понякога и трева, поници на пшеница и други култури, които намира покрай водоемите. Понякога отнема храна на други видове - лиски, червеноклюни потапници, звънарки. Животинска храна – водни безгръбначни - ядат само в някои случаи малките до 3 седмична възраст (Cramp, Simmons (eds), 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид е малочислен, разпространен у нас само в крайдунавските влажни зони, по дунавските острови, в някои крайморски езера, в Драгоманското блато и в редица язовири в Горнотракийската низина (Янков (отг. ред.), 2007; Shurulinkov et al., 2019a). По-рядко, отделни двойки гнездят нередовно и в някои язовири в Дунавската равнина. В крайдунавските влажни зони за периода 2006 – 2014 г. числеността е определена на 30-51 двойки (Shurulinkov et al., 2019a). В източната част на Горнотракийската низина (без крайморските водоеми) са установени да гнездят 15-30 двойки (Даскалова и др., 2020). Според Червената книга на България у нас гнездят 30-50 двойки с тенденция за намаление (Големански (гл. ред.), 2015). Тази численост както се вижда от представените по-нови данни вече не е актуална и е силно занижена.

Според Докладването по чл.12 от 2019 г., гнездовата популация се оценява на 80 - 120 двойки със стабилна тенденция. Тази численост според нас правилно отразява размера на популацията у нас. Наличните данни обаче показват, че числеността и разпространението, поне в краткосрочен план (2000-2018 г.) имат положителна тенденция.

Сивата патица зимува в цялата страна. Зимните концентрации дори в големите езера рядко надхвърлят 100 екз. Зимува редовно в Бургаските езера, Варненското и Белославското езеро, езерата Шабленско и Дуранкулашко, в много и язовирите във вътрешността на страната. Числеността на зимуващите у нас сиви патици според Докладването по чл.12 е между 160 и 660 екз. Няма ясна тенденция, числеността е флукутираща.

По време на миграция сивите патици преминават над цялата страна, като най-висока численост имат по Черноморието и по р. Дунав. Според Докладването по чл.12 от 2019 г., миграционната численост на вида е в рамките на 40-800 екз. Специални проучвания по този въпрос не са публикувани. През лятото концентрациите на линеещите сиви патици в крайдунавски влажни зони достигат няколко стотин екземпляра.

В Червената книга (Големански (гл. ред.), 2015) като заплахи за сивата патица са посочени унищожаването на местообитания и безпокойството по време на гнездовия сезон. Действително много от ценните местообитания на вида покрай Дунав понастоящем са унищожени или са в твърде незадоволително състояние - рибарници Мечка, рибарници Орсоа и др. Там осушаването на водоемите, липсата на връзка с р. Дунав и постоянните палежи на тръстиката са довели до пълна деградация на местообитанията за вида. Друг негативен фактор е незаконния отстрел на вида. Сечта на дървета по дунавските острови и покрай затоните също въздейства негативно върху гнездовата популация на сивата патица.

При Докладването по чл.12 единствената посочена заплаха за гнездовата популация на вида е модификацията на водния режим на влажните зони. За зимуващата популация са посочени замърсяването на водите, добива на нефт и газ и промяната предназначението на земите.

3. Състояние на вида в ВГ0002001 „Раяновци“

Новопредложен вид за включване в СФД на зоната. Видът е гнездящ, прелетен и преминаващ в Драгоманското блато, част от ЗЗ Раяновци. Предложението е да бъде включен в СФД, като **гнездящ, прелетен** за зоната с численост 2-6 двойки и като преминаващ по време на миграция с численост 10-30 екз.

При така предложените стойности зоната поддържа 4% от националната гнездова популация на вида (оценка „В“ – над 2%), опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията е неизолирана в рамките на разширен ареал на разпространение (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за вида е „В“.

Зоната опазва и 4,8% от мигриращата популация на вида в България. Оценка предлагаме да бъдат същите както за гнездящата популация.

4. Анализ на наличната информация

В Драгоманското блато случаите на гнездене на сивата патица се регистрират след 2007-2008 г. От тогава насам гнезденето на няколко двойки там е редовно. По време на миграция концентрации до около 30 екз. се установяват главно през пролетта – март-април.

Площта на оптималните гнездови и хранителни местообитания на вида в зоната е около 345 ха. За поддържане на тази площ е необходимо да не се допуска никакво черпене на вода от блатото или други дейности които биха могли да доведат до понижаване на водното ниво.

Заплахи за вида в зоната са опожаряването на тръстиките масиви, нахлуването на наземни хищници и диви свине в тях, в отделни години - твърде ниските нива на Драгоманското блато, браконьерството. Също така замърсяването на водите на блатото от канала, идващ от гр. Драгоман.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 2	Определена на база СФД и наличните данни от собствени проучвания.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 2 гнездящи двойки.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни	ха	Най-малко 345	Гнездовото и хранителното местообитание съвпадат. Това са предимно тръстиките и папурови масиви в Драгоманското блато.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
местообитания на вида				зона, в размер на най-малко 345 ha.
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено . Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.	

6. Информация, която трябва да се добави към СФД за СЗЗ „Раяновци“

Предлагаме да се включат следните данни за сивата патица в СФД:

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A889	<i>Mareca strepera</i>			r	2	6	p	R	G	B	B	C	B
B	A889	<i>Mareca strepera</i>			c	10	30	i	C	G	B	B	C	B

Специфични цели за A052 *Anas crecca* (зимно бърне).

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 34-38 cm, тегло 163 - 500 gr., а размахът на крилата – 53-64 cm (Cramp, Simmons (eds), 1977). Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е ръждивокафява със зелена ивица отстрани. Маховите и гърбът са светлосиви, коремът-бял. Гърдите са светли с тъмнокафяви петънца. Подопашието е жълтеникаво. Крилното огледало е зелено. Женската със защитно ръждивокафяво оперение. Гласовит, често издава характерен позив който представлява късо подсвиркване. Обикновено мигрира и зимува на големи ята. Ятата често са смесени с други видове патици – най-често зеленоглавки и фишове.

Характер на пребиваване в страната

У нас зимното бърне е зимуващ и мигриращ вид. Отделни двойки остават и през гнездовия период и вероятно гнездат у нас, но през последните две десетилетия няма наблюдения доказващи със сигурност гнездене. През зимата е многочислен вид. Големи ята долитат от северните части на Европа зимуват по р. Дунав, по Черноморските езера и блата, в големи и малки вътрешни водоеми, а значителна част (особено при по-студено време) и във вътрешните реки. Пролетната миграция е от средата на февруари до края на април. Есенната миграция е от края на август до ноември.

Характерно местообитание

По време на миграция и зимуване се среща в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв Характер, в средни течения на реки, в плитководни участъци на р. Дунав (пясъчни коси, устия на реки). Предпочита по-плитки водоеми или по-плитките части на язовирите, като много често се храни в тинята. През гнездовия период обитава сладководни и полусолени блата и езера. Подходящи гнездови местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2005).

Хранене

Храни се както с растителна храна – главно семена, така и с животинска. Животинският компонент на храната преобладава през лятото. От водната растителност предпочита семена на водни растения, а по-рядко яде и самите водорасли. Яде също миди, ларви на двукрили – например хирономиди, водни бръмбари и дървеници, ракообразни и прешленести червеи (Cramp & Simmons eds., 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Случаите на гнездене на вида в по-далечно минало са били главно на Атанасовското езеро край Бургас, покрай р. Дунав, в Драгоманското блато и бившето Стралджанско блато (Нанкинов и др., 1997, Michev et al., 2004, Янков (отг. ред.), 2007). В последните 20 години двойки или малки групички от възрастни птици са наблюдавани през лятото също в крайдунавските влажни зони, на места в Дунавската равнина, в Драгоманското блато (Янков (отг. ред.), 2007, Shurulinkov et al., 2013, Shurulinkov et al., 2019a). При Докладването по чл.12 е съобщена численост на гнездовата популация у нас от 10-25 дв., с флуктуации, макар реално да няма доказано гнездене напоследък.

Зимното бърне зимува в цялата страна, във всякакъв тип водоеми. Най-значителните зимни концентрации са в крайморските езера и големите вътрешни язовири в южна България (Пясъчник, Копринка, Батак и др.). В тези водоеми зимуващите концентрации често надхвърлят 1000-1500 екз. Числеността на зимуващите у нас зимни бърнета според

Докладването по чл.12 е 1500- 7300 екз. Тази цифра е в известна степен занижена поради недоброто отчитане на реките при СЗП, а там често зимуват немалко зимни бърнета. Тенденциите – както краткосрочна така и дългосрочна са флукуиращи.

По време на миграция зимните бърнета са също така многочислени. Образуват концентрации от стотици индивиди дори в микроязовири. Според Докладването по чл.12 понастоящем миграционната численост на вида е в рамките на 3000 до 10000 индивида. Тази численост е занижена. За да се оцени по-правилно миграционната численост на вида са необходими синхронни преброявания в основните места за концентрация през месеците на миграция.

Според Докладването по чл.12, като заплахи за гнездовата популация на зимното бърне е посочена модификацията на хидрологичния режим на водоемите. Тук може да се включи строителството на малки ВЕЦ по реките, което придобива масов характер през последните десетилетия, корекциите, дигирането, изправянето на речните корита. За вида през зимата са посочени като заплахи екстракцията на петрол и природен газ, замърсяването на водите и промяната на предназначението на земите. Добивът на петрол и газ у нас няма никакво значение тъй като такъв на практика няма. Заплахите са вида през зимата са прекомерният отстрел, включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов, безпокойството през прелета и зимата от ловци, рибари, туристи и рибовъди, използването на пестициди и други химикали в селското стопанство, осушаването на влажни зони и паленето на масивите с висша водна растителност.

3. Състояние на вида в СЗЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД, видът е **гнездящ, постоянен** за зоната с численост 2-3 двойки. Зоната поддържа 11,1% от националната популация на вида (оценка „С“, а следва да бъде „В“ -2-15 % от националната популация), опазването на вида е добро (оценка „В“), изолацията е оценена с оценка „С“. Общата оценка на стойността на зоната за този вид е „С“, а следва да бъде „В“.

4. Анализ на наличната информация

В близкото минало в зоната са наблюдавани двойки и единични зимни бърнета през гнездовия период (Нанкинов и др. 2004, Shurulinkov et al. 2007). През 2005 г. се е предполагало гнезденето на 3-4 дв. от този вид, а през 2006 г. -0-2 дв. През следващите години присъствите но двойки от вида в зоната през гнездовия период не е ежегодно. Затова считаме че е редно гнездовата численост да се коригира от 2-3 дв. на 0-3 дв.

Площта на оптималните гнездови и хранителни местообитания на вида в зоната е около 345 ha. За поддържане на тази площ е необходимо да не се допуска никакво черпене на вода от блатото или други дейности които биха могли да доведат до понижаване на водното ниво.

Заплахи за вида в зоната са опожаряването на тръстиковите масиви, нахлуването на наземни хищници и диви свине в тях, в отделни години - твърде ниските нива на Драгоманското блато, браконьерството. Също така замърсяването на водите на блатото от канала, идващ от гр. Драгоман.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки/	Най-малко 1 двойка.	Определена на база СФД и наличните данни от собствени проучвания.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездящи двойки.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 345 ha	Гнездовото и хранителното местообитание съвпадат. Това са предимно тръстиковите и папурови масиви в Драгоманското блато.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 345 ha.						
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено. Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ „Раяновци“

Числеността следва да се промени от 2-3 на 0-3 двойки, а е необходимо да бъдат изменени и оценките за значимост на опазваната популация и общата оценка – от „С“ на „В“.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A052	<i>Anas crecca</i>			r		3	p		G	B	B	C	B

Специфични цели за A053 *Anas platyrhynchos* (зеленоглава патица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 50-65 cm, тегло 750- 1570 гр., размах на крилата – 81-98 cm. (Cramp & Simmons 1977; Svensson 2013). Налице е ясен полов диморфизъм. При мъжкия оперението е сиво, с черен гръб, тъмнозелена глава и тъмнокафяви гърди. Крилното огледало е синьовиолетово с чернобели кантове. Клюнът е жълт, краката оранжеви. Женската е със защитно кафеникаво оперение. Формира големи ята през прелета, линеенето и зимата. Ловен обект.

Характер на пребиваване в страната

Зеленоглавата патица у нас е гнездящ, постоянен, а също преминаващ вид по време на миграция и зимуващ. След гнездовия период местните птици формират големи ята и се концентрират на недостъпни места за линеене. През есента и зимата големи ята от този вид, често са смесени с други видове патици, които долитат от по-северни популации.

Пролетната миграция е от началото на февруари до края на април. Есенната миграция е от началото на септември до ноември. През зимата въпреки замръзването на водоемите голяма част от зеленоглавите патици остават у нас и прекарват тук до пролетта.

Характерно местообитание

Зеленоглавата патица е много пластичен вид по отношение на гнездовото си местообитание. Гнезди в и около всякакъв тип водоеми, често и доста далеч от тях – на няколко метра. Най-често гнезди в сред водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера, реки, малки обрасли с водна растителност язовири и рибарници. Често гнезди и в наводнени върбалаци и равнинни дъбови, ясенови или брястови гори покрай реките. Обича и стари речни корита обрасли с тръстика или папур. Среща се дори около напоителни канали. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в сладководни езера, блата, мочурища, всякакви по размер язовири, реки, в бракични и солени езера. Подходящи гнездови местообитания за вида са 91F0, 91E0, 92A0, 3140, 3150 , 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Зеленоглавата патица има твърде широк хранителен спектър включващ голямо разнообразие от растителни и животински храни. Семена и зелени части на околводни и сухоземни растения яде главно в есенно-зимния период и ранна пролет. Яде и различни видове висши водни растения. Понякога се храни и в житните и други (рапица, ориз) посеви, особено нощем. Животински храни яде повече през пролетта и лятото. Животинската храна включва двукрили (главно хирономиди) и техните ларви, едноклетъчни, ракообразни, бръмбари, водни кончета, ручейници, правокрили, миди (Cramp & Simmons eds., 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди в цялата страна, докъм 1500 мнв. Като гнездящ вид е многочислен и повсеместно разпространен из влажните зони (Янков (отг. ред.), 2007). В крайдунавските влажни зони за периода 2006 – 2014 г. числеността е определена на около 84-148 двойки, като това не включва гнездящите двойки в крайречните гори и в затоните по островите (Shurulinkov et al., 2019a). Посочена е положителна тенденция в числеността. Според Докладването по чл.12 от 2019 г. гнездовата популация в страната се оценява на 2500 - 4500 двойки без ясно изразена тенденция и със стабилна численост и разпространение.

Зеленоглавата патица зимува в цялата страна. Зимните концентрации често надхвърлят 2000-3000 екз. във водоеми като Атанасовското езеро, Шабленското езеро, ез. Дуранкулак, яз. Жребчево, яз. Огоста, яз. Горни Дъбник, ез. Сребърна, яз. Овчарица, яз. Розов кладенец и др. Числеността на зимуващите у нас зеленоглави патици според Докладването по чл.12 е между 30000 и 80000 екз. Няма ясна тенденция, числеността е стабилна, а в дългосрочен план - флукутираща.

По време на миграция зеленоглавите патици преминават над цялата страна, като най-висока численост имат по Черноморието и по р. Дунав. Според Докладването по чл.12, понастоящем миграционната численост на вида е в рамките на 5000 – 10 000 екз. Тази численост е твърде занижена, особено на фона на зимната численост, която нерядко не е максималната сезонна численост за страната. Специални проучвания по този въпрос за броя на мигриращите зеленоглави патици у нас не са провеждани.

При Докладването по чл.12 не са посочени никакви заплахи за вида по време на гнездовия период. Всъщност за вида отрицателно действащи фактори са отводняването на влажни зони, черпенето на водни ресурси за напояване, речните корекции и дигирането на реките, резките промени в нивото на язовири, вътрешни реки и р. Дунав в резултат на работата на хидротехнически съоръжения, безпокойството в местата за гнездене и браконьерския отстрел. Хабитатите на вида са застрашени и от палене на пожари. Крайречните гори са подложени на поголовна сеч.

Според Докладването по чл.12 от 2019 г. единствените посочени заплахи за вида по време на миграция и зимуване са екстракцията на нефт и газ и промяната предназначението на земите. Първата от тези заплахи не съществува на наша територия. Втората е свързана със загубата на разливи, рибарници и някои земи на Черноморието като хабитати на вида. Освен това следва да се отбележат прекомерният отстрел, браконьерството, безпокойството в местата за хранене и почивка от страна на ловците, и тежките зимни условия.

3. Състояние на вида в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД, видът е **гнездящ, постоянен** за зоната с численост 60-70 двойки. Зоната поддържа 1,8 % от средната стойност на националната популация на вида (оценка „С”), опазването на вида е много добро (оценка „В”), популацията е изолирана в рамките на разширен ареал на разпространение (оценка „С”). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С”.

4. Анализ на наличната информация

Според данни от 2005-2006 г. числеността на вида в Драгоманското блато е била между 50 и 90 двойки (Shurulinkov et al., 2007).

В резултат на извършения мониторинг в защитената зона през гнездовия период през последните години числеността на вида посочена в СФД е потвърдена - 60-70 дв.

Площта на оптималните гнездови и хранителни местообитания на вида в зоната е около 345 ha. За поддържане на тази площ е необходимо да не се допуска никакво черпене на вода от блатото или други дейности които биха могли да доведат до понижаване на водното ниво.

Заплахи за вида в зоната са опожаряването на тръстиките масиви, нахлуването на наземни хищници и диви свине в тях, в отделни години - твърде ниските нива на Драгоманското блато, браконьерството. Също така замърсяването на водите на блатото от канала, идващ от гр. Драгоман.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки/	Най-малко 60 двойки	Определена на база СФД и наличните данни от собствени проучвания.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 60 гнездящи двойки.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 345 ha	Гнездовото и хранителното местообитание съвпадат. Това са предимно тръстиковите и папурови масиви в Драгоманското блато.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 345 ha.
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено . Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация не е необходима актуализация на данните представени в СФД на зоната.

Специфични цели за A856 *Spatula querquedula* (лятно бърне).

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 37-41 cm, тегло 250-550 g, размах на крилата – 59-67 cm. (Cramp, Simmons 1977). Налице е ясен полов диморфизъм. При мъжкия главата е кафява с ясно изразена бяла ивица през окото. Гърдите са светлокафяви, коремът бял, маховите отгоре светлосиви. Гърбът е кафяв с пъстрини. Крилното огледало е зелено. Клюнът е светлосив, а краката тъмносиви. Женската е със защитно кафеникаво оперение. Формира многобройни ята през прелета и при линееене.

Характер на пребиваване в страната

Лятното бърне у нас е гнездящ, прелетен вид, а също преминаващ по време на миграция. След гнездовия период местните птици формират ята и се концентрират на недостъпни места за линееене.

Пролетната миграция е от края на февруари до средата на май. Есенната миграция е от началото на август до първите дни на октомври. Пролетната миграция е много по-силно изразена във вътрешността на страната в сравнение с есенната.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание на лятното бърне са масивите от висша водната растителност - тръстика, папур, камъш в и по периферията на блата, езера, малки обрасли с водна растителност язовири, стари речни корита и рибарници. Понякога гнезди и в наводнени върбалаци покрай реките и в затони по дунавските острови.

По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в езера, блата, малки и големи язовири, реки, плитководни участъци на р. Дунав, в крайморски лагуни, бракични и солени езера. Подходящи гнездови местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2005). В същите местообитания се концентрират и много от мигриращите летни бърнета, но някои ята кацат и в реки, язовири и рибарници без тръстикови масиви.

Хранене

Лятното бърне се храни с растителна и животинска храна – водорасли, семена, зелени части и корени на различни видове висши водни растения /вкл. тръстика, водна леща, острица, дзука, водни лилии, лютичета и др. Животинската храна е разнообразна и включва различни водни безгръбначни – водни дървеници, водни бръмбари, ларви и възрастни на водни кончета, ручейници, хирономиди, мекотели, ракообразни, прешленести червеи, яйца и ларви на жаби, малки рибки. Малките патенца ядат около 90% животинска храна (Cramp, Simmons (eds.), 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид у нас се среща в цялата страна, но е малочислен и с редица нередовни находища (Янков (отг. ред.), 2007; Shurulinkov et al., 2019a; Даскалова и др., 2020). Повече находища и по-висока численост видът има в крайдунавските влажни зони, в Бургаските езера и на места в Горнотракийската низина. В Дунавската равнина и Софийско гнезди рядко и с ниска численост (Нанкинов и др.2004, Shurulinkov et al.2007, Shurulinkov et al.2013). В крайдунавските влажни зони за периода 2006 – 2014 г. числеността е определена на 38-81

двойки като силно зависи от нивата на р. Дунав през пролетта (Shurulinkov et al., 2019a). В източната част на Горнотракийската низина (без крайморските водоеми) е определена очаквана гнездова численост от 14-16 двойки (Даскалова и др. 2020). Според Атласа на гнездящите птици в България (Янков (отг. ред.), 2007) у нас гнездят 100-350 двойки летни бърнета.

Включен в Приложение 2 на Директивата на птиците. С категория SPEC3 за България. Включен в Червената книга на Р България - уязвим VU. Според IUCN – VU за държавите от ЕС.

Според Докладването по чл.12 от 2019 г. гнездовата популация се оценява на 340-530 двойки без ясно изразена тенденция, със стабилна численост и разпространение. На ез. Сребърна е установена тенденция на намаление на гнездовата численост на вида през последните 20 години (Shurulinkov et al., 2019a).

По време на миграция летните бърнета преминават над цялата страна. Ятата са многочислени и често надхвърлят 200-300 екз. Според Докладването по чл.12 понастоящем миграционната численост на вида е в рамките на 100 - 500 екз., без да е посочена тенденцията. Тази оценка няма нищо общо с действителността. Само през пролетният прелет над България прелитат и спират за почивка хиляди летни бърнета. За по-точното установяване на миграционната им численост са нужни специализирани проучвания. За периода 1970 - 2005 г. е налице явно намаление в миграционната численост на този вид в Софийско (Нанкинов и др., 2004), а по наши наблюдения този процес продължава и след това и обхваща и други части на страната.

В Червената книга Р България, като заплахи за лятното бърне са посочени унищожаването и увреждането на местообитания и безпокойството по време на гнездовия сезон. Много от ценните местообитания на вида покрай Дунав, а във вътрешността на страната, понастоящем са унищожени или са в твърде незадоволително състояние – рибарници Мечка, рибарници Орсоя и др. Друг негативен фактор е прекомерния, а често и незаконен лов на вида. Установени са много случаи на браконьерски лов на летни бърнета през пролетта. Сечта на дървета по дунавските острови и покрай затоните, а и по теченията на вътрешните реки, също въздейства негативно върху гнездовата популация на вида.

Според Докладването по чл.12 заплахи за вида са промяната на предназначението на земите, пресушаването на водоеми и превръщането им в туристически и рекреационни зони и провеждането на спортно-туристически дейности в нерегулирани имоти.

3. Състояние на вида в СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД, видът е **гнездящ, прелетен** за зоната с численост 8-20 двойки. Зоната поддържа 3,2 % от средната стойност на националната популация на вида (оценка „С“, следва да се коригира на „В“ – над 2%), опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията е неизолирана в рамките на разширен ареал на разпространение (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за вида е „С“ (следва да се коригира на „В“).

4. Анализ на наличната информация

В периода 2005-2006 г. в Драгоманското блато са гнездили 15-40 дв. летни бърнета (Shurulinkov et al. 2007). От тогава насам числеността на вида варира в доста широки граници, но като цяло е налице тенденция на леко намаление. Това е в съгласие с настоящата численост посочена в СФД на зоната.

Площта на оптималните гнездови и хранителни местообитания на вида в зоната е около 345 ha. За поддържане на тази площ е необходимо да не се допуска никакво черпене на вода от блатото или други дейности които биха могли да доведат до понижаване на водното ниво.

Заплахи за вида в зоната са опожаряването на тръстиковите масиви, нахлуването на наземни хищници и диви свине в тях, в отделни години - твърде ниските нива на Драгоманското блато, браконьерството. Също така замърсяването на водите на блатото от канала, идващ от гр. Драгоман.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 8	Определена на база СФД и наличните данни от собствени проучвания.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 8 гнездящи двойки.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 345 ha	Гнездовото и хранителното местообитание съвпадат. Това са предимно тръстиковите и папурови масиви в Драгоманското блато.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 345 ha.						
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено. Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			водите, оттичащи се в блатото.	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Числеността може да остане без промени, но е необходимо да бъдат изменени оценките за значимост на опазваната популация и общата оценка – от „С“ на „В“.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A856	<i>Spatula querquedula</i>			r	8	20	p		G	B	B	C	B

Специфични цели за A857 *Spatula clypeata* (клопач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 42-52 cm, тегло 300 - 1000 g., а размах на крилата – 70-84 cm. Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е тъмнозелена, гърдите – бели. Шията е доста къса. Страните на тялото и корема са ръждивокафяви, гърбът – черен. Предната част на крилата отгоре е светлосиня. Крилното огледало е зелено-бяло. Женската е със защитно светлосивокафяво оперение. Клюнът е лопатовидно разширен и при двата пола. Обикновено мигрира и зимува на ята. Видът е ловен обект.

Характер на пребиваване в страната

У нас клопачът е малочислен и нередовно гнездящ вид, а също така зимуващ и мигриращ. Местните двойки не остават да зимуват в гнездовищата. Случаите на доказано гнездене както в миналото така и в по-ново време са единични. Вероятно част от наблюдаваните през лятото индивиди не се размножават. През прелета е сравнително чест и локално многочислен вид. Пролетната миграция е от втората половина на март до средата на май. Есенната миграция е от началото на август до ноември. Във вътрешността на страната пролетната миграция е много по-добре изразена от есенната. През зимата е малоброен, остава да зимува в по-големи ята само в Бургаските езера.

Характерно местообитание

През гнездовия период обитава сладководни блата и езера, рибарници, малки обрасли с растителност язовири. Подходящи местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009). По време на миграция и зимуване се среща в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в плитководни участъци на р. Дунав, по-рядко и във вътрешните реки и в микроязовири. Предпочита по-плитките части на язовирите, около устията на реките в тях.

Хранене

Храни се и с растителна и с животинска храна. Предпочита планктонни ракообразни, малки мекотели, насекоми и техните ларви, семена и растителни части. Обича ларви на ручейници, водни дървеници, водни кончета, двукрили насекоми, бръмбари, семена на водни растения, особено камъш и острица, потамогетон и др. По-рядко яде прешленести червеи, паяци, яйца и попови лъжички на жаби, малки рибки и вегетативни части на водни растения (Cramp & Simmons eds. 1977, Stastny, Hudec 2016).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Много от гнездилищата на вида нямат постоянен характер и зависят силно от водните нива. Случаите на гнездене на вида след 1990 г. са предимно по р. Дунав – на о. Персин, ез. Сребърна, рибарници Хаджидимитрово и др., в Драгоманското блато, където сигурно гнездене е доказано през 2003 г., и потвърдено през 2005 г., в Атанасовското езеро, ез. Вая и м. Пода край Бургас (Нанкинов и др., 1997; Янков (отг. ред.), 2007; Nikolov, 2004; Shurulinkov et al., 2007; Shurulinkov et al. 2019a). Според Атласа на гнездящите птици в България у нас гнездят 12-25 двойки клопачи (Янков ред. 2007).

Включен в Приложения 2А и Б на Директивата за птиците. Според IUCN – LC. Ловен обект.

Според Докладването по чл. 12 от 2019 г., гнездовата популация на вида у нас е в рамките на 20-50 двойки., като краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980 – 2018 г.) е флукуираща.

Клопачът зимува в цялата страна, но най-много в езерата по Южното Черноморско крайбрежие, където се събират стотици птици от този вид. Най-значителните зимни концентрации са в Атанасовското и Поморийското езеро, ез. Вая, м. Пода. Далеч по-малки ята, рядко надхвърлящи 10 екз., зимуват и във вътрешността на страната – главно в Южна България – язовирите Пясъчник, Розов кладенец, Ц. Церковски, Овчарица, както и в езерата по Северното Черноморие.

Числеността на зимуващите у нас клопачи според Докладването по чл.12 е 700-3000 екз. Тенденциите –както краткосрочна така и дългосрочна са намаляващи.

По време на миграция клопачите достигат значително по-високи числености у нас, особено във вътрешността на страната, от колкото през зимата. Образуват се концентрации от стотици индивиди в плитководни пролетни разливи и в редица язовири и рибарници. Според Докладването по чл.12 понастоящем числеността на вида по време на миграция е в рамките на 2000 до 7000 индивида.

Според Докладването по чл.12 от 2019 г. заплахи за зимуващата популация на клопача са екстракцията на петрол и природен газ и развитието на туризма и рекреацията в крайбрежните зони около водоемите. Добивът на петрол и газ у нас няма никакво значение, тъй като такъв на практика няма. Заплахите за вида през зимата са прекомерният отстрел, включително с незаконни средства и в защитени територии и, безпокойството от ловци, рибари и рибовъди, използването на пестициди и други химикали в селското стопанство, осушаването на влажни зони и паленето на масивите с висша водна растителност. Същите заплахи са валидни и за периодите на пролетна и есенна миграция на вида.

За гнездовата популация на вида при Докладването по чл.12 е посочена само една заплаха – промяна на предназначението на земите – превръщането им в земи за застрояване. Всъщност заплахи за вида са също осушаването на влажни зони, главно рибарници и малки язовири през

гнездовия период, подпалването на масивите от тръстика и папур, незаконния отстрел, сечта на крайречна дървесна растителност, замърсяването на водите с опасни химически вещества.

3. Състояние на вида в СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД, видът е **гнездящ, прелетен** за зоната с численост 1-2 двойки. Зоната поддържа 5,7 % от средната националната гнездяща популация на вида (оценка „С“, а следва да бъде „В“, при 2 - 15 % от националната популация), опазването на вида е добро (оценка „В“), изолацията е оценена с оценка „С“. Общата оценка на стойността на зоната за този вид е „С“, като трябва да се коригира на „В“.

4. Анализ на наличната информация

Клопачът гнезди нередовно в Драгоманското блато с численост 0-2 двойки (Нанкинов и др., 2004; Nikolov, 2004; Shurulinkov et al. 2007). Гнезденето на вида е доказано – женска наблюдавана с малки (Nikolov 2004).

Площта на оптималните гнездови и хранителни местообитания на вида в зоната е около 345 ha. За поддържане на тази площ е необходимо да не се допуска никакво черпене на вода от блатото или други дейности които биха могли да доведат до понижаване на водното ниво.

Заплахи за вида в зоната са опожаряването на тръстиковите масиви, нахлуването на наземни хищници и диви свине в тях, в отделни години - твърде ниските нива на Драгоманското блато, браконьерството. Също така замърсяването на водите на блатото от канала, идващ от гр. Драгоман.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели				
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки/	Най-малко 1 двойка	Определена на база СФД и наличните данни от собствени проучвания.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най- малко 1 гнездяща двойка.				
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 345 ha	Гнездовото и хранителното местообитание съвпадат. Това са предимно тръстиковите и папурови масиви в Драгоманското блато.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най- малко 345 ha.				
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> </table>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на
Екологично състояние								
1-Отлично - High								
2-Добро - Good								
3-Умерено - Moderate								

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.			<div style="background-color: yellow; padding: 2px;">4-Лошо - Poor</div> <div style="background-color: red; padding: 2px;">5-Много лошо - Bad</div> <p>Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено. Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.</p>	вида, на стойности 2- Добро или 1- Отлично състояние.

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Числеността следва да се промени от 1-2 на 0-2 двойки, тъй като присъствието на вида през гнездовия период в зоната не е ежегодно. Необходимо да бъдат изменени и оценките за значимост на опазваната популация и общата оценка – от „С“ на „В“.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			A/B/C
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A857	<i>Spatula clypeata</i>			r		2	p		G	B	B	C	B

Специфични цели за A059 *Aythya ferina* (кафявоглава потапница).

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 42-49 cm, тегло 0,800 – 1,200 kg, размахът на крилата - 67-77 cm. В брачно оперение при мъжките главата и шията са ръждиво-кафяви. Гушата, предната част на гърдите са черни. Гърбът и страните на тялото са пепелносиви. Кръстът е по-тъмен, а надопашнето – черно. Клюнът е сиво-черен. Женските като цяло са сивокафяви. Гърди, теме и шия по-тъмни с кафеникав нюанс. Неясни бледи и тъмни петна по главата. Със светла ивица зад окото. През зимата мъжките са с тъмно сиво-кафяви гърди и задница и по-мръсно кафява глава. При женските оперението през зимата е като при брачното оперение, но по-тъмна по гърба. При младите оперението е като възрастните женски в извънбрачно оперение. По-едноцветни са отгоре, без светла ивица зад окото. Страните на тялото сиво-кафяви със светли напетнявания (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Есенната миграция започва в началото на септември, но се осъществява главно през октомври и ноември. Пролетния прелет е през

февруари и март, когато се среща по-често по р. Дунав. През нашата страна мигрират и зимуват индивиди от Средна Европа, Европейска Русия, Украйна, Беларус и Западен Сибир. Значително по-многочислена през зимата, особено по Южното Черномоското крайбрежие. По р. Дунав и вътрешните за страната водоеми зимуват незначителни числености от вида.

Гнезди най-често във висока блатна растителност, близо до водата. Гнезди единично. Гнездото е на земята покрито със сухи треви и пух. Снася 8–10 яйца, от средата на май до средата на юни, които мъти 24–28 дни. Младите линейат в края на юли и началото на август. Започват да летят след 50–55 дни. Полова зрялост настъпва на едногодишна възраст. (Нанкинов и др., 1997; Нанкинов 2012; Големански и др. (ред.), 2011).

Характерно местообитание

Обширни, дълбоки и открити водоеми, с големи водни огледала и растителност по периферията. При миграция и зимуване обитава разнообразни влажни зони, включително големи езера и язовири. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене.

Храната е от водни безгръбначни (ларви на насекоми) и семена, и части на водни и водолюбивы растения (Големански и др. (ред.), 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението е групово и разпръснато, главно по Дунавското и Черноморското крайбрежие, където са основните гнездови находища: ез. Сребърна, Бургаските влажни зони и най-вече Пода и Комлушка низина. През отделни години единични двойки гнездят в Тракийската низина, Дунавската равнина, Софийското поле, на места в Западна България и по долината на р. Арда. (Янков (отг. ред.), 2007). В посочените основни гнездовища и във Варненско–Белославския комплекс гнездят до няколко десетки двойки (до над 50 в Пода и Комлушката низина), но в повечето от останалите се размножават само единични двойки. В години с малко валежи и ниско водно ниво на водоемите числеността по-малка и много от двойките не пристъпват към гнездене (Големански и др. (ред.), 2011).

Включен в Приложение 2А на Директивата за птиците. Според IUCN видът е уязвим – VU (Vulnerable). Включен в Червената книга на България в категорията „Уязвим вид“. Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 80 – 250 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукутираща, променлива, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е нарастваща. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: F01, J02.

Зимуващата популация е оценена на 17000 – 31000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е флукутираща, променлива.

Мигриращата национална популация е оценена на 15000 – 100000 индивида. Не са посочени тенденции в популацията.

3. Състояние в СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната, вида е гнездящ, прелетен и концентриращ се по време на миграция/мигриращ. Гнездящата популация на кафявоглавата потапница се оценява на **2 – 15**

двойки, което представлява 4,2 % от средната националната гнездяща популация – дадена е оценка „С“, а следва да бъде „В“ (над 2%). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията е неизолуирана – оценка „С“. Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“, а следва да бъде „В“.

Според СФД мигриращата популация на кафявоглавата потапница се оценява на **65 индивида**, което представлява **0,11 % от националната мигрираща популация** (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията е оценена като степен на изолация с „А“, а трябва да се коригира на „С“, тъй като без съмнение мигриращата популация не е изолуирана. Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“.

4. Анализ на наличната информация

Проучванията през последните 10 години показват, че посочената в СФД гнездова численост на вида отговаря на действителното състояние. В близкото минало /около 2005 г./ в Драгоманското блато са гнездели и до 40 дв. белооки потапници (Shurulinkov et al 2007), но понастоящем такива стойности не се достигат.

Площта на оптималните гнездови и хранителни местообитания на вида в зоната е около 345 ha. Това е площта на местообитанията на вида в зоната и през гнездовия период и по време на миграция. За поддържане на тази площ е необходимо да не се допуска никакво черпене на вода от блатото или други дейности които биха могли да доведат до понижаване на водното ниво.

Заплахи за вида в зоната са опожаряването на тръстиковите масиви, нахлуването на наземни хищници и диви свине в тях, в отделни години - твърде ниските нива на Драгоманското блато, браконьерството. Също така замърсяването на водите на блатото от канала, идващ от гр. Драгоман.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели		
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки/	Средно 9 двойки.	Определена на база СФД и наличните данни от собствени проучвания.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 9 гнездящи двойки.		
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 345 ha	Гнездовото и хранителното местообитание съвпадат. Това са предимно тръстиковите и папурови масиви в Драгоманското блато.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 345 ha.		
Качество на местообитанието на вида:	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <tr> <td>Екологично състояние</td> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> </table>	Екологично състояние	1-Отлично - High	Подобряване на екологичното състояние на
Екологично състояние						
1-Отлично - High						

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели				
Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДПР за периода 2019 – 2020 г.			<table border="1"> <tr><td>2-Добро - Good</td></tr> <tr><td>3-Умерено - Moderate</td></tr> <tr><td>4-Лошо - Poor</td></tr> <tr><td>5-Много лошо - Bad</td></tr> </table> <p>Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - ВГ1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено. Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.</p>	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2- Добро или 1- Отлично състояние.
2-Добро - Good								
3-Умерено - Moderate								
4-Лошо - Poor								
5-Много лошо - Bad								

6. Необходимост от промени в СФД за СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Необходимо е да се коригират оценките както за гнездящата така и за мигриращата популация. С оглед на опазвания в зоната процент от националната популация на вида е необходимо за гнездовата популация оценката да се промени от „С“ на „В“, което важи и общата оценка. За мигриращата популация трябва оценката за изолация да се промени от „А“ на „С“, тъй като не е налице изолация.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A059	<i>Aythya ferina</i>			r	2	15	p		G	B	B	C	B
B	A059	<i>Aythya ferina</i>			c	65	65	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A060 *Aythya nyroca* (белоока потапница)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 38-42 cm, тегло 0,550 – 0,590 kg, размахът на крилата - 60-67 cm. В брачно оперение мъжките са изцяло с тъмнокафяво оперение, по-тъмно по гърба. Тясно тъмна яка, която рядко е видима. С бяло подопашие и бяло око. Женските са тъмнокафяви с червеникав оттенък на главата. Бяло подопашие. Окоето е тъмно. При младите оперението е като възрастните женски, с тъмно око, но по-убитокафяв цвят на оперението. По-малко бяло подопашно петно. (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и рядко зимуващ вид за страната. Сезонни прелети извършва от септември до ноември и от началото на февруари до средата на април. Предпочита сладководни езера и блата с много тръстика, камъш и подводна растителност. По време на прелет се задържа по различни водоеми, предимно по откритите водни пространства. Някои двойки мътят и малки заблатени участъци, стари корита и устия на реки.

Гнезди сред гъсти тръстикови масиви, върху натрупани стари стебла от тръстика, върху плаващи острови, на брега на водоемите и рядко в хралупи. Гнездото е покрито със сухи растения и пух. Снася между 4 и 14 яйца, но най-често техния брой е 7-9. Снася в края на април и през май, мътенето продължава 25-27 дни. Младите започват да летят след 55-60 дни. Полова зрялост настъпва на едногодишна възраст. (Симеонов и др. 1990, Нанкинов, 2012, Чешмеджиев, Петков, 2014).

Характерно местообитание

Предимно по-плитки рибарници, блата и микроязовири с мозаечно разположена растителност или големи тръстикови масиви с малки водни огледала и канали, с полегати брегове и тинести плитчини и хидрофитна растителност. По време на миграции – разнообразни влажни зони. При зимуване – езера, язовири и малки морски заливи по Черноморското крайбрежие. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Белооката потапница се счита за предимно растителнояден вид. При анализ на стомашно съдържание са установени различни растения и водорасли. Освен растения в хранителния спектър влизат и много насекоми и други безгръбначни животни, както и дребни гръбначни – безопашати земноводни (*Anura*) и риби (*Pisces*) (Чешмеджиев, Петков, 2014).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В миналото белооката потапница е описвана като един от най-многобройните видове от семейство Патицови (*Anatidae*) и едва през 1994 г. е включена в списъка на световно застрашените видове. От първите десетилетия на XX в. местообитанията на вида са подложени на системно унищожение поради пресушаване на влажните зони и превръщането им в обработваеми земи, а по-късно – и поради замърсяване на водите. Видът е бил ловен обект и ежегодно част от птиците са били отстрелвани. Това са основните причини за намаляването му както в световен мащаб, така и у нас (Чешмеджиев и Петков, 2014).

Към момента разпространението на вида е групово и разпръснато, главно покрай р. Дунав и прилежащите райони на Дунавската равнина, Черноморското крайбрежие, Тракийската низина и Софийското поле. Най-значими гнездовища: ез. Сребърна, рибарници Хаджи Димитрово, Калимок, о. Белене, Дуранкулашкото и Шабленското езеро и Драгоманското блато. Разпространението се влияе силно от водното ниво в гнездовите водоеми, някои от които през отделни години пресъхват. Често при изчезване на дадено находище се появяват нови наблизо (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN европейската популация на вида е слабо засегнат – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), а в световен мащаб видът е почти застрашен – NT (Near Threatened). Включен в Червената книга на България в категорията „Уязвим вид“. Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.), националната гнездяща популация на вида се оценява на 120 – 400 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукуираща, променлива, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е намаляваща. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: F01, M08, M07, J02, D03, F02, H01.

Според Докладването от 2019 г., зимуващата популация е оценена на 2 – 40 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукуираща, променлива, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е нарастваща. За зимуващата популация са посочени следните заплахи: G05.

Според Докладването от 2019 г., мигриращата национална популация е оценена на 320 – 4 000 индивида.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно стандартния формуляр за данни /СФД/ на зоната вида е гнездящ, прелетен и преминаващ/концентриращ се/ по време на миграция. Гнездящата популация на белооката потапница се оценява на **25 – 30 двойки**, което представлява **10,4 % от националната гнездяща популация** (оценка „В”), усреднена оценка. Опазването на вида е отлично (оценка „А”), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С”). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А” – отлична стойност.

Миграционната численост на белооката потапница според СФД е 100-150 екз. Това отговаря на **5,8% от общата мигрираща популация** посочена за страната (усреднена оценка). Оценка са същите както за гнездовата численост. Концентрации над 100 екз. са установявани рядко и главно през месеците април и септември-началото на октомври.

4. Анализ на наличната информация

Проучванията през последните 10 години показват ,че посочената в СФД гнездова численост на вида отговаря на действителното състояние. В близкото минало /около 2005 г./ в Драгоманското блато са гнездели и до 40 дв. белооки потапници (Shurulinkov et al., 2007), но понастоящем такива стойности не се достигат.

Площта на оптималните гнездови и хранителни местообитания на вида в зоната е около 345 ha. Това е площта на местообитанията на вида в зоната и през гнездовия период и по време на миграция. За поддържане на тази площ е необходимо да не се допуска никакво черпене на вода от блатото или други дейности които биха могли да доведат до понижаване на водното ниво.

Заплахи за вида в зоната са опожаряването на тръстиките масиви, нахлуването на наземни хищници и диви свине в тях, в отделни години - твърде ниските нива на Драгоманското блато, браконьерството. Също така замърсяването на водите на блатото от канала, идващ от гр. Драгоман.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 25	Определена на база СФД и наличните данни от собствени проучвания.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
				малко 25 гнездящи двойки.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 345	Гнездовото и хранителното местообитание съвпадат. Това са предимно тръстиковите и папурови масиви в Драгоманското блато.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 345 ha.						
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - ВГ1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено. Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Не са необходими промени в СФД за този вид.

Специфични цели за A072 *Pernis apivoris* (осояд)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55-60 см., размах на крилата: 135-145 см. Полиморфен вид, характерен със значителна индивидуална вариация на окраската. Челото и юзджиката покрити с дребни люсповидни пера. Главата сиво-пепелява (обикновено при мъжките) до сиво-кафява. Горната страна на тялото кафява с тъмни до черни надлъжни резки. Окраската на долната страна на тялото разнообразна: бяла с кафяви препаски, червено-кафява или тъмнокафява с многобройни или редки бели петна. Опашката сиво-кафява с 2-3 черни препаски - в основата, средата и края. Клюнът черен, восковицата тъмносива, краката жълти (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България видът е гнездящ и мигриращ. Пролетният прелет започва от средата на март до края на април, есенният започва в началото на август и продължава до края на октомври. Многоброен по време на миграция по Черноморското крайбрежие, особено в края на август и началото на септември. Гнездото разположено само по дървета, в основата на странични клони на височина 10-22 m. Понякога заема стари гнезда на други птици (сива врана, обикновен мишелов и др.). Пълното мътило най-често 2 яйца (Симеонов и др., 1990). Оценките за числеността варират през годините в различните литературни източници – от 150-300 до 750-900; при плътност една двойка на 50–100 km² числеността му в страната се оценява на 300-400 гнездящи двойки. (Големански (гл. ред.), 2015).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава обширни гори в равнини и планини (предимно букови), изпъстрени с полянки или в близост до ливади и пасища (Симеонов и др., 1990). Предпочита високостъблени широколистни гори, но гнезди и в смесени и иглолистни гори до 1600-1700 m надм. в. в близост до открити пространства. Гнездовият участък е над 1000 ha, но търси храна до 7 km от гнездото. Гнездовите територии варират между 13,5 и 25,8 km² (Ziesemer, Meyburg, 2015). Подходящи местообитания за гнездене са крайнини на гори (9110-91СA), а за търсене на храна са открити пространства – ливади, пасища, обработваеми земи и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене.

Храни се с жилещи насекоми, техните яйца и ларви, гъсеници, едри бръмбари, рядко с гущери, дребни птици и гризачи (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво.

Разпространението в България е разпръснато на почти цялата територия на страната, най-плътно в ниските и средно високи райони с гори до 1600 m надм. в. С най-висока плътност в Източни Родопи, Източна Стара планина и Странджа. С най-спорадично разпространение е в Дунавската равнина и Тракийската низина (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN в Европа видът е в категория LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021) – „слабо

засегнат“. Включен е в Червената книга на България в категория „уязвим“ (VU - vulnerable). Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация между 400 и 800 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2001-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е увеличаваща се. Посочени са следните заплахи: A02, A07, A08, B02, D02, F03, G01, D06.

Осоядът се опазва също така и като **мигриращ** вид с численост 15000-25000 индивида. Краткосрочната популационна тенденция (2007-2018 г.) е увеличаваща се, а дългосрочната не е посочена. Посочени са следните заплахи: A02, A07, B02, F03, D06.

Допълнителни заплахи са масовото изсичане на старите гори и безпокойството, браконьерството, използването на пестициди в земеделието (Големански (гл. ред.), 2015).

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФД на зоната видът е **гнездящ**, като популацията се оценява на **1-2 двойки**, което представлява 0,25% от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ (значима стойност).

Съгласно стандартния формуляр за данни (СФ) на зоната видът е и **мигриращ**, с популация, чиито размер е неустановен (категория „DD“), но е посочена оценка „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ (значима стойност).

4. Анализ на наличната информация

Първата оценка на числеността на вида в зоната фигурира в СФД. Видът е разпространен повсеместно в цялата страна (Симеонов и др., 1990; Янков (отг. ред.), 2007).

Видът е малочислен и рядко срещан в зоната.

От посочените заплахи в докладването по чл. 12 за вида в зоната F03, D02, D06, G01 нямат отношение към зоната.

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставяне на междинна цел до 2025, да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1	Нужно е целенасочено проучване върху гнездовата популация на вида в СЗЗ „Раяновци“.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
				малко на една гнездяща двойка. .
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	неизвестна	Размерът на популацията, мигрираща през зоната е неясен, липсват целеви проучвания.	Извършване на целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 1793	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФ) и площите (зададени по експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание: - N16 (широколистни гори) – 2373ha в зоната, 70% подходящи - N17 (иглолистни гори) – 264ha в зоната, 50% подходящи Площта на гнездовото и хранителното местообитание до голяма степен се припокриват.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона в размер на най-малко 1793 ha.
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/ биотопни дървета	Брой дървета на ha	Най-малко 5 броя на ha	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена на 29.09.2020 г.	Поддържане на състоянието по този параметър.

6. Необходимост от промени в СФД за СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

На този етап не е необходима актуализация на СФД.

Специфични цели за A898 *Accipiter nisus* (малък ястреб)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: *мъжки* – 29-34cm, *женски* – 35-41cm; размах на крилата: *мъжки* – 58-65 cm, *женски* – 67-80cm (Svensson et al., 2009). Описание: *Мъжки*. Горната страна на тялото тъмносива, по тила бели основи на перата, ушите и страните на гушата ръждиви. Гърдите, корема и гащите изпъстрени с ръждиви напречни препаски. *Женски*. Горната страна на тялото сиво-кафява. Тилът тъмнокафяв с бели петна, над очите бяла „вежда“. Долната страна на тялото бяла, по гушата с тъмни надлъжни резки, а останалата част с тъмнокафяви напречни препаски. И при двата пола клюнът е тъмносив с черен връх. Восковицата и краката светложълти. Ирисът е тъмножълт (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България видът е постоянен, прелетен и зимуващ. Понастоящем през гнездовия период се среща почти в цялата страна; с най-висока численост в планините и предпланините (Стара планина, Пирин, Славянка, Витоша) и Черноморското крайбрежие. По-рядък е в равнините и низините. Числеността на гнездящата популация в България нараства, като оценките на различните автори варират в порядъка 1500-2200 двойки (Големански (гл. ред.), 2015). Зимуващата популация се оценява на 2000–5000 птици (Костадинова и др., 1997). Гнездовият период започва в края на април и началото на май. Гнездото си прави по единични дървета в открити пространства, покрайнини на гори, групи дървета в сухи дерета и край обработваеми площи (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава основно широколистни, смесени и иглолистни гори, алувиални и много влажни гори и храсталаци, по-рядко – ивици дървета, храсти и мозайки от тях, овощни градини, дървесни и храстови плантации, а също в градски паркове и градини или други гористи части на градове, села. По време на миграции и през зимата се среща в хълмисти райони, открити полета, обработваеми площи, паркове, покрайнини на селища (Симеонов и др., 1990; Янков (отг. ред.), 2007).

Хранене.

Предимно орнитофаг. Ловува дребни птици до 120 g, обикновено до 7 km от гнездото. Малкият ястреб не извършва селекция при ловуване, преобладават жертвите, които имат най-висока плътност (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво.

Разпръснато и групово на почти цялата територия на страната с изключение на някои земеделски райони. По-плътно в гористите части, особено в планините, полупланинските и хълмисти райони, но и в Лудогорието и дори в Добруджа (където гнезди в полезащитните пояси и суходолията). Относително ограничено разпространен по Дунавското крайбрежие и поречията на някои от големите реки, където вероятно е заместен от *Accipiter brevipes*. Като цяло плътността по-висока в планинските и полупланинските райони на Рила, Пирин, Родопите, Стара планина и Предбалкана (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Според IUCN за територията на континентална Европа, а и за целия свят видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Няма SPEC категория. Включен в Червената книга на Р България със статус „застрашен“ EN (Endangered).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), видът се опазва като гнездящ с популация между 1000 и 2300 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2001-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е увеличаваща се. Не са посочени заплахи и влияния.

Малкият ястреб се опазва също така и като мигриращ вид с численост 1000-2200 индивида. Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: А02, В02, F03, D02.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната видът е **постоянен**. Гнездящата популация на малкия ястреб се оценява на **3 двойки**, което представлява **0.13-0.3%** от **националната гнездяща** популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Първата оценка на числеността на вида в зоната фигурира в СФД. Видът е разпространен повсеместно в цялата страна (Симеонов и др., 1990; Янков (отг. ред.), 2007).

Видът е малочислен в рамките на зоната и се наблюдава целогодишно. Нужно е провеждането на целенасочено изследване за установяване големината на гнездовата популация.

Категорията „постоянен“ отразява само възможността да бъде отбелязан през всички сезони през цялата година – съвсем реалистичен сценарий би бил местните гнездящи птици да са прелетни, а на тяхно място през есенно-зимния период да долитат за зимуване индивиди от по-северни популации. Това би могло да бъде установено само при целенасочено изследване с маркиране на птици.

Основните заплахи за малкия ястреб в зоната са провеждането на горско-стопанските дейности и практики, най-вече по време на размножителния сезон, безпокойството, както и химизацията в селското стопанство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 3 двойки	Нужно е целенасочено проучване върху гнездовата популация на вида в СЗ „Раяновци“.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 3 гнездящи двойки.
Местообитание на вида: площ на подходящите гнездови местообитания	ha	Най-малко 2070	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФ) и площите (зададени по експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание:	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона в размер на най-малко 2070 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			- N16 (широколистни гори) – 2373ha в зоната, 80% подходящи - N17 (иглолистни гори) – 264ha в зоната, 65% подходящи Площта на гнездовото и хранителното местообитание отчасти се припокриват.	
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания за търсене на храна	ha	неизвестна	Площта включва потенциално подходящи хранителни местообитания от почти всички типове, присъстващи в зоната – основно открити пространства (храстови и тревни съобщества, сипеи, обработваеми площи, населени места), но също така и горски масиви. Конкретна целева стойност като площ за опазване през гнездовия период може да се посочи след локализиране на гнездящите двойки. През есенно-зимния период видът на практика може да бъде видян да се храни във всички типове местообитания, присъстващи в зоната.	Поддържане на площта на хранителните местообитания на вида в размер, който ще бъде изведен като резултат от целенасочено изследване през гнездовия период. Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване през гнездовия период.
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/ биотопни дървета	Брой дървета на ha	Най-малко 5 броя на ha	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г.	Поддържане на състоянието по този параметър..

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФД: По отношение на гнездящата популация се предлага промяна в числеността: **3-4** двойки.

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A898	<i>Accipiter nisus</i>			p	3	4	p		G	C	A	C	C

Специфични цели за A080 *Circaetus gallicus* (орел змияр)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 62 – 68 см. Размах на крилата: 185 – 195 см. Едра хищна птица с дълги и широки крила и голяма глава. Опашката е дълга с няколко тъмни напречни препаски. Гръбната страна на тялото тъмна, а долната бяла с тъмни напетнявания по гушата и гърдите. При някои млади индивиди отдолу липсват напетняванията и гушата също е по-светла, поради което изглеждат изцяло бели. При ловуване често „увисва“ във въздуха (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е гнездящ и мигриращ. Числеността му се оценява на 300–360 двойки. Гнезди по дървета, основно широколистни (Симеонов и др., 1990; Големански (гл. ред.), 2015). Пролетната миграция започва от средата на март и продължава до средата на май, а есенната – от втората половина на август до края на октомври. Най-голям брой прелитащи над страната индивиди се отчитат през април и септември.

Характерно местообитание

Гнезди в стари разредени широколистни и рядко в иглолистни гори с малки поляни в близост до сухи пустеещи терени, ерозирани склонове, пасища, ливади. Откритите местообитания се използват за търсене на плячка, а в горите видът гнезди. По време на миграция се среща и в открити обработваеми площи с единични дървета в равнини (Симеонов и др., 1990). Характерни хранителни местообитания са сухи тревисти места, пасища, обработваеми земи с площ повече от 0,5 ha, където видът ловува влечуги, с които се изхранва (Barrientos, Arroyo, 2014; Cauli et al., 2021).

Хранене

Храни се предимно със змии, гущери и жаби, по-рядко с дребни бозайници и насекоми (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато и групово разпространение в цялата страна, по-плътно в откритите, сухи и богати на влечуги райони. Основно в хълмистите и нископланински части на страната – Източните Родопи, Сакар, Дервентски възвишения, Странджа, Средна гора, Източна Стара планина, Предбалкана, Лудогорието. Единични двойки са регистрирани и в по-високите планини и равнините – Рила, Пирин, Западните гранични планини, Тракийската низина, Дунавската равнина (Янков (отг. ред.), 2007; Големански (гл. ред.), 2015). По данни на Матеева и Янков (2013) общият брой на индивидите по време на пролетна миграция, преминаващи над страната, може да се оцени на около 600, а по време на есенна миграция – поне 1100 екз. (2012 г.), от които 250 – при Атанасовско езеро.

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа както и за света видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на Р България със статус „уязвим“ VU (Vulnerable).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация между 300 и 450 двойки. Краткосрочната (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са увеличаващи се. Посочени са следните заплахи: B02, G05.

Мигриращата популация е оценена на 600 – 1500 индивида. Не са посочени тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: F03, B02, D06.

Сред отрицателно действащите фактори върху вида са едромасабното залесяване, голата сеч и пожарите; добиването на птици за изготвяне на препарати; смъртността, причинена от сблъскване с електрически стълбове и електропроводи, прякото преследване и безпокойство (Големански (гл. ред.), 2015).

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната видът е гнездящ и концентриращ/мигриращ. Гнездящата популация на орела змияр се оценява на **3 двойки**, което представлява **0.67-1.0%** от **националната гнездяща** популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Според СФД мигриращата популация на орела змияр се оценява на **30 индивида**, което е **2-5%** от **националната мигрираща** популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Първата оценка на числеността на вида в зоната е от 2007 г. – тогава ОВМ „Раяновци“, с посочена гнездова численост от 3 двойки (Костадинова и Граматиков, отг. ред., 2007). Видът е разпространен повсеместно в цялата страна (Янков, ред., 2007; Симеонов и др., 1990).

Орелът змияр е гнездящ и мигриращ вид в СЗ „Раяновци“. Въпреки невисоката си численост, често бива наблюдаван в зоната през гнездовия период поради факта, че се храни в открити терени и заради големите си размери. Редовно бива отбелязван и по време на миграция.

Основните заплахи за орела змияр в СЗ „Раяновци“ са безпокойството, провеждането на горско-стопанските дейности и практики, най-вече по време на размножителния сезон, както и химизацията в селското стопанство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 2 двойки	Целенасочено проучване върху гнездовата популация на вида в СЗ „Раяновци“ би допринесло за повишаване качеството на данните и мерките за управление.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко две гнездящи двойки..
Популация: Размер на мигрираща популация	Брой индивиди	Най-малко 30 инд.	Мигриращи/преминаващи птици.	Поддържане на популацията.
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания за гнездене	ha	Най-малко 1674 ha	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФ) и площите (зададени по експертно мнение), подходящи	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			за вида в рамките на всяко местообитание: - N16 (широколистни гори) – 2373ha в зоната, 65% подходящи - N17 (иглолистни гори) – 264ha в зоната, 50% подходящи Площта на гнездовото и хранителното местообитание не се припокриват.	вида в защитената зона в размер на най-малко 1674 ha.
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 3297 ha	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФ) и площите (зададени по експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание: - N09 (Сухи ливади, степи) – 3033ha в зоната, 100% подходящи - N22 (скали, сипеи и др.) – 264ha в зоната, 100% подходящи	Поддържане на площта на хранителните местообитания на вида в размер не по-малко от 3297 ha
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/ биотопни дървета (особено от категорията „надлесни биотопни дървета“)	Брой дървета на ha	Най-малко 5 броя на ha	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г.	Поддържане на състоянието по този параметър..

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация за вида в защитената зона е необходима актуализация на СФД:

- По отношение на гнездящата популация се предлага промяна в числеността: **2-4** двойки;
- По отношение на мигриращата популация се предлага промяна на категориите „Популация и „Обща оценка“ от „С“ на „В“;

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A080	<i>Circaetus gallicus</i>			r	2	4	p		G	C	A	C	C
B	A080	<i>Circaetus gallicus</i>			c	30	30	i		G	B	A	C	B

Специфични цели за A081 *Circus aeruginosus* (тръстиков блатар)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 50-55 cm, размах на крилата: 120-130 cm. Това е най-едрият блатар. Има полов и възрастов диморфизъм. Женската и младото са едноцветни, тъмни, със светла глава, а мъжкият отгоре кафяв със сива опашка и тъмни върхове на крилата. Лети с бавен, плавен махов полет, понякога планира (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ. С петнисто и разпръснато разпространение в ниските части на по-голямата част от страната, по-концентрирано в централната част на Тракийската низина, поречието на р. Тунджа, Бургаската низина, на места по Черноморското и Дунавското крайбрежия и прилежащите им райони и в Софийското поле. Отделни изолирани находища и на други места в страната. През периода след 1985 г. националната популация показва постепенно възстановяване. Преобладават единично гнездещи двойки, но са познати и малки гнездови колонии. Гнездото е трудно достъпно, разположено ниско сред гъста блатна растителност (Големански гл. ред., 2015).

Хранене

Предпочитана храна са водоплаващи и блатни птици (белочела водна кокошка, зимно бърне, зеленоглава патица, калугерица, малък червеноног водобегач), бозайници (воден плъх), земноводни и влечуги (водна жаба, обикновена водна змия) (Симеонов и др., 1990).

Характеристика на местообитанието

В България гнезди в блата, в растителност по периферията на водоеми и крайречни и приизворни мочурища, а през последните години наблюдаван и в посеви и други (едногодишни) тревни култури. Установен да гнезди както в приморски, крайречни и вътрешни естествени влажни зони, така и в изкуствени водоеми, като рибарници, микроязовири и язовири. Гнездата си разполага предимно в тръстикови масиви. Разпространен на надморска височина до 600 м. По време на миграции и зимуване обитава различни естествени и изкуствени влажни зони в ниските части на страната (Симеонов и др., 1990). Проучване в Португалия разкрива, че важно местообитание са тръстиковите масиви, в които се случва гнезденето и изхранването. Факторите, допринасящи за качеството на местообитанието са сезонните наводнения, които предпазват гнездата от сухоземни хищници; гъстотата и височината на тръстиката, предпазваща от вятър; наличието на храна (дребни бозайници и птици) (Alves et al., 2014). Най-често тръстиковия блатар ловува на разстояние около 3 км от гнездото, т.е. гнездовата територия на 1 дв. е около 28 км². Предпочита да ловува в обработваеми земи, в които растенията са с височина до 10 см. (Cardador, Manosa, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се в цялата равнинна и полупланинска част на страната, където има макар и малки влажни зони, обрасли с висша водна растителност. Основната част от популацията е концентрирана в Тракийската низина, по Дунавското и Черноморското крайбрежие, в Дунавската равнина, Софийското поле и по долините на по-големите реки (Янков, отг.ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа както и за света

видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен е в Червената книга на Р България (2011) в категория „застрашен“.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация между 220 и 260 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е увеличаваща се. Посочени са следните заплахи: A02, A03, A04, C03, D02, F03, J01, J02, J03, M07.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.), видът се опазва и като **мигриращ** с численост 3300 – 5000 индивида. Не са посочени краткосрочна и дългосрочна тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: A02, A03, A04, F03, F26, D06.

В Червената книга (2015) основните посочени заплахи за вида са пресушаване и деградация на естествените влажни зони със стоящи води. Използването на отрови за борба срещу гризачи; безпокойство от рибари.

3. Състояние в СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната, видът е **гнездящ**, като популацията се оценява на **4 двойки**, което представлява 1,5 – 1,8 % от националната популация (погрешно поставена оценка „В“). Опазването на вида е добро (оценка „В“). Популацията е изолирана (оценка „А“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Съгласно СФД на зоната вида е също **зимуващ**, като популацията се оценява на **40 – 60 индивида**. Оценката за популацията е „В“. Опазването на вида е добро (оценка „В“). Популацията е изолирана (оценка „А“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност. В Докладването по чл. 12 от 2019 г., зимуваща популация на вида не се съобщава. По наше мнение зимуващата популация в СФД следва да бъде коригирана на мигрираща.

4. Анализ на наличната информация

Видът гнезди редовно в Драгоманското блато. В периода 1993 – 2006 г. е установявана ежегодно численост от 1-2 дв. (Shurulinkov et al., 2007). По данни от ebird.org, тръстикови блатар се среща редовно в СЗЗ „Раяновци“ (Драгоманско блато) през последните 3 години (А. Rlev, S Gigov, D. Dimitrov, L. Profirov, G. Kamov). Размерът на популацията според СФД се оценява на 4 гнездящи двойки, което вероятно отговаря на действителността. Сред гнездящите птици в зоната (и на съседното Алдомировско блато) често се наблюдава бигамия – един мъжки с два женски екз., което следва да се има предвид при мониторинг на вида (тази размножителна стратегия е нерядко срещана при тръстиковия блатар). В периода на изхранване на малките възрастните птици облитат райони до около 8 км източно и западно от Драгоманското блато, ловувайки в открити тревисти райони (Б. Николов – *непубликувани данни*).

Числеността на зимуващата популация на тръстикови блатар в СЗЗ „Раяновци“ едва ли отговаря на действителната. Има вероятност да се срещат единични птици по време на зимуване в района на Драгоманското блато, но не и в численостите, посочени в СФД. По време на СЗП през 2019 и 2020 г. видът не е регистриран при Драгоманското блато, което е единственото подходящо местообитание за него в зоната. По наше мнение би следвало зимуващата популация на тръстиковия блатар да се прекатегоризира в мигрираща и да бъдат разработени специфични консервационни цели за нея. По време на наблюдения на есенната миграция в района на гр. Сливница (южно от СЗЗ „Раяновци“) са наблюдавани общо 6 инд. от вида (Матеева, Янков, 2013), които по всяка вероятност са преминали през зоната. Трябва да

се има предвид, че вида ще се концентрира по влажните зони като Драгоманското и Алдомировското блато би следвало неговата численост да се отчита в близост до влажните зони, за да се добие реална представа за размера на популацията.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездова популация	Брой двойки	Най-малко 4	Определена на база СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 4 дв.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 40	В СФД, вида е посочен като зимуващ, но тази численост (40 – 60 инд.) едва ли е реалистична. По време на СЗП през 2019 и 2020 г. в района на Драгоманското блато вида не е регистриран. Считаме, че тези параметри са валидни по-скоро за мигриращата популация на вида, а не за зимуващата. В тази връзка, заложените параметри се отнасят за мигриращата популация в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 40 инд. Междинна цел до 2025 г.: системен мониторинг за установяване на актуалната численост на вида в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания	ha	Най-малко 350	Включва Драгоманското блато, с прилежащата водолюбива растителност и откритите водни площи.	Поддържане на местообитанието на вида в размер най-малко 350 ha.

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация за вида в зоната предлагаме следните промени в СФД (в синьо):

- Промяна в типа на зимуващата популация „w“ на мигрираща „с“, т.е. с концентрация по време на миграция, което отговаря на действителността и съответства с липсата на зимуващи птици от вида в района на Драгоманското блато през 2019 и 2020 г.;
- Промяна в категорията за оценка на популациите от „В“ на „С“, предвид настоящата численост на вида, която отговаря на критериите за оценка „С“, т.е. под 2 % от националната популация на вида;
- Промяна в оценката за изолираност на популацията от „А“ на „С“, поради липса на данни за изолирана популация на вида в зимната;

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A081	<i>Circus aeruginosus</i>			r	4	4	p		G	C	B	C	B
B	A081	<i>Circus aeruginosus</i>			c	40	60	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A084 *Circus pygargus* (ливаден блатар)

1. Кратка характеристика на вида

Средно голяма хищна птица с дълги крила и опашка. Дължина на тялото 42–47 cm, размах на крилата 110–115cm. При мъжкия горната страна на тялото пепелявосива с кафяв нюанс по гърба и надкрилията. Първостепенните махови пера черни а крилата сиви с черни препаски. Шията и предната страна на гърдите светлосиви, а задната част на гърдите и коремът белезникави с ръждиви надлъжни петна по слабините, бедрата и подопашката. Надопашката светла, почти бяла с ръждиво-кафяви петна. Средните опашни пера едноцветни сиви, а крайните с ръждиво-кафяви препаски. Клюнът черен. Женските с ръждиво-кафява глава с тъмни надлъжни резки, кафяв гръб и бяла надопашка с кафяви и сиви петна. Опашните пера кафяви с по-светли препаски, като крайните са със светли върхове. Тялото отдолу ръждиво-жълто с ръждиво-червени надлъжни резки. Младите с бял тил с кафяви резки. Мъжкият наподобява полски блатар, но с по-тъмна страна отгоре, коремът с надлъжни шарки. Крилото отгоре с черна ивица, отдолу изглежда раирано, върховете на първостепенните махови пера черни. Женската и младите при полет наподобяват степен блатар. Почива като останалите блатари на земята (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ в страната. Пролетната миграция е от средата на март до края на април а есенната от август до края на октомври. Женската снася през първата половина на май, малките излизат през юли (Симеонов и др., 1990).

Характеристика на местообитанието

Влажни и мочурливи ливади, тресавища, блата, речни брегове. Също сухи места, степни равнини, обработваеми площи с монокултури, пасища. Среща се до 300 м.н.в. по изключение до 1000 м.н.в. (Янков (отг. ред.), 2007). Извън размножителния сезон връзката с влажните зони значително отслабва. (Големански (гл. ред.), 2015). Гнездото е разположено на земята недалеч от водата, по влажни ливади или сред периферната растителност на водоема. Изградено от трева и тънки клони. Понякога отделни двойки гнездят една до друга (Симеонов и др., 1990).

Хранене

Улавя жертвите от земята – дребни бозайници (полевки), недобре летящи птици, гнездящи на земята, гущери, едри насекоми.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в цялата страна, по-плътно заета почти цялата територия на Югоизточна България между Сакар и Източна Стара планина, с изключение на

Странджа. Гнездовищата групирани в източната част на Тракийската низина, Златията и др. Разпръснато в Добруджа, Софийското поле и други места. По време на прелет се среща из цялата страна, по-често по Черноморското крайбрежие (Симеонов и др., 1990).

Видът е доказан като гнездящ у нас през 80те години на ХХ век. През следващите години е намерен в редица нови находища и към 1990 г. популацията му се оценява на 30–50 дв., а през 1995–2002 г. – на 80–180 дв. След 1990 г следва разширяване на разпространението и увеличаване на числеността, в резултат на намаляване на обработваемите площи, увеличаване на пустеещите земи и частично възстановяване на някои пресушени блата. Това позволява повече двойки да гнездят в тях вместо в нивите със зърнени култури, където младите обикновено загиват по време на жътвата, което намалява прираста на популацията (Янков (отг. ред.), 2007).

Съгласно Докладването от 2019 г. за периода 2013–2018 са установени 300–350 двойки, като краткосрочната тенденция за числеността е неизвестна, а дългосрочната – нарастваща. Данните за миграцията през страната сочат за 500–1100 индивида.

Посочени са следните заплахи за вида А02, А03, А04, А06, D02, С03, F03, J01, К03, а за мигриращите птици е добавена и D06.

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложения 2 и 3 на ЗБР, в Червената книга на България като VU – уязвим вид, съгласно IUCN – LC (слабо засегнат) в Европа и Света, Бернска конвенция.

3. Състояние в СЗ BG0002001 „Раяновци“

В зоната се установява до 1% от националната гнездяща популация на ливадния блатар – оценка „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията е изолирана (оценка „А“). Цялостната оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Данните от СФД за 20–40 зимуващи индивиди не са реалистични и вероятно се касае за грешка във формуляра, тъй като през зимата у нас се срещат предимно единични птици (Големански (гл. ред.), 2015).

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Установен като гнездящ и мигриращ в района на Драгоманското блато, като през периода 1993–1997 се оценява на една гнездяща двойка (не всяка година). Покачването на водното ниво на блатото в следващите години води до промени в гнездовите местообитания на вида, поради което не е наблюдаван да гнезди в блатото между 1997 и 2007 г. (Shurulinkov et al. 2007)

По данни на eBird.org видът е наблюдаван в зоната през гнездовия сезон: 1 индивид през юни 2014 г., 1 индивид на 02.05.2020, 2 индивида (1 мъжки и един женски) на 25.05.2021 г,

Мигриращи птици са регистрирани през пролетта и есента (eBird). Съгласно доклада за миграция в зоната за 2011 г са наблюдавани 11 птици по време на есенната миграция, които са представлявали 2,8% от прелитащата през Северна България популация.

От заплахите за вида, посочени в Докладването, отрицателно въздействие за вида в зоната могат да имат преминаване от смесено земеделие към специализирано интензивно земеделие

(например монокултурно), разораване на пасища и ливади, изоставяне на традиционното стопанисване на тревни местообитания (напр. спиране на пашуването, косенето и др.).

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1	Съгласно СДФ популацията на вида се оценява на до 3 гнездящи двойки. По данни от теренните проучвания и онлайн платформите за орнитологична информация към момента в зоната гнезди поне 1 дв.	Поддържане на популацията в размер на най-малко 1 дв. Междинна цел до 2025 г.: проучване върху гнездиовата численост на вида в зоната.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най малко 20	Съгласно СДФ популацията на зимуващите индивиди се оценява на 20-40 индивида. Вероятно се касае за преминаващи индивиди.	Поддържане на популация от най-мако 20 инд. Междинна цел до 2025 г.: Проучване на числеността на вида по врем ена миграция.
Местообитание на вида: Гнездово местообитание Хранително местообитание	ha	Най-мако 900 Най-малко 3500	Изчислено на база % на на местообитание N10 - Влажни ливади, мезофилни ливади от СДФ на СЗЗ. Включва и гнездовото местообитание от СДФ - N10 - Влажни ливади, мезофилни ливади, N09 - Сухи тревни съобщества, степи. N15 – друга орна земя и N12 - екстензивни зърнени култури (вкл. ротационни култури с периодично оставяне на угар) са субоптимални и не са включени в целевата стойност.	Запазване на подходящото местообитание в размер на най-малко 3500 ha. Поддържане на местообитанието чрез косене и редовна паша на домашни животни.

6. Необходимост от промени в СДФ за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“.

Вероятно е допусната грешка в СДФ за ливадния блатар (*Circus pygargus*) чието присъствие в зоната трябва да се промени от „зимуващ“ (w) на „преминаващ“ (c).

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A084	<i>Circus pygargus</i>			c	20	40	i		G	C	B	A	C

Специфични цели за A087 *Buteo buteo* (обикновен мишелов)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55 – 58 cm. Размах на крилата: 120 – 130 cm. Средно голяма хищна птица с широки, умерено дълги крила и закръглена опашка. Оперението най-общо е кафяво, но е силно изменчиво – на горната страна еднообразно, а на долната е с безезникав или ръждив оттенък и пъстрини. Лети с плавни махове на крилата. Восковицата и краката са жълти. В България като гнездящ се споменава подвидът *Buteo buteo vulpinus* (обикновен ръждив мишелов) (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е постоянен и мигриращ. Един от най-многобройните и широко разпространени видове хищни птици в страната. Размножителният период започва през април. Гнездото си строи по широколистни и иглолистни дървета на височина 6-20 м. Според Янков (отг. ред.) (2007) българската популация наброява 2500-4000 двойки, а според Нанкинов и др. (2004) – от 7000 до 11000 дв. Видът е известен като далечен мигрант (главно подвидът *vulpinus*) и мигрант на къси разстояния, но на широк фронт, отчасти зимува в България (подвидът *buteo*). Мишеловът е най-многобройният есенен мигрант сред хищните птици през периода 1979-2003 г. в Бургаския залив. Общата му численост варира между 7963 и 31746 инд. (средно – 17739) на сезон (Michev et al., 2018). Пролетната миграция интензивна през март, а есенната през втората половина на октомври. Образува сравнително многочислени ята (300-400), сред които може да присъстват и единични екземпляри на други видове (тръстиков блатар, черна каня). Общо проучванията през 2011 и 2012 г. показват, че макар обикновения мишелов да прелита над цялата страна, основната част от прелитащите птици се концентрират в източната част (Матеева и Янков, 2013).

Характерно местообитание

Обитава крайнини на широколистни, смесени и иглолистни гори с поляни, групи дървета сред открити пространства. Среща се до 1500-1977 м.н.в. (Симеонов и др., 1990; Янков (отг. ред.), 2007). Видът избира горски местообитания, които са отдалечени от асфалтирани пътища (1500 м), но пък са в близост до долини в пресечени ландшафти. Също така предпочита гнездата да са разположени в крайнините на горите, за да има поглед над заобикалящия ландшафт (Penteriani & Faivre, 1997).

Подходящи местообитания за гнездене са крайнини на гори (9110-91СА), а за търсене на храна – различни открити пространства: ливади, пасища, обработваеми земи и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

По данни от България, основно се храни с бозайници (15 вида), като доминират дребните гризачи – обикновена полевка, лалугер, горска полевка, горска мишка и др.). От птиците (17 вида) най-често ловува обикновен скорец (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Повсеместно разпространен на територията на цялата страна. Не е установен на места в равнинни безлесни райони с преобладаване на земеделски култури – локално в Дунавската равнина, Тракийската низина, Бургаската низина и др. Числеността му е относително равномерна, като е по-висока в предпланинските и хълмистите райони с по-голямо

разнообразие на местообитания (комбинация от гори с ливади, пасища и обработваеми земи) (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Според IUCN видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021) за територията на континентална Европа, също и за целия свят. Няма SPEC категория. Не е включен и в Червената книга на Р България.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация между 2400 и 4200 двойки. Краткосрочната (2001-2018 г.) популационна тенденция е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е неизвестна. Не са посочени заплахи и влияния.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2001-2018 г.), видът се опазва и като **мигриращ** с численост между 36000 и 40000 индивида. Не са посочени тенденции в миграционната численост. Не са посочени и заплахи.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната видът е постоянен и зимуващ. Гнездящата популация на обикновения мишелов се оценява на **10 двойки**, което представлява **0.24-0.42%** от **националната гнездяща** популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Според СФД зимуващата популация на обикновения мишелов се оценява на максимум **4-10 индивида** (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност. В Докладването по чл. 12 от 2019 г. зимуваща популация на вида не се съобщава.

4. Анализ на наличната информация

Първата оценка на числеността на вида в зоната фигурира в СФД. Видът е разпространен повсеместно в цялата страна (Симеонов и др., 1990; Янков (отг. ред.), 2007).

Видът е обикновен в рамките на зоната и се наблюдава целогодишно. Оценката на зимуващата популация в зоната смятаме за занижена и предлагаме актуализация. Нужно е провеждането на целенасочено изследване за установяване големината на гнездовата и зимуващата популация.

Категорията „постоянен“ отразява само възможността да бъде отбелязан през всички сезони през цялата година – съвсем реалистичен сценарий би бил местните гнездящи птици да са прелетни, а на тяхно място през есенно-зимния период да долитат за зимуване индивиди от по-северни популации. Това би могло да бъде установено само при целенасочено изследване с маркиране на птици.

Основните заплахи за обикновения мишелов в зоната са провеждането на горско-стопанските дейности и практики, най-вече по време на размножителния сезон, безпокойството, както и химизацията в селското стопанство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на	Брой двойки	Най-малко 9 двойки	Нужно е допълнително проучване върху гнездовата	Поддържане на популацията.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
гнездящата популация			популация на вида в СЗЗ „Раяновци“.	.
Популация: Размер на зимуваща популация	Брой индивиди	Най-малко 8	Зимуващи птици. Числеността варира силно според метеорологичните условия и популационни фактори. Нужно е допълнително проучване върху зимуващата популация на вида в СЗЗ „Раяновци“.	Поддържане на популацията.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания за гнездене	ha	Най-малко 1793 ha	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФ) и площите (зададени по експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание: - N16 (широколистни гори) – 2373ha в зоната, 70% подходящи - N17 (иглолистни гори) – 264ha в зоната, 50% подходящи Площта на гнездовото и хранителното местообитание не се припокриват.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона в размер на най-малко 1793 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания за хранене	ha	Най-малко 5500 ha	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФ) и площите (зададени по експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание: - N09 (Сухи ливади, степи) – 3033ha в зоната, 100% подходящи - N10 (влажни ливади) – 923ha в зоната, 50% подходящи - N12 (зърнени култури) – 923ha в зоната, 70% подходящи - N15 (други обработваеми земи) – 132ha в зоната, 80% подходящи.	Поддържане на площта на хранителните местообитания на вида в размер не по-малко от 5500 ha

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/ биотопни дървета	Брой дървета на ha,	Най-малко 5 броя на ha	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г.	Поддържане на състоянието по този параметър..

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФД: По отношение на гнездящата популация се предлага промяна в числеността: **9-12** двойки. По отношение на зимуващата популация се предлага промяна в числеността: **8-20** индивида.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			A/B/C
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A087	<i>Buteo buteo</i>			p	9	12	p		G	C	B	C	C
B	A087	<i>Buteo buteo</i>			w	8	20	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A403 *Buteo rufinus* (белоопашат мишелов)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 50-65 cm, размах на крилата – 126 – 155 cm (Cramp, Simmons (eds), 1980; Svensson, 2013). Има три цветови фази на оперението – тъмна, светла и ръждива. Последните две са застъпени у нас. Птиците от светлата фаза имат светложълто до жълтеникаво-ръждиво оперение. Ръждивите птици са по-тъмно ръждивокафяви. При всички опашката е светложълта, белезникава, едноцветна. “Гащите“ са тъмнокафяви до черни. Профилът на крилата в полет е V-образен. Краката са жълти (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен, гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид. Пролетният прелет е от края на март до края на април, а есенният - от края на август до края на октомври. По-често се установяват единични мигранти сред разредени ята на други дневни грабливи птици. При студени зими вероятно и възрастните мигрират на къси разстояния. Гнезди на скали и на дървета, по-рядко и на стълбове на далекопроводи (метални). Гнездата на дървета са на единични или ивици дървета сред полето, най-често са на тополи.

Характерно местообитание

Гнезди в открити местообитания - степи, ливади, ниви с единични или групи дървета и храсти пръснати сред тях. Често пъти в хълмисти области с мозаично пръснати храсти и единични дървета. Обича степни и ливадни местообитания в близост до скалисти речни каньони, скални венци, суходолия и др. скални форми, където устройва гнездата си. Понякога гнезди в каменни кариери. Избягва гъсти и компактни горски комплекси или ако се среща там е винаги в

периферията им. Среща се както в низините така и в хълмисти и предпланински райони, до около 900 м.н.в. По време на миграция, скитане и зимуване се среща във всякакви типове открити местообитания, често недалеч от гнездото си. Milchev (2009) установява гнездова плътност на вида от 0,8 до 2,8 дв./км в дефилета на югоизточна България.

Хранене

Белоопашатият мишелов има твърде широк хранителен спектър. Храни се с дребни бозайници – лалугери, хомяци, полевки, слепи кучета, къртици и др., с влечуги – змии и гущери, с различни видове врабчоподобни птици, жаби, едри насекоми (Cramp and Simmons eds., 1980; Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Белоопашатият мишелов гнезди в цялата страна, с изключение на високопланинските райони и на обширните компактни горски масиви в Странджа, Лудогорието и някои части на Западна България. Най-висока численост има в Горнотракийската низина, Дунавската равнина, Поломието, Добруджа, Сакар, Източните Родопи (Шурулинков и др. 2005, Янков ред. 2007, Стойчев и др. 2008, Ватев и др. 2015, Даскалова и др. 2020).

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус според IUCN е LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021) както за света, така и за Европа. Видът е включен в СПЕС 3 - Уязвим. Включен е в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездова популация се оценява на 500-600 двойки, а краткосрочната тенденция е на намаление. Дългосрочната тенденция обаче е на значително увеличение. Действително през последните 10-15 години е налице тенденция на намаление на вида в редица райони, особено в Северна и Западна България.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 850 – 900 индивида.

В Червената книга на България (Ватев и др. 2015) като заплахи за белоопашатия мишелов са посочени деградацията на биотопите, залесяването, смъртност от далекопроводи, „употреба на препарати“. При докладването по чл. 12 са посочени голям брой заплахи свързани с промяна на предназначение на земите, превръщането на пасищата в гори, изоставянето на пасищата и обрастването им, преустановяване на пашата, хидроенергийното строителство, развитието на спортно-туристическа инфраструктура, застрояване. Освен това следва да добавим и заплахи като незаконния отстрел, загиването на птици от сблъсъци с автомобили, отравянето с отрови за борба с наземни хищници и др.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФД на зоната вида е гнездящ и зимуващ.

Гнездящата популация се оценява на **4 двойки**, което представлява **0,7 - 0,8 % от националната популация** (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“),

популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Зимуващата популация се оценява на **7 индивида**. Съгласно Докладването от 2019 г., няма оценка на вида. За размер и плътност на популацията в СФД е дадена оценка „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Белоопашатия мишелов е гнездящ вид в СЗЗ „Раяновци“ (Мирков, 1985, Нанкинов, 1982). Същия автор (Мирков, 1985) дава сведения за две гнезда на белоопашат мишелов през 1984 г в района на Чепън и гр. Сливница. Сведения за гнезедене на вида на Чепън дават и Мичев и др. (1984), както и възможно гнезедене на вида до с. Белидие хан. Сведения за гнезедене на вида до гр. Сливница има още от 1890 г, до Белидие хан от 1977г и вр. Чепън от 1978г (Нанкинов, 1982). Според ОВМ в България и Натура 2000, гнездовата популация се оценява на 4 двойки (Костадинова, Граматиков, 2007), каквато е и в СФД (актуализиран 2015 г.). Шурулинков и др., 2007 посочва видът като гнездящ в района на Драгоман, без числена стойност на гнездящите двойки. През 2012 г при теренните наблюдения по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I” в 33 Раяновци е наблюдавана една двойка (Матеева и др., 2013). По данни от eBird.org и Observation.org видът е наблюдаван през м. май 2019 г – една птица.

Зимуваща популация

Костадинова, Граматиков (2007) посочват за зимуващата популация стойност от 0-1 инд. На 18.03.2020 г е наблюдавана една птица и на 19.11.2021 г. е наблюдавана също една птица в зоната (данни eBird.org). Предвид че българската популация в по-голямата си част може да се определи като постоянна, считаме че гнездящите птици в зоната остават тук и през зимата. Мирков (1985) посочва също че птиците гнездящи в зоната, остават целогодишно в района, като през зимата се придържат в радиус от 10 км около гнездото. В СФД видът също е определен като постоянен (Р), което ни дава основание да предложим видът да отпадне като зимуващ от СФД или да се промени числеността, която да е адекватна на гнездящата популация.

Липсват други публикувани данни за зимуването на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

За гнездящата популация от посочени при докладването по чл.12 заплахи и влияния, няма такива които да са валидни за зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на	Брой двойки	Най малко 1	Определена на база СФД и публикуваната информация.	Поддържане на популацията в размер най-малко 1 дв.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
гнездовата популация				
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 2	Определена на база СФД и публикуваната информация.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на зимуващата численост на вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящо гнездово местообитание на вида	ha	Най-малко 260	Включва % на местообитание N22 – вътрешни скали, сипеи, пясъци от СФД.	Поддържане на подходящото гнездово местообитание за вида в размер най-малко 260 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 4500	Ловува в открити местообитания. В зоната откритите местообитания са изчислени на база % участие на следните типове местообитания в зоната: N08, N09, N10. Включва площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната. Земеделските площи - N12 и N15 не са изцяло пригодни за вида.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона. Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 4500 ha.
Местообитание на вида: Наличие на скални комплекси и едроразмерни/ биотопни дървета, в групи	Брой дървета на ha, в група. Вътрешни скали – ha.	Най-малко 5 броя на ha, в група. Минимум 200 ha скални комплекси	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г.	Поддържане на състоянието по този параметър. Поддържане на подходящото гнездово местообитание за вида в размер най-малко 200 ha.

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова и зимуваща численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФД:

- По отношение на гнездящата популация предлагаме промяна в числеността – 1 – 4 двойки.

- По отношение на зимуващата численост предлагаме или да отпадне от СФД или промяна в числеността – 1 – 7 индивида.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A403	<i>Buteo rufnus</i>			p	1	4	p		G	C	A	C	B
B	A403	<i>Buteo rufnus</i>			w	1	7	i		G	C	A	C	B

Специфични цели за A859 *Clanga clanga* (голям креслив орел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 65-70 cm., размах на крилата: 175-185 cm. Възрастните са с тъмнокафяво оперение. Надопашката е бяла. Ирисът е кафяв. Крилата са широки. В полет маховите пера отдолу са кафяви, а подкрилията – тъмни. Опашката е къса, а профилът при реене – „увиснал“. Младите са цялостно чернокафяви и солидно напетнени със светли шрихи (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Мигриращ, зимуващ и вероятно нередовно гнездящ вид (Големански (гл. ред.), 2015). Повечето птици в България се отбелязват по време на миграция по черноморското крайбрежие. В рамките на 19 сезона, средното количество птици, отчитани в района на Бургас по време на есенна миграция е 9.25 (Michev et al., 2011).

Характерно местообитание

В България видът се среща основно по време на миграция и зимуване и бива отбелязван предимно в равнинни и низинни открити райони около големи водоеми, поддържащи концентрации на водолюбивы птици, в близост до които има подходящи единични големи дървета или широколистни гори от островен тип.

Хранене

В България е непроучено. Храни се с дребни и средно едри гръбначни, насекоми, мърша. (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През гнездовия период е отбелязван рядко, основно в равнинни и нископланински гористи райони, главно в Югоизточна България; гнездене до момента не е доказано, но се допуска нерегулярно размножаване на отделни двойки (Янков (отг. ред.), 2007). Повечето птици у нас се отбелязват по време на миграция и зимуване в Източна България, рядко във вътрешността на страната.

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в SPEC 1 (BirdLife International 2017). Включен е в Червената книга на България със статус „критично застрашен“ (CR) (Големански (гл. ред.), 2015). Според IUCN – „уязвим“ (VU).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 50-100 индивида. Не са посочени краткосрочна (2000-2018) и дългосрочна (1980-2018) популационни тенденции.

За мигриращите през страната птици от вида са посочени следните заплахи и влияния: A02, F03, D06.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на 20-50 индивида. Не са посочени краткосрочна (2000-2018) и дългосрочна (1980-2018) популационни тенденции. За зимуващите в страната птици от вида са посочени следните заплахи и влияния: A02.

3. Състояние в СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната видът е концентриращ/ мигриращ.

Според СФД мигриращата популация на малкия креслив орел се оценява на **0-1 индивида**, което е **0-2% от националната мигрираща** популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична оценка.

4. Анализ на наличната информация

Първата оценка на числеността на вида в зоната фигурира в СФД. Видът е разпространен повсеместно в цялата страна (Симеонов и др., 1990; Янков (отг. ред.), 2007).

Присъствието на вида в зоната е установено по време на миграция и зимуване. В района на Драгоманското блато временно остават единични екземпляри с цел почивка и хранене. През 2013 г. е установена птица (наречена Ити) със сателитен предавател, индивидуално маркирана в Естония: <https://www.kotkas.ee/uudised/euroopas-on-kuelm>

Основните потенциални заплахи за вида в зоната са безпокойството, браконьерството, както и химизацията в селското стопанство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигрираща популация	Брой индивиди	Най-малко 1 екз.	Мигриращи/ преминаващи птици. Доколкото зоната не се явява основен миграционен коридор за вида, тази численост изглежда реалистична.	Поддържане на популацията.
Местообитание на вида: Хранителни местообитания – естествени тревни местообитания	ha	Най-малко 400 ha	Площта включва основно Драгоманското блато и открити пространства/ обработваеми площи в съседство.	Поддържане на площта на хранителните местообитания на вида (влажната зона и съседни райони) в размер не по-малко от 400 ha
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/ биотопни дървета	Брой дървета на ha	Най-малко 3 броя на ha	Видът използва тези дървета за място за почивка и наблюдателни пунктове,	Поддържане на състоянието по този параметър (има редица

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			оглеждайки се за плячка.	сухи дървета в самото Драгоманско блато)..

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация за числеността на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФД: По отношение на мигриращата популация се предлага промяна в числеността: **1-1** индивида.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A859	<i>Clanga clanga</i>			c	1	1	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A096 *Falco tinnunculus* (черношипа ветрушка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 30-35 cm., размах на крилата: 72-78 cm. Мъжкият е със сиво-сини глава и опашка (на върха с широка черна ивица) и червено-кафяв гръб, изпъстрен с черни щрихи, по които се отличава от мъжката степна ветрушка; отдолу е светлокафяв с редки черни щрихи. Женската отгоре е кафява с черни щрихи, отдолу – кремава с черни щрихи по гърдите и подкрилията; маховите пера са изцяло сиви; има добре очертани бакенбарди. Младите наподобяват женските, но са по-светли с размити петна по тялото. При всички възрасти и полове опашката е дълга с черна ивица накрая, а ноктите – черни (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен и мигриращ. Пролетният прелет е през март, есенният – септември-октомври. През размножителния период е повсеместно разпространен вид в равнини и планини до най-високите алпийски терени. През зимата се среща в равнини и планински склонове до около 1000 m надм. в. (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Скалисти и карстови терени, проломи, дефилета, ждрела, долини на реки с отвесни пясъчливи, лъсови брегове и оврази, лесостепни, крайнини на разредени гори, полета с единични стари дървета и оазисни гори (Симеонов и др., 1990). През последните десетилетия заселва активно някои големи градове в страната, гнездейки по високи сгради.

Хранене

Хранят се предимно с дребни бозайници, понякога със земноводни, влечуги и други птици. Хранителното поведение е характерно, със зависване на едно място във въздуха („ветреене“) и последващо спускане върху плячката – отгук и името ветрушка. Могат да ловуват и ходейки по земята, главно дребни бозайници и насекоми.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Повсеместно разпространен вид в по-голямата част от страната, както в равнините, така и в планините, където достига до алпийските им части. Отсъства или е рядък в гористите райони, особено в планините (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Включен в SPEC 3. Не е включен в Червената книга на България. Според IUCN – категория LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021) за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) видът се опазва като **гнездящ** с популация между 4400 и 9600 двойки. Краткосрочната (2000-2018) е стабилна, а дългосрочната тенденция в развитието на популацията (1980-2018 г.) е увеличаваща се. Не са посочени заплахи и влияния.

Според Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща популация** на вида се оценява на 10 000 – 15 000 инд. Краткосрочната (2007 – 2018 г.) и дългосрочната (1980 – 2018 г.) тенденция са стабилни. Посочени са следните заплахи и влияния: A02.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) видът се опазва и като **мигриращ** с популация между 800 и 1000 индивида. Не са посочени тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи и влияния: A02, A04, F03, D06.

3. Състояние в СЗ ВG0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната, видът е **постоянен (размножаващ се)**. Гнездящата популация се оценява на до **12 двойки**, което е около 0.12-0.27% от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Първата оценка на числеността на вида в зоната фигурира в СФД. Видът е разпространен повсеместно в цялата страна (Симеонов и др., 1990; Янков (отг. ред.), 2007).

Видът е обикновен в рамките на СЗ „Раяновци“ и се наблюдава целогодишно, основно в равнинните територии, намиращи се в централните части на зоната. Нужно е провеждането на целенасочено изследване за установяване големината на гнездовата и мигриращата популация.

Категорията „постоянен“ отразява само възможността да бъде отбелязан през всички сезони през цялата година – съвсем реалистичен сценарий би бил местните гнездящи птици да са прелетни, а на тяхно място през есенно-зимния период да долитат за зимуване индивиди от по-северни популации. Това би могло да бъде установено само при целенасочено изследване с маркиране на птици.

Основните заплахи за черношипата ветрушка (керкенеца) в зоната са опожаряване на подходящи хранителни местообитания и разораване на пасища и ливади и превръщането им в обработваеми площи. Безпокойството и химизацията в селското стопанство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 10 двойки	Нужно е допълнително проучване върху гнездовата популация на вида в СЗЗ „Раяновци“.	Поддържане на популацията. .
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания за гнездене	ha	Най-малко 1688	<p>Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФД) и площите (зададени по експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание:</p> <ul style="list-style-type: none"> - N08 (Сухи храсталаци) – 923ha в зоната, 5% подходящи - N09 (Сухи ливади, степи) – 3033ha в зоната, 30% подходящи - N10 (влажни ливади) – 923ha в зоната, 30% подходящи - N12 (зърнени култури) – 2769ha в зоната, 5% подходящи. - N15 (други обработваеми земи) – 132ha в зоната, 50% подходящи. - N16 (широколистни гори) – 2373ha в зоната, 5% подходящи - N21 (Негорски площи, заети с дървесни растителни видове) – 132ha в зоната, 40% подходящи. - N22 (скали, сипеи и др.) – 264ha в зоната, 30% подходящи <p>Площта на гнездовото и хранителното местообитание отчасти се припокриват.</p>	Поддържане на местообитанието в размер най-малко 1688 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: площ на местообитанието за търсене на храна	ha	Най-малко 5532	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФД) и площите (зададени по експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание: - N08 (Сухи храсталаци) – 923ha в зоната, 5% подходящи - N09 (Сухи ливади, степи) – 3033ha в зоната, 100% подходящи - N10 (влажни ливади) – 923ha в зоната, 20% подходящи - N12 (зърнени култури) – 2769ha в зоната, 70% подходящи. - N15 (други обработваеми земи) – 132ha в зоната, 80% подходящи. - N21 (Негорски площи, заети с дървесни растителни видове) – 132ha в зоната, 10% подходящи. - N22 (скали, сипеи и др.) – 264ha в зоната, 80% подходящи	Поддържане на подходящи местообитания в размер най-малко 5532 ha

6. Необходимост от промени в СФД за СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФД: По отношение на гнездящата популация се предлага промяна в числеността: **10-15** двойки.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A096	<i>Falco tinnunculus</i>			p	10	15	p		G	C	B	C	C

Специфични цели за A099 *Falco subbuteo* (сокол орко).

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 30-35 cm., размах на крилата: 85-90 cm. Възрастните главата и тялото отгоре са синьосиви, а гърлото и главата отстрани са бели с добре забележими раздвоени бакенбарди; гърдите и коремът са светлокремави с добре изразени и многобройни черни стреловидни петна; подопашката при мъжките е ярко червена, а при женските – охриста. При младите окраската е по-светла с белезникави ръбове на перата. Има скоростен и маневрен полет при преследване на плячката (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и мигриращ. Пролетният прелет започва в началото на април и продължава до средата на май. Есенният прелет е от последната десетдневка на август до края на октомври. Най-интензивен е есенният прелет през септември, мигрира на широк фронт поединично или на малки ята (Симеонов и др. 1990, Мичев и др., 2012, Големански (гл. ред.), 2015).

Характерно местообитание

Обитава редки, просветлени широколистни, смесени и иглолистни гори с поляни и с ниска растителност, малки оазисни гори и крайречни дървета, алувиални и много влажни гори и храсталаци, също в ивици дървета, храсти и мозайки от тях, често покрай реки течащи води, в близост до пасища, ливади, обработваеми площи и други открити пространства. Обитава райони с надморска височина 0–2000 м н.в. (Янков (отг. ред.), 2007; Големански (гл. ред.), 2015). Ловува предимно птици и насекоми в широк кръг от местообитания – интензивно или екстензивно управлявани земеделски земи, блата, реки, езера, тръстикови масиви, крайбрежни лагуни, заблатени долини (BWPi, 2006).

Хранене

Храната си лови предимно във въздуха. Хранителният спектър се състои от насекоми и дребни птици, по-рядко с прилепи, малки наземни бозайници и влечуги (Симеонов и др., 1990; Големански (гл. ред.), 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато на територията на цялата страна, както в равнини, така и високо в планините. Разпространението по-плътено по поречието на повечето по-големи реки, както и по цялото Северно Черноморско крайбрежие (включително Добруджа), в Източните Родопи, хълмистите райони около р. Тунджа, северната част на Дунавската равнина, Източна Стара планина и др. (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в SPEC (BirdLife International, 2017). Включен е в Червената книга на България със статус „уязвим“ (VU) (Големански (гл. ред.), 2015). Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 600-1100 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018) е неизвестна, а дългосрочната (1980-2018) популационна тенденция е нарастваща. За гнездящата популация не са посочени заплахи и влияния.

Според Докладването по чл. 12 от 2019 г. (периода 2001 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 900 – 1000 инд. Тенденцията в популацията в рамките на Натура 2000 е флукуираща.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Според СФД за зоната, сокола орко е само гнездящ вид. **Гнездящата** популация на вида се оценява на **2 двойки**, което е **0.18-0.33% от националната гнездяща** популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Първата оценка на числеността на вида в зоната фигурира в СФД. Видът е разпространен повсеместно в цялата страна (Симеонов и др., 1990; Янков (отг. ред.), 2007).

Видът е малочислен и рядко срещан в зоната.

Липсва актуална информация за мигриращата популация на вида в зоната, което налага прилагането на адекватен мониторинг за установяване на актуалната численост и тенденциите в популацията.

Основните заплахи за сокола орко са безпокойството, провеждането на горско-стопанските дейности и практики, най-вече по време на размножителния сезон, както и химизацията в селското стопанство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 двойка	Нужно е целенасочено проучване върху гнездовата популация на вида в СЗ „Раяновци“.	Поддържане на популацията в размер най-малко една двойка.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 1068 ha	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФ) и площите (зададени по експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание: - N16 (широколистни гори) – 2373ha в зоната, 65% подходящи Видът нерядко гнезди и в относително открити райони, като присъствието му зависи и от наличието на стари гнезда на вранови и хищни птици.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 1068 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			Площта на гнездовото и хранителното местообитание само отчасти се припокриват.	
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	неизвестна	Площта включва потенциално подходящи хранителни открити местообитания от почти всички типове, присъстващи в зоната – основно открити пространства (храстови и тревни съобщества, сипеи, обработваеми площи). Конкретна целева стойност като площ за опазване през гнездовия период може да се посочи след локализиране на гнездящите двойки.	Поддържане на площта на хранителните местообитания на вида в размер, който ще бъде изведен като резултат от целенасочено изследване през гнездовия период. Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване през гнездовия период.
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/ биотопни дървета	Брой дървета на ha	Най-малко 5 броя на ha, в група	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г.	Поддържане на състоянието по този параметър.

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФД: По отношение на гнездящата популация се предлага промяна в числеността: **1-2** двойки.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A099	<i>Falco subbuteo</i>			r	1	2	p		G	C	B	C	C

Специфични цели за A103 *Falco peregrinus* (сокол скитник)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото тилът са сиво-черни с черни препаски на опашката; бакенбардите са широки и черни – при подвида *peregrinus* преливат в белезникавите бузи, а при подвида *brookei* са контрастно очертани; гърлото е бяло, гушата – кремава, а останалата долна част на тялото – ръждивокафява с многобройни черни препаски. Женските възрастни птици, горната страна на тялото по-тъмно кафява, а долната силно напетнена. При младите оперението отгоре и бакенбардите са кафяви, а опашката е с кремави препаски; отдолу е кремаво с едри

тъмнокафяви петна, които образуват надлъжни ивици (Симеонов и др., 1990, Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид. Гнездящите във височинната зона птици (над 1000 m н. в.), извършват вертикални миграции. Сравнително често срещан вид през зимата в южните части на страната, особено в градовете, където се хранят с диви гълъби *Columba livia domestica*. Извън размножителния сезон се наблюдава на традиционните миграционни трасета (Via Aristotelis, Via Pontica и по долината на река Марица) и на места с значителни концентрации на птици (влажни зони, населени места, мелници за зърно, силози за зърно и др.). Мигриращите птици напускат местата си на размножаване между август и ноември и се връщат между март и май (Симеонов и др. 1990, Snow and Perrins 1998). Повечето птици мигрират поединично или по двойки (Ferguson-Lees и Christie 2001, Raguov et al., 2008, Червена книга на Р България 2015).

Характерно местообитание

Скалисти терени, проломи, дефилета в близост до открити пространства с групи дървета и малки горички. Рядко в алпийските зони на планините над горната граница на гората. Гнезди по скални корнизи, ниши, площадки на отвесни скали и пещери без материал за гнездене. Използва и стари гнезда на гарвани, скални орли, белоопашати мишелови и др. Рядко гнезди по високи постройки, в населени места или в близост до тях. През есента и зимата по-често навлиза в селища при ловуване (Симеонов и др., 1990, Червена книга на Р България 2015). Дори в райони, където гнездата са най-многобройни, двойките са обикновено на повече от 1 км, а често и много по-далеч. Обитават територия от 177 до 1508 км² (White et al., 2002).

Според Ganusevich et al. 2004, в Русия, 1 двойка обитава територия около 1175 км² (117500 ха).

Хранене

Храни се основно с птици, които съставляват 70-90% от диетата му, а останалото се допълва от дребни бозайници като прилепи и гризачи, влечуги, насекоми и риби. Ловува различни видове птици като: гълъби *Columba* sp., скален гълъб *Columba livia*, гривяк *Columba palumbus*, вранови *Corvus* sp., обикновен скорец *Sturnus vulgaris*, кос *Turdus merula*, полска чучулига *Alauda arvensis*, сойка *Garrulus glandarius*, сврака *Pica pica*, дроздови *Turdus* sp., патицови, яребица *Perdix perdix*, чавка *Corvus monedula* (Raguov et al., 2008).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснати гнездовища, по-групирани в съседни квадрати в планинските и полупланинските райони – главно в Стара планина, Предбалкана, Рила, Пирин, Западни и Източни Родопи, Западните погранични планини и планините в Краище, на Витоша, но по плата и в Дунавската равнина. Разпространението му е свързано с разположени на оживени миграционни пътища скалисти проломи и други скални терени с голяма денивелация и в близост до открити пространства. В планините рядко над горната граница на гората (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Не е в ключен в СПЕС. Включен е в Червената книга на България със статус- застрашен вид EN. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 120-190 двойки. Краткосрочната (2001-2018) е стабилна, а дългосрочна (1980-2018) е увеличаваща се.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: F03, G01, D06.

Според Докладването по чл. 12 от 2019 г. (периода 2001 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 200-400 индивида, като тенденции в числеността (краткосрочна и дългосрочна) не са посочени. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, D06.

3. Състояние в СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната, видът е гнездящ. Гнездящата популация на вида се оценява на **1-1 двойка**, което е 0,5-0,8 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Соколът скитник е гнездящ и мигриращ вид в СЗЗ „Раяновци“ (Шурулинков и др., 2007), като не се посочва числена стойност на гнездящите двойки. В колекцията на НПП има експонат от Драгоман от 1936 г. Около Драгоман видът е наблюдаван още през 1890г (Нанкинов, 1982). При Драгоман, данни за гнездене на вида след 1970 г дават и Petrov et all (1995). През 2012 г при теренните наблюдения по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I” в 33 Раяновци видът не е наблюдаван (Матеева и др., 2013). По данни от eBird.org видът е наблюдаван на 9 април 2020 г – една птица. Костадинова, Граматиков (2007) не посочват данни за гнездене на вида в зоната. В Червената книга на България (Големански, 2011) не е посочено гнездене на вида в зона Раяновци.

Липсват други публикувани данни за гнездене на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

От посочените заплахи и влияния за вида: F03, G01, D06, няма такива които да са валидни за зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 1	Целевата стойност е определена от СФД. Липсват други публикувани източници за гнездовата численост на вида през различните години в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка. Междинна цел до 2025 г. Необходимо е да се проведе

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
				мониторинг до 2025 г за установяване на числеността.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Около 260	Включва % на местообитание N22 – вътрешни скали, сипеи, пясъци от СФД.	Поддържане на подходящото гнездово местообитание за вида в размер най-малко 260 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Около 7000	Ловува в открити местообитания. В зоната откритите местообитания са изчислени на база % участие на следните типове местообитания в зоната: N08, N09, N10, N12, N15. Включва площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона. Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 5 000 ха.

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Не е необходима актуализация на СФД.

Специфични цели за A511 *Falco cherrug* (ловен сокол)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 47–55 cm. Размах на крилата : 105–129 cm. Най-едрият сокол в България. Горната част на тялото и крилето са кафяви, гърдите и корема са светли с тъмни напетнявания, гащите са тъмни. Подкрилията са с по-светла предна част и по-тъмна задна, контрастираща с по-светлите махови пера. Главата е светла с ясно изразена по-светла вежда и тънък тъмен „мустак“. Младите са с по-тъмно оперение и по-силно напетнени отдолу.

Характер на пребиваване в страната

В България ловният сокол е гнездещо-прелетен, постоянен и преминаващ вид (Симеонов и др., 1990). У нас зимуват индивиди от по-северни европейски страни. Есенната миграция е най-ясно изразена през септември.

Характерно местообитание

През размножителния период ловният сокол обитава обширни открити територии в хълмисти, нископланински и равнинни местообитания с наличие на скали, но също долини, проломи, ждрела. Ловните територии са открити пространства, влажни зони, нискостъблени гори, храсталаци по открити места с нисък тревостой и наличие на достатъчен брой дребни гризачи (особено полевки *Microtus spp.* и лалугери *Spermophilus citellus*) или птици (обикновено с големина от скорец *Sturnus vulgaris* до яребица *Perdix perdix*). През зимата соколите се срещат в места с висока концентрация на различни видове птици, използвани за храна – крайбрежия и други влажни зони, населени места, складове и силози за зърно, където ловуват на полудиви гълъби *Columba livia f. Domestica* (Янков и др., 2013). Гнезди в скални ниши и в стари гнезда на други птици на дървета. Снася 3-6 яйца, като има едно поколение годишно в периода март-юли. Някои от предпочитаните местообитания са 91E0, 91F0, 6110, 8120 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

В България хранителният спектър на ловния сокол е слабо проучен и данните се базират предимно на отделни наблюдения. Съществуват сезонни, локални и индивидуални различия относно най-често използваната храна, освен това видът има способността бързо да се адаптира към най-изобилната и лесно достъпна храна в даден момент (Янков и др., 2013). Проучвания в края на ХХ в. показват, че лалугерът (*Spermophilus citellus*) съставлява около 90% от храната на ловния сокол в България (Симеонов и др., 1990). Освен с лалугери, видът се храни и с различни видове мишки и полевки, както и с някои по-дребни видове птици (Янков и др., 2013).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснати и изолирани находища предимно в скалистите части на Стара планина, планините на Западна България, Родопите, Сакар и Странджа. Наблюдаван е през гнездовия сезон и в някои равнинни или хълмисти райони и в по-високи части на планините (Янков (отг. ред.), 2007). През 2018 г. бе открито заето гнездо от вида в Южна България.

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на ловният сокол според IUCN е EN (Endangered) (BirdLife International, 2021). Видът е включен в SPEC 1. Включен е в Червената книга на Р България в категория „Критично застрашен“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 0 – 10 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също намаляваща. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е неизвестна.

Зимуващата популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на 5 – 10 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2007 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също неизвестна.

Мигриращата национална популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на 50 – 80 индивида.

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: А04, G05, F03, А02 и D06.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната, видът е гнездящ и мигриращ. Гнездящата популация на ловния сокол се оценява на до 1 индивид, което представлява до 5,0 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра.

Съгласно СФД мигриращата популация е неизвестна поради недостатъчност на данните.

Видът е наличен в зоната (Р). Дадена е оценка „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана но е на границите на ареала си (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра.

4. Анализ на наличната информация

Ловният сокол е изключително рядък вид в района на СЗ „Раяновци“. Размерът на популацията се оценява на 1 индивид наблюдаван през размножителния период. Същата стойност е представена и в СДФ. Това представлява до 5 % от националната гнездяща популация. Видът е наблюдаван през април (16.04.2002) и октомври 2005, двойка ловуваща по склоновете на Чепън (Шурулинков и др., 2007). Няма данни за сигурно гнездене. В Червената книга на България (Големански, 2011) е посочено гнездене на вида в УТМ квадрат FN75, източната част на зона Раяновци, преди 1985 г. Необходим е мониторинг на вида. Целта е в дългосрочен план да се достигне до гнездене на поне 1 двойка от вида.

От посочените заплахи и влияния за вида: А04, G05, F03, А02 и D06, няма такива които да са валидни за зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой индивиди	Най малко 2	Гнезденето на вида в зоната не е потвърдено. Към момента има данните за до 1 инд. през размножителния сезон в СФД. Необходим е мониторинг на вида.	Подобряване на популацията в размер най-малко 2 инд. Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на популацията през гнездовия период до 2025 г. Целта е в дългосрочен план да се достигне до гнездене на поне 1 двойка от вида.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	В СФД за концентрацията на вида по време на миграция в зоната не е посочена стойност.	Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			Необходима е междинна цел.	мигриращата популация до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящо гнездово местообитание на вида	ha	Най-малко 260	Включва % на местообитание N22 – вътрешни скали, сипеи, пясъци от СФД.	Поддържане на подходящото гнездово местообитание за вида в размер най-малко 260 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 4100	Ловува в открити местообитания. В зоната откритите местообитания са изчислени на база % участие на следните типове местообитания в зоната: N08, N09, N10, N12 и N15 са субоптимални и са изключени от площта. Включва площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона. Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 4100 ha.

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Не се налагат промени в СФД за този вид.

Специфични цели за A118 *Rallus aquaticus* (крещалец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 23-28 cm, размахът на крилата - 38-45 cm. Възрастните отгоре са кафяви с черни ивици; главата отстрани и долната част на тялото са пепелявосиви, а слабините – черни с бели препаски. Клюнът е дълъг, прав и червен с черен връх, краката и пръстите са дълги и кафеникави. Двата пола са различни (женският е по-дребен и с по-къс клюн). Няма сезонни различия. Младите отдолу са охристи. Отличава се от пъструшките по дългия клюн и характерния крясък. (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен вид, постоянен само около Бургас и долината на р. Марица при Свиленград; постоянен в Софийското поле, също и в Розовата долина и в Средна гора. Вероятно е прелетен вид само за Северна България, а постоянен за Южна България. През зимата числеността му нараства за сметка на зимуващи птици от други части на ареала, но преки доказателства липсват (Симеонов и др., 1990). Обитава целогодишно разнообразни стоящи и течащи водоеми с гъста растителност и надморска височина до около 1200 m. (Мичев и др., 2012).

Характерно местообитание

Постоянна влажна зона с неподвижна или бавно движеща се прясна или бракична вода-сладководни блата, устия на реки, незамръзващи водоеми, планински ливади с гъста, висока растителност и изобилна растителност, която може да включва обикновена тръстика (*Phragmites australis*), папур (*Typha latifolia*), ирис (*Iris germanica*), лепка (*Sparganium erectum*) или острици (*Carex hirta*) (Симеонов и др., 1990).

Хранене

Крещалец са всеядни. Хранят се с пиявици, червеи, коремоноги, малки ракообразни, паяци и широка гама от сухоземни и водни насекоми и техните ларви. Малки гръбначни животни като земноводни, риби, птици и бозайници могат да бъдат убити или изядени като мърша. Растителната храна, която се консумира повече през есента и зимата, включва пъпки, цветя, издънки и семена на водни растения (Taylor & van Perlo, 2000).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато в равнинните части на цялата страна в зависимост от наличието на влажни зони с водолюбива растителност. по-групирано по Черноморското крайбрежие, покрай р. Дунав и другите по-големи реки, Тракийската низина, Софийското поле и др. Поради особеностите на поведението му, които изискват специфични методи за установяване и преброяване, реалното му разпространение може да е по-широко от представеното. Най-значими са гнездовищата в Драгоманското блато, бившето Стралджанско блато и Дуранкулашко езеро. Разпространението стабилно, без значителни промени през различните години (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 2 на Директивата за птиците и Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в СПЕС. Не е включен в Червената книга на България. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 2000 – 4000 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е стабилна.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: К04.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната, вида е гнездящ (постоянен), като популацията се оценява на 40 двойки, което представлява 1,0 - 2,0 % от националната гнездяща популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлична (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Крещалеца е добре представен в СЗ „Раяновци“ като през 2005 са установени 50 – 70 двойки в Драгоманско блато (Shurulinkov et al., 2007). Липсват по-скорошни проучвания за вида в СЗ „Раяновци“. По данни от ebird.org, през последните години 2019 – 2021 има редовни наблюдения от 1 – 3 инд. през размножителния сезон в Драгоманско блато (S. Gigov, G. Kamov, A. Ralev).

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 40 двойки	Определена на база СФД (актуализиран през 2015 г.). Нужен е целенасочен мониторинг за установяване на актуалната численост на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в размер от най-малко 40 гнездящи двойки.						
Местообитание на вида: Площ на подходящото местообитание на вида	ha	Най-малко 350	Изчислена на база площта на Драгоманското блато, което включва водолубивата растителност, откритите водни площи и заливните прилежащи територии. Площта на подходящото местообитание за гнездене и хранене съвпадат.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в размер най-малко 350 ha.						
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено. Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Към момента, наличната информация не позволява да бъдат предложени промени за този вид.

Специфични цели за A119 *Porzana porzana* (голяма пъструшка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 22-24 cm, размахът на крилата - 37-42 cm. Мъжкият отгоре е кафяв с черни и бели пъстрини; бузите, шията и гърдите са тъмносиви с бели петънца, а останалата долна част на тялото – безцветна с кафяви препаски по слабните. Клюнът е жълтеникав с червена основа, а краката зеленикави. Женската има повече бели петънца по бузите. При младите шията и бузите светло ръждивокафяви, а подбрадието е безцветно. Активна нощем. Бяга бързо из гъстата растителност, но лети бавно и лошо. За разлика от другите пъструшки се отличава по препаските на гърдите, избягва да плува, а прелита по-големите открити водни пространства (Симеонов и др., 1990, Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен и вероятно преминаващ вид. Миграцията по Черноморското крайбрежие е от края на август до началото на ноември и през март-април; в Софийското поле – септември - октомври и март – април. На Балканския полуостров обитава плитките влажни зони, обрасли с гъста растителност и надморска височина до около 1800 m. По време на миграции и през зимата се среща рядко по морски крайбрежия и прилежащи влажни зони (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012, Големански (гл. ред.), 2015). Видът е със скрит начин на живот като мъжкият токува главно през тъмната част на денонощието. Видът се установява, че присъства в дадена територия най-често по токуването на мъжките индивиди през май и юни (Големански (гл. ред.), 2015).

Характерно местообитание

Влажни зони с различна големина и соленост, блатисти места с висока, гъста растителност, изграждайки гнездото си малко над нивото на водата. Обширни мочурища и мочурливи ливади, оризища, торфени блата и влажни ливади по периферията им обрасли предимно с *Typha spp.*, *Carex spp.*, *Phragmites australis*, *Alisma plantago-aquatica*, *Glyceria maxima*, с предпочитана дълбочина 10–20 cm с височина на растителността по-ниска от 1,5 m и висок процент покритие на стара растителност в радиус от 3m около гнездата. В бракичните водоеми по Черноморието се наблюдават предимно скитащи и мигриращи птици (Симеонов и др., 1990; Gilbert, 2002; Големански (гл. ред.), 2015). Според Gilbert (2002), за Полша, средната плътност е 1.4 ha/12 възрастни.

Хранене

Видът е всеяден, диетата му се състои от дребни възрастни водни насекоми и ларви (напр. *Trichoptera*, *Odonata*, *Diptera*, *Coleoptera*, *Hemiptera*, *Lepidoptera*), земни червеи, мекотели, паякообразни (напр. паяци и водни акари) и дребни риби (1-2 cm дълги), както и водорасли и издънки, листа, корени и семена на *Panicum*, *Oryza*, *Carex* и *Schoenoplectus* (Taylor & van Perlo 2000).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато в ниските части на цялата страна, главно по Черноморското крайбрежие, в Софийското поле, бившето Стралджанско блато, с изолирани находища покрай р. Дунав, в Тракийската низина, Дунавската равнина, долината на река Струма и др. Поради скрития начин на живот и кратък период на токуване вероятно са известни не всички действителни гнездовища (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в SPEC E. Включен е в Червената книга на България със статус- застрашен EN. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 150 – 300 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е неизвестна.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: J03.

3. Състояние в СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната, вида е гнездящ и с концентрация по време на миграция, но с неизвестна численост поради липса на данни „DD“. Оценката на популацията е „В“. Опазването на вида е добро (оценка „В“). Популацията е изолирана (оценка „А“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Голямата пъструшка гнезди редовно в Драгоманското блато и СЗЗ „Раяновци“ представлява едно от най-важните места за вида в страната (Големански (гл. ред.), 2015). Поради прикрития си начин на живот и нощната активност липсват актуални данни за числеността на вида в зоната. Според ebird.org, има единични наблюдения на вида в Драгоманско блато през 2004 и 2007 (А. Ralev). По-скорошни наблюдения има от Алдомировското блато (извън СЗЗ) от 2019 г. (S. Gigov, G. Kamov).

Липсват актуални публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой токуващи мъжки	Неизвестна	Няма информация за числеността на гнездовата популация на вида в СФД. Необходим е систематизиран мониторинг за изясняване на числеността	Провеждане на мониторинг до 2025 г. за изясняване размер на популацията
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой пеещи мъжки	Неизвестна	Няма информация за числеността на мигриращата популация на вида в СФД. Необходим е систематизиран мониторинг за изясняване на числеността.	Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания за вида	ha	Най-малко 350	Включва площта на Драгоманското блато с водолюбивата растителност и откритите водни площи.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в размер най-малко 350 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - ВГ1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено . Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Към момента не могат да бъдат предложени промени в СФД.

Специфични цели за *A892 Zapornia parva* (средна пъструшка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 18-20 cm, размахът на крилата - 34-39 cm. Двата пола отличими един от друг. Сезонни различия само при мъжкия. Мъжкият отгоре е ръждивокафява с големи черни петна и бели резки; бузите, шията и долната част на тялото са синьо-сиви, а по слабините има белезникави препаски. Клюнът и краката са зеленикави. Женската отдолу е светлокафява и има сива надочна ивица. Младите наподобяват женските, но надочната ивица е кафява и отдолу са с кафяви препаски. От декември до май всяка пъструшка с ръждивокафява долна страна на тялото би трябвало да е женска средна пъструшка (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен вид с фрагментирано разпространение. По Черноморското крайбрежие долита през април. Сроковете за миграцията в Розовата долина са март и октомври, а в Софийското поле — март и септември — началото на октомври. Токуването на мъжките е от средата на април до средата на първата десетдневка на юни. По време на миграции се среща рядко по морски крайбрежия (Симеонов и др. 1990, Мичев и др., 2012, Големански (гл. ред.), 2015).

Характерно местообитание

Значителни по площ водоеми, сладководни и полусолени блата, обширни мочурища и мочурливи ливади, оризища, торфени блата и влажни ливади по периферията им предимно обрасли с гъста тръстика и папур. Обширни, рехави тръстикови масиви, изпъстрени с малки водни огледала и плаваща водна растителност; отводнителни канали. Гнездата са разположени на водната повърхност или над нивото на водата сред тръстиката. Изградени са от тънки стъбла и листа на тръстика, *Typha spp.*, *Carex spp.*, *Phragmites australis*, *Alisma plantago-aquatica*, *Glyceria maxima* (Симеонов и др., 1990; Jedlikowski et al., 2014; Големански (гл. ред.), 2015). Според Jedlikowski et al. 2014, за Североизточна Полша за 14 водни обекта средната плътност е 1.07 двойки/ха. Дълбочината на водата при гнездата варира между 40 и 90 см (средно 63 см) (Stermin et al., 2011).

Хранене

Хранят се предимно с водни насекоми и дребни безгръбначни - червеи, паяци, насекоми и охлюви - както и семена от водни растения и по-рядко - вегетативни части водни насекоми и дребни безгръбначни (Ciach 2004; Големански (гл. ред.), 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснати изолирани гнездовища, основно по Дунавското и Черноморското крайбрежие и Софийското поле, но и в бившето Стралджанско блато, Тракийската низина, Чокльово блато и др. В редица находища гнезди неперидично, включително в наглед много подходящи биотопи (Драгоманско блато, рибарници Орсоя, Чокльово блато). Поради потайния начин на живот и кратък период на токуване е възможно някои находища да са останали неустановени. Най-значимо гнездовище е Дуранкулашко езеро – Орлово блато. На второ място по значимост като цяло е Дунавското крайбрежие, особено рибарниците Мечка и Калимок. Във вътрешността на страната важно гнездовище са рибарници Петърч. (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е в Червената книга на България със статус- критично застрашен CR. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 300 – 600 брой пеещи мъжки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) неизвестна. Посочени са следните заплахи и влияния: J03.

3. Състояние в СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната, вида е гнездящ и с концентрация по време на миграция, но с неизвестна численост поради липса на данни „DD“. Оценката на популациите е „В“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията е изолирана (оценка „А“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Видът е със скрит начин на живот като мъжкият токува главно през тъмната част на денонощието. Видът се установява, че присъства в дадена територия най-често по токуването на мъжките индивиди през май и юни. Средната пъструшка гнезди инцидентно в Драгоманско блато (Големански (гл. ред.), 2015). Не са известни актуални проучвания на вида в зоната. По данни от ebird.org, вида е наблюдаван редовно през размножителния сезон с 1 – 5 инд. в

периода 2016 – 2019 г. (S. Gigov, A. Ralev). През последните две години няма наблюдения в Драгоманското блато, но в има единични наблюдения от Алдомировското блато (извън СЗЗ), южно от границите на зоната (S. Gigov, G. Kamov).

Липсват актуални публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой токуващи мъжки	Неизвестна	Няма информация за числеността на гнездовата популация на вида в СФД. Необходим е систематизиран мониторинг за изясняване на числеността.	Провеждане на мониторинг до 2025 г. за изясняване размер на популацията.						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой пеещи мъжки	Неизвестна	Няма информация за числеността на мигриращата популация на вида в СФД. Необходим е систематизиран мониторинг за изясняване на числеността.	Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания за вида	ha	Най-малко 350	Включва площта на Драгоманското блато с водолюбивата растителност и откритите водни площи.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в размер най-малко 350 ha.						
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено. Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Към момента не могат да бъдат предложени промени в СФД.

Специфични цели за *A893 Zapornia pusilla* (малка пъструшка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 17-19 cm, размахът на крилата - 33-37 cm. Възрастните птици отгоре са кафяви с черни петна и бели резки, а отдолу – тъмносиви, по слабините с черни и бели препаски. Гърбът и горната част на опашката също тъмноръждиво кафяви, но с едри, капковидни черни петна, тук-там с бели резки и петънца. Клюнът и краката са зеленикави. Младите са с бяло подбродие и кафяви препаски по шията и гърдите (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездещо-прелетен и вероятно преминаващ вид. Миграцията по Черноморското крайбрежие е март—април и септември-октомври (Симеонов и др., 1990; Големански (гл. ред.), 2015).

Характерно местообитание

Сладководни, полусолени и свръхсолени блата с различни размери; канали, рибарници, Мочурища, оризища, торфени блата и по периферията на влажни ливади. Предпочита обширни мочурливи площи, покрити със сравнително рядка дебелостъблена тревиста растителност (предимно от род *Carex*), разпределена на отделни туфи и разделена от малки водни огледала със сравнително бистра вода. Избягва водоеми с интензивни еутрофикационни процеси и бракичните водоеми по Черноморието. Гнездата са изградени изключително от стъбла на острица, разположени на 87–135 м едно от друго (на площ от 0,405 ha могат да гнездят до 3 двойки) (Симеонов и др., 1990; Големански (гл. ред.), 2015).

Хранене

Храни се с водни насекоми и техните ларви, дребни безгръбначни, земни червеи, мекотели, паякообразни (напр. паяци и водни акари) и дребни многожилни риби (1-2 cm дълги), както и водорасли и издънки, листа, корени и семена на *Panicum*, *Oryza*, *Carex* и *Schoenoplectus* (Taylor & van Perlo 2000; Големански (гл. ред.), 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато с изолирани гнездовища, най-близо едни до други около Бургас, по Северното Черноморско крайбрежие, в Софийското поле и бившето Стралджанско блато и силно отдалечени по Дунавското крайбрежие, Тракийската низина, Добруджа, Странджа, в Чокльовото блато. Възможно е наличие на находища и на други места в страната, не установени поради скрития начин на живот на вида и краткия период на токуване. Най-значими гнездовища в Драгоманското блато и в района на бившето Стралджанско блато. Вероятно разпространението се мени значително през различните години (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в СПЕС 3. Включен е в Червената книга на България със статус- критично застрашен CR. Според

IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 20 – 150 брой токуващи мъжки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е неизвестна.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: J03.

3. Състояние в BG0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната, вида е гнездящ и с концентрация по време на миграция, но с неизвестна численост поради липса на данни „DD“. Оценката на популациите е „B“. Опазването на вида е добро (оценка „B“). Популацията е изолирана (оценка „A“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Драгоманското блато поддържа около 40 % от националната популация на малката пъструшка (Големански (гл. ред.), 2015), и в тази връзка СЗЗ „Раяновци“ е от изключителна важност за вида. Липсва актуална информация за състоянието на популацията на вида, което налага провеждане на систематизиран мониторинг. Липсват данни вида и в ebird.org за СЗЗ „Раяновци“. Единствено наблюдение в близост е от рибарници „Петърч“ преди 30 г. (N. Vekov).

Липсват актуални публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой токуващи мъжки	Неизвестна	Няма информация за числеността на гнездовата популация на вида в СФД. Необходим е систематизиран мониторинг за изясняване на числеността.	Провеждане на мониторинг до 2025 г. за изясняване размера на популацията
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой пеещи мъжки	Неизвестна	Няма информация за числеността на мигриращата популация на вида в СФД. Необходим е систематизиран мониторинг за изясняване на числеността.	Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания за вида	ha	Най-малко 350	Включва площта на Драгоманското блато с водолубивата растителност и откритите водни площи.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в размер най-малко 350 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено . Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Към момента не могат да бъдат предложени промени в СФД на зоната.

Специфични цели за *A122 Crex crex* (ливаден дърдавец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 27–30 см., размах на крилата: 46–53 см. Оперението е жълто-кафяво с черни петна. Синьо-сива ивица над окото, продължаваща отстрани на шията. Гушата и гърдите синьо-сиви, по слабните ръждиво-кафяви напречни препаски. Маховите пера кафяви, надкрилията ръждиви. Двата пола се различават слабо в брачно оперение, като женските са с по-тъсна надочна ивица. В зимно оперение възрастните с по-неясна надочна ивица и тъмно ръждиво-кафяво оперение. Младите трудно могат да се различат от възрастните. Малките покрити с черен пух. Води скрит начин на живот, като рядко излита. През размножителния период, предимно нощем, многократно издава характерен звук наподобяващ „крекс-крекс“ (Симеонов и др. 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен и преминаващ вид за страната. По изключение зимува в България. Размножителния период е от края на април до юни. Миграцията на вида е от средата на април до средата на май, есенната от края на август до края на октомври. По време на миграция е установен по Черноморското крайбрежие и Около София. Отделни екземпляри се задържат и до края на ноември. През есента миграцията е по-интензивна и то покрай Черноморското крайбрежие. Най-важното за вида място по време на миграцията е нос Калиакра, където

стационарат голям брой птици. Образува смесени ята с пьдпъдъка (Симеонов и др., 1990; Големански (гл. ред.), 2015).

Характеристика на местообитанието

През гнездовия период видът обитава силно овлажнени (хигрофилни) и средно овлажнени (мезофилни) високотревни ливади в низините между 500 и 1800 м н. в., като в планините достига в някои места и до 2500 м надморска. Най-съществено значение за вида имат ливадите, доминирани от тревите ливадна метлица (*Poa pratensis*), ливадна лисича опашка (*Alopecurus pratensis*) и острици (*Carex* sp.). Гнезди предимно във влажни ливади с единични храсти и поточета или мочурища, често на склонове, тревни съобщества по влажни терени до течащи води или стоящи пресни води. Минималната височина на тревната растителност трябва да бъде 20 cm. (Green et al., 1997). По-рядко в урбанизирани райони, посеви и други (едногодишни) тревни култури и пустеещи земи (Янков (отг. ред.), 2007). Гнезди на земята, поединично в ливади с висока тревна растителност. Мъжките са силно териториални. Площта на индивидуалните участъци е средно 8,9 ha (Големански (гл. ред.), 2015; Симеонов и др., 1990). Видът избягва сухолюбиви и нискотревни съобщества, като в такива местообитания може да се установи само по време на миграция.

Хранене

Ливадният дърдавец се храни предимно с насекоми, също голи охлюви и дъждовни червеи. По време на миграция видът се храни и със семена на плевели и житни растения.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В края на 19 в. е относително рядък (Пазарджишко и Софийско). Към средата на миналия век е чест по влажни ливади около блатата, по-късно отново е определен като застрашен. Понастоящем има мозаечно разпространение предимно в Западна България. По значимите находища се намират в Софийско около 850 токуващи мъжки, Западна Стара планина и Централен Балкан – 1500, Понор планина – 120, по линията Трън-Брезник – до границата – 250. Сравнително малоброен е по Дунавското и Черноморското крайбрежие, Добруджа и Източни Родопи (Големански (гл. ред.), 2015).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на Европа и за света – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на България като уязвим VU. Бернска конвенция, Бонска конвенция – Приложение 2.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013–2018 г.), видът се опазва само като гнездящ с популация между 2000 и 4500 токуващи мъжки. Краткосрочната популационна тенденция (2000–2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (1980–2018 г.) също е намаляваща. Посочени са следните заплахи: A02, A03. В Червената книга (2015) основните посочени заплахи и въздействия са разрушаване на местообитанията – разораване на ливади, ранно косене, палежите на стърнищата, интензификация на земеделието, прекомерно използване на инсектициди, лов.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната, видът е гнездящ, като популацията се оценява на 37–48 двойки, което представлява 1,07 – 1,85 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Сред подходящите местообитания за ливадния дърдавец в 33 „Раяновци“ са влажните ливади в района на Драгоманското блато. При проучване, проведено през периода 1993-2003 г., в тях са установявани между 4 и 10 двойки годишно. В следващите години се наблюдава спад в числеността на ливадния дърдавец, поради покачване на водното ниво и заливане на влажните ливади. През 2005 са установени 5 двойки, през 2006 г. се посочват 0 – 2 двойки.

Съгласно Доклад за гнездящи птици, изготвен през 2012 г за СЗЗ „Раяновци“ видът е в добро състояние в защитената зона (Матеева и др., 2013).

В зоната подходящи за вида са влажните ливади при селата Василовци и Цръклевици, периферните части на Драгоманското блато, отделни по-малки по площ тревни местообитания.

Заплахи за вида в зоната са нарушаване на оводнителния режим на влажните ливади и разораването им. Препоръчва се косене на ливадите (след 15 юли) и избягване на машинното косене от периферията към центъра.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой токуващи мъжки	Най-малко 37 токуващи мъжки.	Определена на база СФД за зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер най-малко 37 токуващи мъжки.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 600	Изчислени на база местообитание N10 от СФД - влажни ливади, мезофилни ливади.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 600 ha
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната по време на гнездовия период	Височина на тревостоя	Най-малко 20 cm	Ливадният дърдавец гнезди в сенокосни ливади и пасища. Периодът на гнездене продължава до юни. Това налага коситбата да се извършва след приключването на гнездовия период (след 15 юли).	Поддържане на местообитанието чрез редовна паша и косене, съобразено с гнездовата биология на ливадния дърдавец

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

За момента не е необходима промяна в СФД.

Специфични цели за A123 *Gallinula chloropus* (зеленоножка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 32-35 cm, размах на крилата: 50-55 cm. Главата, вратът, шията и гърдите са черно-сиви. Горната страна на тялото маслиново кафява. Коремът е тъмносив. Челната пластинка яркочервена. Краката са жълтеникаво-зелени. Двата пола, трудно различими един от друг. Плува, като в такт с движението на краката си поклаща главата. Подплашена бяга по водната повърхност като си помага с крилата (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид по Черноморското крайбрежие и в Тракия и прелетен в останалата територия на страната. Миграцията по Черноморското крайбрежие е март-април и септември-октомври. Както в миналото, така и сега е широко разпространена гнездяща птица във влажни зони от всякакъв размер и характер. Размножителния период е от април до август.

Характеристика на местообитанието

Обитава разнообразни влажни зони както в равнините, така и в планините до към 1000 м. надморска височина (Симеонов и др., 1990). Гнезди в растителност по периферията на водоеми във влажни зони с различен характер и размери. Гнездото е разположено сред папур или тръстика. Изградено е от сухи стъбла на тръстика и листа от папур. Проучване проведено в различни местообитания в Полша, установява, че всяка двойка защитава гнездова територия по протежение на водоема в размер на 60-180 м. Най-предпочитаните от зеленоножката водоеми имат следните характеристики: имат малка площ и са плитки (5-100 cm); имат широка ивица от крайбрежна растителност, като в най-голямо количество трябва да е папура (*Typha* sp.) (Семпулик, 1993). В езерото Ери в САЩ гнездовата плътност варира между 0,2 и 4,6 дв./1 ha. Плътността на гнездящите индивиди е най-голяма в полупостоянни наводнени влажни зони с теснолистна крайбрежна растителност, с изобилие от потопена водна растителност, като съотношението между откритите водни площи и тези с растителност е 1:1 (Brackney, Bookhout, 1982). Подходящи вероятно са местообитания с кодове 3130, 3140, 3150, 3160, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

В стомасите на 14 изследвани птици през декември и януари са намерени *Coleoptera* – ларви, *Dytiscidae* – ларви, *Hydrophilidae*, *Cerambycidae*, *Chrysomelidae*, *Zebrina detrita*, *Cyperus* sp., *Bitomus* sp., *Ceratophilum* sp., *Sarganium* sp. и др. (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С неравномерно петнисто разпространение в равнинните и низинните части на цялата страна, най-широко покрай р. Дунав и в Дунавската равнина, Тракийската низина, по Черноморското крайбрежие, по поречията на по-големите реки. На места и в по-ниските части на планините, в преобладаващо гористи (Странджа) или сухи каменисти (Източни Родопи) райони, където гнезди и в много малки влажни зони с блатна растителност (Янков, отг. ред., 2007). В равнините и планините се среща до 1000 м надморска височина (Симеонов и др., 1990).

Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа – LC. Не е включен в СПЕС категориите. Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 5000 – 12 000 двойки. Краткосрочната тенденция на

популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е стабилна. Не са посочени заплахи и влияния.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФД на зоната вида е гнездящ (постоянен), като популацията се оценява на 25-30 двойки, което представлява 0,3 – 0,5 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Зеленоожката е добре представена в СЗ „Раяновци“, кат вида се концентрира в Драгоманското блато и отводнителните канали в зоната. Според Shurulinkov et al., (2007) популацията на вида се оценява на 120 – 140 двойки (2005 г.), което е в пъти повече от числеността, посочена в СФД. Данните от ebird.org не дават индикация за висока численост и по всяка вероятност оценката на популацията на вида в СФД за зоната е близка до реалната. За актуализиране на данните и посочване на тенденциите в популацията и вида в СЗ са необходими систематизирани проучвания на вида.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 25	Определена на база СФД. За актуализиране на данните в СФД и посочване на тенденциите в популацията е необходим дългосрочен мониторинг.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 25 гнездящи двойки.
Местообитание на вида: Подходящи гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 350	Изчислена на база общата площ на Драгоманското блато, което включва водолубивата растителност и откритите водни площи в зоната.	Поддържане на площта на подходящото местообитание в размер най-малко 350 ha
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - ВГ1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено . Вливането на непречистени отпадни	

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Не са необходими промени в СФД за този вид.

Специфични цели за A125 *Fulica atra* (лиска)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 36-42 cm, тегло 0,6 - 1,2 kg, а размахът на крилата - 70-80 cm. Оперението е сиво-черно, матово, със синкав оттенък по корема. На челото има бял, рогов израстък, вратът е сиво-черен, а шията - черна. Има възрастов диморфизъм. Младите индивиди са сиви или тъмнокафяви и бялото петно на челото липсва. Клюнът при възрастните екземпляри е млечнобял, а при младите тъмносив. От водата излита тежко, набирайки скорост с тичане по водната повърхност. Често излиза на брега (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен (за южна България), гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид за страната (Симеонов и др., 1990). По време на миграционния период ята от лиски могат да се срещнат по всички водоеми в страната, а по време на зимуването се концентрира предимно по крайбрежието на Черно море. Птиците напускат местата на гнездене през август и първата половина на септември, а на пролет пристигат края на февруари, началото на март месец. По Черноморието, зимуващи птици се наблюдават от август до март (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Гнезди по периферията на водоеми, различни по характер и размери блата, стоящи пресни води (обрасли с водолубива растителност плитки части на язовири и микроязовири, рибарници, водоеми в баластриери, стари речни корита), както и в лагуни, стоящи бракични води, по-рядко в крайбрежната растителност на течащи води – предимно по-големи реки. Важно условие е наличието на открито водно огледало, избягва изцяло обраслите с блатна растителност водоеми. След 1990 г. все по-голямо значение за вида придобиват изкуствени водоеми – рибарници, баластриери, язовири (Янков (отг. ред.), 2007). Подходящото гнездово и хранително местообитание са близко разположени. Обикновено територията е в рамките 0,1 – 0,5 ha с крайбрежие от 40 – 50 m (BWPi, 2006). Разстоянието между гнездата 30-50 m (Симеонов и др. 1990). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с растителна храна *Ceratophyllum* sp., *Myriophyllum* sp., *Nymphaea* sp., водорасли (*Enteromorpha* sp.), по-малко количество скариди, насекоми, дребни мекотели, червеи, пиявици, хайвер, жаби, много рядко с дребна риба, яйца и новоизлюпени птици.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто разпространение в равнинните и низинните части на страната. Най-плътно гнезди в Дунавската равнина (особено покрай р. Дунав и някои от по-големите острови, по поречията на по-големите реки, в рибарници и язовири), в Тракийската низина (по реките Марица, Тунджа и притоците им и в други влажни зони), по Черноморското крайбрежие и в Софийското поле. Изолирани гнездовища и в Лудогорието, по поречието на реките Струма, Арда, Места, в Странджа, Западните Родопи и др. (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа – NT (Near Threatened). Включен в СПЕС 3. Не е включен в Червената книга на България. Обект на лов в страната, но не е много популярен.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 1700 – 3000 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) флукутираща. Посочени са следните заплахи и влияния: F01, F06.

Зимуващата популация е оценена на 30 000 – 82 000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) намаляваща. Посочени са следните заплахи и влияния: F02, F05.

Мигриращата национална популация е оценена на 10 000 – 50 000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е флукутираща. Посочени са следните заплахи и влияния: F02, F05, F26.

3. Състояние в СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната, вида е гнездящ (постоянно пребиваващ), преминаващ и зимуващ. **Гнездящата** популация се оценява на 140-180 двойки, което представлява 6,0 - 8,2 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Съгласно СФД, **мигриращата** популация се оценява на 800-900 индивида, което е 1,8 - 8,0 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Според СФД, **зимуващата** популация на вида се оценява на 200 – 300 индивида, което е 0,4 – 0,7 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Лиската е един от най-често срещаните видове птици в СЗЗ „Раяновци“. Гнездовата популация през 2005 – 2006 г. се оценява на 130 – 165 двойки (Shurulinkov et al., 2007). Вида не е включен

в приоритетните за опазване в зоната при създаването на Натура 2000 в България (Делов и др., 2007) и популацията му не е отчитана през 2012 г., по време на проучването на гнездящите птици в Натура 2000 (Матеева и др., 2013). По данни от ebird.org, през размножителния период май – юни на 2021 г. са наблюдавани 22 индивида в Драгоманско блато (А. Ralev).

Данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания (СЗП) през 2019 и 2020 г. По време на СЗП през 2019 г. са наблюдавани 60 инд., а през 2020 г. 18 инд. в Драгоманско блато. Според Shurulinkov et al. (2007), лиската е само гнездящ и мигриращ вид.

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. Според ebird.org, в периода март – април са наблюдавани до 336 инд. (S. Gigov, 2006), но през последните няколко години бройките са значително по ниски 3 – 63 инд. (D. Dimitrov – март 2021 г., S. Gigov – март 2016 г.).

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 140	Определена на база настоящия СФД (актуализиран през 2015 г.). Ще зависи до голяма степен от нивото на водата в Драгоманското блато.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 140 гнездящи двойки.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 800	Определена на база минималната численост, посочена в СФД. Тази концентрация може да бъде постигната през периода на пълноводие, когато има достатъчно вода в Драгоманско блато. Липсват систематизирани изследвания върху вида по време на миграция, поради което е заложен мониторинг като специфична за зоната цел.	Поддържане на популацията в размер най-малко 800 инд. Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 200	Определена от СФД. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При температури под нулата и замръзване на Драгоманско блато целевата стойност няма да бъде постигната	Поддържане на популацията в размер най-малко 200 инд. Мониторинг през зимния период за установяване на актуалната численост и тенденции в популацията.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 350	Това е площта на Драгоманското блато с откритите водни огледала и водолюбивата растителност. Подходящото гнездово и хранително местообитание са близко разположени. Обикновено територията на двойката е с	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 350 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			размер 0,1 – 0,5 ha с крайбрежие от 40 – 50 m. Обитава разнообразни влажни зони с тръстика и папур по периферията и с наличие на водно огледало.	
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
5-Много лошо - Bad				
			Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено . Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация за популацията на вида в СЗЗ е необходима актуализация на СФД:

- По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за гнездовата популация следва да се промени критерий „С“ за размер и плътност на популацията от „С“ на „В“, което съответства на 6,0 – 8,2 % от националната гнездяща популация (за критерий „В“ 2-15 % от националната популация);
- По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за мигриращата популация следва да се промени критерий „С“ за размер и плътност на популацията от „С“ на „В“, което съответства на 1,8 – 8,0 % от националната гнездяща популация (за критерий „В“ 2-15 % от националната популация);

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A125	<i>Fulica atra</i>			c	800	900	i		G	B	B	C	B
B	A125	<i>Fulica atra</i>			p	140	180	p		G	B	B	C	B
B	A125	<i>Fulica atra</i>			w	200	300	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A131 *Himantopus himantopus* (кокилобегач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 35-40 cm, размах на крилата: 67-83 cm. Лесно забележима птица с изключително дълги крака. Оперението е основно бяло с черен гръб и криле. Червени крака и черен клюн. Кръста е бял с триъгълна форма. При младите гръба и крилете са сиви.

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и преминаващ вид за страната. В миналото по влажните зони по р. Дунав, в Софийското поле и Черно море. Понастоящем основно в Бургаските влажни зони, Дуранкулашко и Шабленско езеро (Големански (гл. ред.), 2015). Гнездовия сезон е май-юли. Есенната миграция септември, а пролетната от средата на март до края на април (BWPi, 2006).

Характерно местообитание

Гнезди най-често в солници или край други плитководни водоеми, лагуни и засолен терени с халопитна растителност, а в по-редки случаи по бреговете на стоящи бракични води и стоящи пресни води, където устройва гнездата си в тревна растителност по периферията на водоеми с 0 – 200 m н.в. (Янков (отг. ред.), 2007). Гнезди поединично или в малки колонии от по 10 - 40 двойки. Определящо е хидрологичното състояние на влажните зони и числеността на популацията е силно флукутираща през годините. В зависимост от наличието на подходящи местообитания, гнездовата плътност е различна през отделните години. В Унгария в рибарници е установена плътност от 0,08 до 1,14 дв./ха. Според същите автори, за да се поддържа гнездовата местообитание на вида е необходимо във водоемите да има ниска растителност и това се поддържа чрез опасване от поне 0,2 тревопасни животни/ха (Pigniczki et al., 2019). Подходящите местообитания са разнообразни влажни зони, вероятно с кодове: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, 1530 и 6440 и др. влажни зони според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Основно възрастни и ларви на водни насекоми (Coleoptera, Ephemeroptera, Trichoptera, Hemiptera, Odonata, Diptera, Neuroptera and Lepidoptera), паяци, миди, ракообразни, червеи, хайвер на жаби и риби, попови лъжички и рядко семена и плодове на водолюбивия растения (BWPi, 2006).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение, основно по Черноморското крайбрежие, в Тракийската низина, покрай р. Дунав и близко разположени водоеми в Дунавската равнина. Изолирани, вероятно епизодични гнездовища и в други части на страната. (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа – LC. Не е включен в SPEC категориите. Включен в Червената книга на България като застрашен EN.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 300 – 450 двойки. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е стабилна както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е стабилна.

Преминаващата популация, според Докладването от 2019 г. е оценена на 1000 – 2000 индивида.

Посочени са следните заплахи и влияния: К03, С01, J02, F26, E01, F08. Според Червената книга на България: загуба и деградация на подходящите местообитания, промяна на водните нива в солниците по време на гнезденето безпокойство от хората, убиване на новоизлюпените птици от хищници (Червена книга на Р България, 2015).

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната, вида е гнездящ и се оценява на до 1 двойка, което е до 0,3 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана, но е на границите на ареала си (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно СФД, мигриращата популация е с неизяснена численост с оценка „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“). Популацията не е изолирана, но е на границите на ареала си (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Кокилобегача е рядък вид за СЗ „Раяновци“. През 2005 г., вероятно е гнездила 1 двойка (Shurulinkov et al., 2007). Според Червената книга на Р България няма установено находище на вида в района на зоната (Големански (гл. ред.), 2015). По данни от ebird.org, единични птици са наблюдавани през размножителния сезон на 2003 и 2006 г. в Драгоманско блато (А. Ralev, S. Gigov).

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1	В СФД за концентрацията на гнездящата популация на вида е посочена максимална стойност 1 дв. По литературни данни и според ebird.org, вида гнезди спорадично в зоната. Целевата стойност ще бъде достигната само при благоприятни в хидрологично отношение години.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	В СФД за концентрацията на мигриращата популация на вида не е посочена численост. Липсва друга актуална информация за количеството на птиците в зоната.	Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера мигриращата

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
				популация до 2025 г.						
Местообитание на вида: Подходящи местообитания за вида	ha	Най-малко 350	Това е общата площ на Драгоманското блато. Определящо е хидрологичното състояние на влажните зони и числеността на популацията е силно флукутираща през годините.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в размер най-малко 350 ha.						
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - VG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено. Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ VG0002001 „Раяновци“

Не са необходими промени в СФД.

Специфични цели за A133 *Burhinus oedicnemus* (турилик)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 38 – 45 cm. Размах на крилата: 76 – 88 cm. Възрастните отгоре са със сиво-кафяво оперение с по-тъмно напетняване, което ги прави трудно забележими, когато са кацнали сред тревата. Крилата отдолу са светли с тъмна ивица по задния ръб, а върховете отгоре са черни с бели петна – ясно видими в полет. Среща се предимно привечер, сутрин рано и нощем, рядко денем. Лети и бяга добре. Излита след леко разбягване.

Характер на пребиваване в страната

За България видът е гнездящо-прелетен и преминаващ. Отглежда 2-3 малки, които излитат през юли. Пролетния прелет е в началото на април. Есенния прелет започва още през юли и птици се забелязват по откритите степни и песъчливи участъци на Черноморското крайбрежие, а също в долините на реките в южна България (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Гнезди предимно по открити степни или други каменисти райони, основно степни и сухолюбиви тревни съобщества по варовити терени и тревни съобщества по сухи силикатни терени, най-често използвани като пасища. Размножава се и по пустеещи земи и чакълести острови, заравнени чакълести или пясъчни речни тераси и други подобни участъци на речни долини по долните и средните течения на реки (Янков отг. ред., 2007). Мъти поединично. Гнездото е разположено на земята в малка трапчинка, без строителен материал или с няколко сухи клечки и камъчета. Подходящите местообитания вероятно са с кодове: 6220, 6240, 6250, 6260 и 62С0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се с правокрили насекоми (скакалци, шурци и др.), гущери, охлюви, мравки, паяци и дори дребни бозайници.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди по Черноморието, най-много в Добруджа и по-рядко в Бургаско, а също и във вътрешността на страната – Софийско, долините на реките Марица, Тунджа, Струма, Места, Арда и др. Понастоящем са установени над 90 гнездови находища с различна достоверност за гнездене, от които 50 – със сигурно гнездене и 160-360 гнездещи двойки. След 1990 г. са установени нови гнездовища – в района на Белене, до с. Алеково, Свищовско, в района на Златията, по Суха река и др. Като цяло видът показва стабилност, особено в основната си популация в крайбрежната част на Добруджа (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа – LC. Включен в SPEC3 за България. Включен в Червената книга на България като уязвим VU.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 150 – 300 двойки. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018) е стабилна.

Посочени са следните заплахи и влияния: А02, А04, К03. Според Червената книга на България: пресушаване и деградация на естествените влажни зони със стоящи води, унищожаване на яйцата от хищни бозайници, скитащи кучета и добитък (Големански (гл. ред.), 2015).

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФД на зоната видът е **гнездящ**, като популацията се оценява на 10 двойки, което представлява 3,3 – 6,7 % от националната популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Шурулинков и др., 2007 посочва видът като рядък, гнездящ и мигриращ в района на Драгоман, без числена стойност на гнездящите двойки. Видът се среща по варовитите, сухи, тревни

терени около гр. Драгоман и Драгоманското блато. На 25.05.1997г е записано обаждане на вида в близост до гр. Драгоман. В края на 19 в. видът е намиран през гнездовия период до с. Петърч, Драгоман и Сливница. В Атласа на гнездящите птици (Янков, 2007) видът е посочен като гнездящ в района на Драгоман и 33 Раяновци. Като гнездящ след 2003 г в източната част на зоната е посочен и в Червената книга (Големански, 2011). Наблюдения на вида западно и северозападно от София, през месеците май и юни, в района на Белидие хан, Опицвет, Безден, Сливница и др има в периода на 60-те и 70-те години на 20 в. Тези населени места са по границата на защитената зона. Двойка с две малки са регистрирани на 15.08.2000 г. в подножието на Чепън, при Драгоманското блато (Nankinov, Dalakchieva, 2001).

В ОВМ „Раяновци“ видът е посочен като гнездящ с численост 10 дв., но не е посочен като мигриращ (Костадинова, Граматиков (отг. ред.), 2007). През последните години обаче се наблюдава негативна тенденция в числеността на вида, който се среща главно по каменистите, сухи, с рехава тревна растителност ридове и вероятно числеността му не надвишава 5 двойки. През 2012 г. при теренните наблюдения по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I” в 33 Раяновци видът не е наблюдаван (Матеева и др., 2013).

От заплахите и влиянията за гнездящата популация - А02, А04, К03, няма валидни за зоната, но вероятно безпокойството и бездомните кучета са лимитиращи за намаляване на числеността.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	1-5 двойки	В СФД за зоната се посочва численост от 10 дв, която вероятно е завишена. На база публикуваната информация за вида считаме че числеността е между 1 и 5 двойки.	Поддържане на популацията в размер най-малко 1 дв. Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на гнездящата популация до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящо гнездово местообитание на вида	ха	Около 3000	Включва % на местообитание N09 – сухи ливади, степи от СФД.	Поддържане на подходящото гнездово местообитание за вида в размер най-малко 3000 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ха	Около 3000 ха	Храни се в открити, каменистите, сухи, тревни местообитания. В зоната тези местообитания са изчислени на база % участие на	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона. Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			местообитание N09 в зоната.	размер най-малко 3000 ха.

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предлагаме числеността на гнездящата популация от 10 двойки да бъде променена на 1-5 двойки.

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A133	<i>Burhinus oedicnemus</i>			r	1	5	p		G	B	A	C	A

Специфични цели за A136 *Charadrius dubius* (речен дъждосвирец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 15 – 18 cm. Размах на крилата: 32 – 35 cm. С черна огърлица на врата и шията. Челото е бяло, характерен жълт пръстен около око и изцяло черен клон. Черното на бузата образува остър ъгъл, който е характерен за вида. Среща се по чакълести участъци в близост до водоеми.

Характер на пребиваване в страната

В България е гнездящо-прелетен, преминаващ и рядко зимуващ вид. Пролетната миграция е от началото на март до средата на май, есенната - от втората половина на юли до края на октомври. Гнездовите двойки се формират в края на март и началото на април (Нанкинов и др., 1997; Големански гл. ред., 2015).

Характерно местообитание

Гнезди по чакълести и пясъчни брегове, острови и коси в коритата на реки течащи води, по пясъчни крайбрежни (морски) плажове и пясъчни дюни, както и по чакълести морски брегове, понякога по бреговете на микроязовири, блата или други стоящи пресни води, по-рядко до стоящи бракични води и в лагуни. Заема и аналогични биотопи в пределите на градове, села и индустриални зони, а нерядко се размножава и в кариери за чакъл в близост до реки или други водоеми. (Янков, отг. ред., 2007). Местообитанията на вида се характеризират с бавно течение или застой на водата, най-характерно при видовете и разливите на реки, с ширина по-голяма от 25 m. Наносите, натрупани от такива бавни течения предоставят условия за развитие на хранителната му база. Бавното течение и застой на водите са важни и от гледна точка на сигурността на гнездата – видът гнезди на самия бряг. По поречието на р. Драва (Словения) е установена линейна плътност от 1,7-1,9 дв./1 км. (Božič & Denac, 2017). Подходящите местообитания вероятно са с кодове: 2110, 2120, 2130, 3130, 3140, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се с твърдокрили насекоми и ларвите им, ракообразни, охлюви, ларви на ручейници, червеи, дребни миди, семена и други дребни водни животни. Търси храната си по крайбрежията и в плитките разливи.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С линейно и петнисто разпространение в равнинните и нископланинските части на цялата страна, привързано към речната мрежа (средните и долните течения), Черноморското крайбрежие и отделни водоеми със стоящи води. Почти напълно отсъства от по-безводните и гористи равнинни части (Добруджа, Лудогорието и др.) (Янков отг. ред., 2007).

Не е включен в приложенията на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа – LC. Не е включен в SPEC категориите. Включен в Червената книга на България като уязвим (VU).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 1400 – 2400 двойки. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018) е стабилна.

По отношение на преминаващата популация, според Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 2500 – 5000 индивида.

Заплахи и влияния са посочени само за мигриращата популация: K04 и F26. Според Червената книга на България: загуба и деградация на местообитания, безпокойство, добив на инертни материали като чакъл и пясък, хищници, замърсяване на водите.

3. Състояние в СЗ ВG0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната, вида е гнездящ с численост 1 – 3 двойки, което е около 0,1 % от националната гнездяща популация. (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Речния дъждосвирец е рядък гнездящ вид в СЗ „Раяновци“. Според Shurilinkov et al. (2007), вида е гнездил в района на Драгоманско блато само през 2006 г. с 1 двойка. По данни от ebird.org, вида е регистриран в Драгоманско блато само 2006, 2007 и 2009 г. през март и април с 1 – 21 инд. (А. Ralev, S. Gigov, Т. Stefanov). По всяка вероятност вида не гнезди редовно в зоната и през последните години не е установяван в района на Драгоманското блато. Видът е привързан основно към речната мрежа и рядко гнезди по бреговете на стоящи водоеми (Янков отг. ред., 2007). Липсват публикувани данни за актуалната численост на вида в зоната през размножителния сезон, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 двойка	Определена на база настоящият СФД в зоната. Необходими са бъдещи целенасочени теренни изследвания за установяване на настоящата гнездяща популация на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 дв. Междинна цел до 2025 г.: провеждане на мониторинг през размножителния

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
				сезон на вида в зоната, за да се установи актуалната численост на вида						
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания за вида	ha	Най-малко 350	Включва общата площ на Драгоманското блато с водолюбивата растителност и откритите водни площи, което е единственото подходящо местообитания на вида в зоната.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в размер най-малко 350 ha.						
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - ВГ1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено. Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Към момента не могат да бъдат предложени промени в СФД.

Специфични цели за A142 *Vanellus vanellus* (обикновена калугерица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 28 – 31 cm. Размах на крилата: 70 –76 cm. С размерите на гълъб. Оперението по гърба е зеленикаво-черно с метален отблясък, коремът е бял, главата е с качулка. В полет прави впечатление контрастът между белите подкрилия и корем и черните махови пера. Обитава влажни ливади и обработваеми земи.

Характер на пребиваване в страната

В България е гнездящ, преминаващ и зимуващ вид. Гнезди на земята. Снася 3 – 4 яйца, има едно поколение годишно през периода април-юни. Зимува по Средиземноморието. Миграционния период е февруари – март и септември – октомври (BWPi, 2006).

Характерно местообитание

Гнезди в тревни съобщества по влажни терени, по-рядко мезофилни тревни съобщества, често в близост до стоящи пресни води, стоящи бракични води или течащи води, както и около блата, растителност по периферията на водоеми, крайречни и приизворни мочурища. Много често и в селскостопански площи и изкуствени ландшафти, предпочита периферии на сезонно заливани терени, както и обработваеми площи с редки посеви и други (едногодишни) тревни култури, особено оризища или временно заливани житни ниви (Янков (отг. ред.), 2007). Растителността в гнездовите местообитания през пролетта трябва да е ниска (под 15 см). Поддържането на местообитанията може да става чрез опазване от домашни животни. Предпочита влажни почви с наличие на повърхността и под повърхността на почвата на различни видове насекоми и техните ларви (BirdLife International, 2021). Подходящите местообитания включват богат набор от влажни зони: 1110, 1140, 2110, 2120, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Диетата му се състои от възрастни и ларви на насекоми (напр. бръмбари, мравки, щурци, скакалци, водни кончета, цикади и др.), паяци, охлюви, дъждовни червеи, жаби, дребни риби и семена или други части на растения (BirdLife International, 2021).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в низинните и равнинни части на страната, най-плътно – в Тракийската низина, Софийското поле, поречието на р. Тунджа, Бургаската низина, Дунавското крайбрежие и понижения с влажни зони в Дунавската равнина, а с по-малко групирани находища – и в някои по-влажни части на Лудогорието, Добруджа, Предбалкана и дори около яз. Батак, където има традиционно гнездовище, известно от XIX в. Разпространението се мени през годините, поради гнезденето на редица места във временни пролетни разливи в нивите в рамките на 0-1110 м н.в. (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN – NT (Near Threatened), за територията на континентална Европа – VU (Vulnerable) (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC1 за България. Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 800 – 1500 двойки. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018) е намаляваща. Заплахи и влияния: F03, G05.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 250 – 1000 индивида. Заплахи и влияния: F05, F26, K01, K02, K03, A02.

Според Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **зимуваща** популация е оценена на 5 – 320 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е флукуираща както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018), която също е флукуираща. Заплахи и влияния: J03.

3. Състояние в СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната, вида е размножаващ се като популацията се оценява на 6 – 8 двойки, което представлява 0,5 – 0,8 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Обикновената калугерица е добре представена в през гнездовия сезон в СЗЗ „Раяновци“. Според Shurulinkov et al. (2007), в периода 1993 – 2006 г. се размножава редовно в Драгоманското блато с 5 – 17 двойки, в зависимост от количеството на водата в блатото и размера на прилежащите разливи. По данни от ebird.org, през последните три години вида също е наблюдаван регулярно в района на Драгоманското блато с 4 – 12 инд. в подходящо гнездово местообитание през размножителния сезон (S. Gigov, A. Ralev, R. Uzunov).

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели				
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 6 двойки	Определена въз основа на настоящия СФД (актуализиран през 2015 г.) и публикувани данни.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 6 гнездящи двойки. Междинна цел до 2025 г.: регулярен мониторинг.				
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания за вида	ha	Най-малко 923	Изчислена на база влажни ливади, пасища в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФД като % на местообитание N10. Гнезди в тревни съобщества по влажни терени, често в близост до стоящи пресни води, както и обработваеми площи с редки посеви и други (едногодишни) тревни култури, особено оризища или временно заливани житни ниви. Растителността в гнездовите местообитания през пролетта трябва да е с височина под 15 см.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 923 ha.				
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> </tbody> </table>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на
Екологично състояние								
1-Отлично - High								
2-Добро - Good								
3-Умерено - Moderate								

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.			<div style="background-color: yellow; padding: 2px;">4-Лошо - Poor</div> <div style="background-color: red; padding: 2px;">5-Много лошо - Bad</div> <p>Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено. Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.</p>	вида, на стойности 2- Добро или 1- Отлично състояние.

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Не са необходими промени в СФД.

Специфични цели за A165 *Tringa ochropus* (голям горски водобегач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 21 – 24 cm. Размах на крилата: 57 – 61 cm. Дребен водобегач със сравнително къси, сивкаво-зелени крака, които изглеждат тъмни от разстояние. Най-тъмният вид от рода; горните части имат почти маслинено-кафяв оттенък и множество малки бели петна. Къса първична проекция; крилата изпъкват точно зад върха на опашката. Прилича на малкия горски водобегач (*Tringa glareola*), но се отличава от него по чисто бялото надопашие, почти черния гръб и прибораните при полет крака (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е гнездящ, прелетен и зимуващ вид (Ivanov et al. 2014, Големански (гл. ред.), 2015). Палеарктичен вид. В Европа гнезди на Скандинавския полуостров, в северната и централната част на Европейска Русия, в Прибалтика, Беларус, Полша, Украйна, Германия, Чехия и много рядко в Дания, Австрия, Словения, Хърватска, Словакия, Унгария, Румъния, България и Северна Македония. Среща се главно по реките Дунав, Искър, Вит, Осъм, Бели Лом и Черноморското крайбрежие (Големански (гл. ред.), 2015).

Характерно местообитание

Плитки крайбрежия на реки и стоящи водоеми, влажни ливади и пасища в близост до микроязовири. Заблатени гори и горски участъци близо до водоеми, обрасли с дървета и храсти брегове на езера, блата, реки, канали, край мочурища и ливади. Обитава по-често край бавнотечащи водоеми със спокойна водна повърхност. Избягва бързо течащите реки (Нанкинов и др. 1997; Големански (гл. ред.), 2015). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160; Сладководни

местообитания: 3150, 3160, 3260 3270 и Естествени и полуестествени тревни формации: 6440, 6510 съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с различни водни и околководни безгръбначни – червеи, дребни охлюви и миди, плодчета и много насекоми и техните ларви: бръмбари (бегачи, водолюбчета, хоботници), ципокрили (мравки), полутвърдокрили, пеперуди, двукрили (дългоножки, комари), водни кончета, а също паяци и риби, както и растителни фрагменти (BirdLife International, 2021; Нанкинов и др., 1997; Големански (гл. ред.), 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широко разпространен гнездящ вид покрай реки и потоци както в равнинните, така и в планинските части на страната. Отбелязван в Тракийската низина (по реките Тополница и Марица), в Западните Родопи, по поречията на реките Струма, Искър, Гунджа, в Софийското поле, в Добруджа, в Източна Стара планина, до Мандренското езеро. След 1950 г. са установени редица нови находища – в Добруджа, в Тракийската низина, по р. Струма, по Черноморското крайбрежие (до Балтата; до Шабленското езеро; до Несебър; в Атанасовското езеро), в Западна Стара планина, покрай р. Дунав (в Никополско; до с. Басарбово, Русенско, в рибарниците Калимок), в Розовата долина, в Дунавската равнина, в Източна Стара планина, в Софийското поле (Митев и Димитров 2007). Съгласно ЧКБ, в повечето от старите гнездови находища не е потвърден през периода 2001 - 2011 и се среща главно по реките Дунав, Искър, Вит, Осъм, Бели Лом и Черноморското крайбрежие, с епизодично гнездене на отделни двойки в средните течения на реки, край язовири и рибарници (Големански (гл. ред.), 2015).

По време на миграция и зимуване се среща по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро (Dimitrov et al. 2005; Michev & Profirov 2003; Костадинова и Граматиков, 2007; Нанкинов и др., 1997).

Не е включен в Директивата за птиците. Според IUCN видът е Незастрашен LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021) (BirdLife International 2015). Няма SPEC категория (BirdLife International 2017). Включен е в Червената книга на България в категория застрашен вид EN.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 40 – 90 двойки. Краткосрочната тенденция (за периода 2000 – 2018) за популацията е **неизвестна**, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е **неизвестна**.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на 50 – 150 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 1999 – 2018) за популацията е **флукуираща**, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е **флукуираща**.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 100 – 500 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е **неизвестна**, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е **неизвестна**.

Посочени са следните заплахи и влияния: за националната гнездяща популация и зимуваща популация – не са посочени; за националната мигрираща популация – K02, K04, F05, F26.

3. Състояние в СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Според СФД, вида се размножава в зоната с популация до 3 двойки, което е до 3,3 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Големия горски водобегач гнезди нередовно в СЗЗ „Раяновци“. Според Shurulinkov et al. (2007), вида е гнездил 2001 г. – с 1-2 дв. и 2006 г. – с 2-3 дв. По данни от ebird.org, в периода 2018 – 2020 г. са регистрирани 2-5 инд. в Драгоманско блато през март, април и май (G. Kamov, T. Trifonov, A. Ralev). Вероятно, към момента вида гнезди нередовно в покрайнините на Драгоманското блато. В близост до зоната, в Алдомировско блато и рибарниците до с. Безден вида също е регистриран редовно, но основно по време на миграция (ebird.org – S. Gigov, G. Kamov, A. Ralev).

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 1	Определена на база публикуваната информация СФД и информацията от ebird.org. Нужно е систематизирано проучване, за установяване на тенденциите в популацията през годините.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 дв.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания за вида	ha	Най-малко 350	Изчислена на база площта на Драгоманското блато с водолюбивата растителност и откритите водни площи.	Поддържане на площта на подходящото местообитание за вида в размер най-малко 350 ha.						
Качество на местообитанието на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, според „Оценка по биологичните елементи за качество“ на БДДР за периода 2019 – 2020 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Понастоящем екологичното състояние на Драгоманското блато (водно тяло с код - BG1NV200R1001) е оценено на 3 – Умерено. Вливането на непречистени отпадни води от гр. Драгоман безспорно представлява проблем, който трябва да</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			намери своето решение в най-скоро време. Нужно е да бъде изградена ПСОВ на гр. Драгоман за водите, оттичащи се в блатото.	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ VG0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация за числеността на популацията на вида в зоната не се предвиждат промени в СФД.

Специфични цели за A215 *Vubo vubo* (бухал)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 65-70 см. Размах на крилата: 170-180 см. Има малки възрастови различия. Възрастните отгоре са ръждивокафяви с черни и сиви пъстрини; ушите са големи, черни с ръждивокафяви шарки; подбрадието и гърлото са бели, а останалата долна част на тялото е ръждивокафява с черни надлъжни ивици, които към корема образуват вълнообразни препаски. Младите са с по-светло и рехаво оперение.

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид. Среща се поединично или на двойки. Гнездовият сезон е от февруари до август.

Характерно местообитание

Обитава слабо посещавани от човека труднодостъпни места, главно в скални масиви и сипеи, пещери, крайнини на гори, разредени стари гори, често в речни долини, близо до река. Гнезди в долини и други скалисти райони близо до пасища, водоеми и населени места, най-често в скали и скални стени (във вътрешността на страната), вкл. до входи на пещери, по Черноморието – и по стръмни скалисти (морски) брегове. В някои райони (напр. Странджа) гнездата са в широколистни листопадни гори (Янков, ред., 2007). Разстоянието между гнездата на бухала е около 3,5 км, а в райони с висока плътност на популацията – Странджа една двойка обитава средно около 128,6 км² (12 860 ха) (Симеонов и Милчев, 1994). Подходящо местообитание вероятно е 8210 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с дребни бозайници (лалугери, таралежи, зайци, скитащи домашни котки). Честа плячка са и птиците – домашни гълъби, гургулици, дроздове, сврачки, патици, полски яребици и др.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението е разпръснато до петнисто в цялата страна, по-плътно в Източните Родопи, Странджа, Източна Стара планина и около Ломовете, Западна Стара планина и др.

Числеността е равномерно ниска, най-висока в Югоизточна България, по Северното Черноморие, Ломовете, Искърския пролом, Източни Родопи и др. (Янков, ред., 2007).

Защитен вид по ЗБР (Приложения 2 и 3). Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN). Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в СПЕС 3. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), националната гнездяща популация се оценява на 450-550 двойки. Краткосрочната (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са стабилни. Краткосрочната тенденция на гнездящата популация в рамките на Натура 2000 е стабилна. Посочени са следните заплахи и влияния: А02 ; А04; А07; С03; D01; E01; F03.

В Червената книга (2015) като заплахи са посочени браконьерски отстрел, унищожаване и промяна на местообитанията, безпокойство, отравяне с жертви (мишевидни гризачи), третиран с родентициди.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФД на зоната вида е гнездящ и зимуващ.

Гнездящата популация се оценява на **1 двойка**, което представлява **0,18 - 0,22 % от националната** популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Зимуващата популация се оценява на **1 двойка**. Съгласно Докладването от 2019 г., няма оценка на вида. За размер и плътност на популацията в СФД е дадена оценка „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Данни за гнездене на вида до Белидие хан и Драгоман има още от края на 19 и началото на 20 век. Двойките до Белидие хан и на Чепън се запазват до 1982г, въпреки драстичния спад на популацията в средата на 20 век (Нанкинов, 1982). Бухалът е гнездящ и зимуващ вид в СЗЗ „Раяновци“ (Шурулинков и др., 2007), като не се посочва числена стойност на гнездящите двойки. През 2012 г при теренните наблюдения по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I” в СЗ Раяновци видът не е наблюдаван (Матеева и др., 2013). По данни от eBird.org видът е наблюдаван на 24 октомври 2004 г – една птица. Костадинова, Граматиков (2007) не посочват данни за гнездене на вида в зоната. През последните години видът редовно е отбелязван през гнездовия период в зоната в численост поне една двойка (Б. Николов – *непубликувани данни*).

Зимуваща популация

Предвид че българската популация на бухала е постоянна, ни дава основание да предложим видът да **отпадне като зимуващ от СФД**.

За гнездящата популация от посочени при докладването по чл.12 заплахи и влияния – А02 ; А04; А07; С03; D01; E01; F03, няма такива които да са валидни за зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 1 двойка	Определена на база СФД и публикуваната информация.	Поддържане на популацията в размер най-малко 1 дв.
Местообитание на вида: Площ на подходящо гнездово местообитание на вида	ha	Най-малко 260	Включва % на местообитание клас N22 – вътрешни скали, сипеи, пясъци от СФД.	Поддържане на подходящото гнездово местообитание за вида в размер най-малко 260 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 5000	Ловува в открити местообитания. В зоната откритите местообитания са изчислени на база % участие на следните типове местообитания в зоната: N08, N09, N10, N12, N15. Включва площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона. Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 5 000 ха.

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова и зимуваща численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФД:

- По отношение на гнездящата популация предлагаме промяна в числеността – 1 двойка;
- По отношение на зимуващата численост предлагаме видът да отпадне от СФД, понеже е постоянно пребиваващ;

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A215	<i>Bubo bubo</i>			p	1	1	p		G	C	A	C	C

Специфични цели за A224 *Caprimulgus europaeus* (козодой)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 26-28 см. Темето и гърбът сивокафяви с тъмнокафяви надлъжни петна, препаски и шрихи. Плещите с прекъсната, често неясна белезникавоохриста ивица. Маховите пера тъмнокафяви, на върховете с ръждивокафяви и сивопепеляви пъстрини. На външното ветрило на първите три първостепенни махови пера по едно голямо бяло петно. Опашката сива или сивокафява с неправилни, напречни тъмни препаски. Върховете на външните две двойки опашни пера бели. Гърлото червенокафяво с напречни вълнообразни пъстрини. Женските без бели петна по опашката и крилата (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и мигриращ вид (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Гнезди в разредени гори с поляни, просеки, сечища, оазисни горички и групи дървета сред открити пространства, хълмисти склонове с храсти (Нанкинов и др., 1997), широколистни листопадни гори от *Quercus sp.* и *Carpinus orientalis*, иглолистни гори (Янков (отг. ред.), 2007).

Хранене

Ентомофаг, който лови насекомите нощем в полет (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто разпространение на по-голямата част от територията на страната, без някои райони с оскъдна храстова и дървесна растителност, предимно в равнинните райони на страната. На места гнезди докъм горната граница на гората (1900 м.н.в.) в планините (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Включен е също в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 3 (BirdLife International, 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), гнездящата популация е от 10000 – 20000 дв, като краткосрочната (2001-2018) и дългосрочната тенденция (1980-2018) на популацията са оценени като стабилни. За вида са посочени следните заплахи и влияния: B05.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно стандартния формуляр за данни (СФ) на зоната видът е **гнездящ** с популация, която е неизвестна (DD), но е рядък и с ниска численост (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

В рамките на СФД видът фигурира и като **мигриращ**, без количествени данни (DD). Числеността му по време на миграция е оценена като ниска (оценка „С“). Опазването на вида

е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Първата оценка на числеността на вида в зоната фигурира в СФД. Видът е разпространен повсеместно в цялата страна (Нанкинов и др., 1997; Янков (отг. ред.), 2007).

Липсват целеви проучвания на вида в зоната. Неясен е размерът на популацията, което е и отразено в СДФ. През 2020 г, видът е установен няколкократно както през размножителния период, така и по време на миграция. Нужни са целенасочени изследвания за установяване размера на гнездовата популация на вида в зоната.

Основните заплахи за вида са изсичането без повторно залесяване или естествен подраст (B05), но също така пожарите и химизацията в селското стопанство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	неизвест на	Размерът на гнездовата популация е неясен, липсват целеви проучвания в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер, който ще бъде изведен като резултат от целенасочено изследване през гнездовия период. Междинна цел до 2025 г: Уточняване размера на гнездящата популация
Местообитание на вида: характеристика на местообитанието за гнездене.	ha	най-малко 1964	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФ) и площите (зададени по експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание: - N16 (широколистни гори) – 2373ha в зоната, 75% подходящи - N17 (иглолистни гори) – 264ha в зоната, 50% подходящи	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в размер най-малко на 1964 ha

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			- N21 (негорски площи с дървета (градини и др.)) – 132ha в зоната, 40% подходящи Площта на гнездовото и хранителното местообитание отчасти се припокриват.	
Местообитание на вида: характеристика на местообитанието за хранене	ha	най-малко 3994	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФ) и площите (зададени по експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание: - N08 (Сухи храсталаци) – 923ha в зоната, 80% подходящи - N09 (Сухи ливади, степи) – 3033ha в зоната, 40% подходящи - N16 (широколистни гори) – 2373ha в зоната, 75% подходящи - N17 (иглолистни гори) – 264ha в зоната, 50% подходящи - N21 (негорски площи с дървета (градини и др.)) – 132ha в зоната, 100% подходящи Често се храни над открити терени в близост до горските гнездови местообитания.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко на 3994 ha

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

На този етап не е необходима актуализация на СФД.

Специфични цели за A231 *Coracias garrulus* (синявица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 30-32 см. Главата, шията и долната страна на тялото светлосини със зеленикав оттенък. Гърбът и плещите ръждивокафяви. Крилата синкави с почти черни махови пера. Надопашката тъмносиня. Средните опашни пера тъмнозелени, останалите възчерно тъмносини със светли върхове. Клюнът черен (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и мигриращ вид. Размножителният период е от средата на май до края на юли. Пролетният прелет е през втората половина на април и май, когато се среща на групи. Есенният прелет е от края на юли до втората половина на септември. Единични екземпляри са наблюдавани и през октомври (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Единични стари дървета, крайречни насаждения, крайнини на гори (Нанкинов и др., 1997). Ивици дървета, храсти и мозайки от тях, широколистни листопадни гори, овощни градини, дървесни и храстови плантации, скали и скални стени в равнините (Янков (отг. ред.), 2007).

Подходящи местообитания за гнездене на вида са – 2340, 8210, 91F0 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Видът се храни с различни безгръбначни (предимно насекоми) и дребни гръбначни животни.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространена е в равнините и някои нископланински части на страната (Янков (отг. ред.), 2007). Гнезди по поречието на р. Дунав и притоците ѝ, Лудогорието, Добруджа, Югоизточна България, на малко места в Западна България, предимно по долината на р. Струма. Най-многобройна е по поречието на р. Дунав (Големански (гл. ред.), 2015).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е също в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на България категория „Уязвим“ (VU).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), гнездящата популация е от **2000-4500 двойки**, като краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) на популацията е оценена на намаляваща. Дългосрочната тенденция (за периода 1980 – 2018) на популацията е оценена на нарастваща.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A07, A02.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД за зоната видът се опазва като **гнездящ**. Гнездовата популация се оценява на **до 2 двойки**, което е 0.04-0.1% от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Видът е много рядък в зоната и по всяка вероятност гнезди нередовно в нея. Подходящи за гнездене лъсови откоси почти липсват и видът заема вероятно хралупати дървета.

Заплахи за вида в зоната са премахването на хралупати и други биотопни дървета дървета, химизацията в селското стопанство, замърсяването на земите с отпадъци.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 двойка	Определена на база СФД (актуализиран през 2015 г.) и полево проучване през 2021 г.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко една гнездяща двойка.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 1166	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФ) и площите (зададени по експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание: - N09 (Сухи ливади, степи) – 3033ha в зоната, 30% подходящи - N10 (влажни ливади) – 923ha в зоната, 15% подходящи - N16 (широколистни гори) – 2373ha в зоната, 5% подходящи	Поддържане на площта на подходящите местообитания за вида в зоната в размер най-малко 1166 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящото местообитание на вида	Брой на подходящите биотопни дървета с хралупи за гнездене. Брой на кацалките/наблюдат. постове за улов на плячка.	В избрани подходящи местообитания: - Най-малко 1 биотопно дърво/ha - Най-малко 3 кацалки за улов/ha	Видът гнезди в хралупи на стари дървета на височина около 3-7 m от земята. Ловува от кацалки/наблюдателни постове на подходяща височина по открити места. При нужда може да се поставят изкуствени кацалки и изкуствени гнездилки за вида в подходящи участъци.	Изясняване броя на подходящите за гнездене дървета и броя на кацалките в подходящи местообитания в зоната.

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФД: По отношение на гнездящата популация се предлага въвеждане на минимален праг в числеността: **1-2** двойки.

Предлага се и:

- Промяна в категорията Isolation от „B“ на „C“ поради факта, че 33 „Раяновци“ не се намира в периферията на ареала на вида и категория „B“ не е оправдана;
- Промяна на категорията Обща оценка (Global) от „A“ на „C“ (значима оценка);

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A231	<i>Coracias garrulus</i>			r	1	2	p		G	C	A	C	C

Специфични цели за A429 *Dendrocopos syriacus* (сирийски пъстър кълвач).

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 22–25 cm, размах на крилата 34–39 cm (Cramp ed., 1985; Svensson, 2013). Гърбът е черен с две добре изразени дълги бели петна. Коремът е бял, подопашнето – бледо червено. Мъжките имат червено петно на тила, което при женските липсва. Кормилните пера са черни, като крайните кормилни са с бели петна. Отличава се от големия пъстър кълвач главно по черната ивица, която започва от клюна и продължава отстрани на врата и не огражда бузата отзад. При младите цялото теме и тил са червени, а на коремът и гърдите имат фини тъмни ивици (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен. През зимата често се включва в ята с участието на редица видове врабчоподобни птици. Гнезди в хралупи по дърветата, главно в равнинните и низинни области на страната. Често хралупите са разположени на овощни дървета. Гнезди в хралупи на широколистни дървета на височина от 1 до 10 m. (Нанкинов и др., 1997). Гнездовият период е през април–юни.

Характерно местообитание

Гнезди в стари овощни градини, редки широколистни гори, дворове в малките населени места, ивици дървета и храсти, крайнини на гори, крайречни галерии от върба, елша и топола, островни гори сред полето (често от дъб, ясен, бряст). Среща се в низините и в хълмисти и предпланински райони, до около 1000 м.н.в. През зимата се среща в същите местообитания в които и гнезди (Нанкинов и др., 1997). Установено е, че в градовете присъствието му се свързва с наличието на орехови дървета, овощни дървета и по-стари дървета с мека дървесина (тополи, върби) (Figarski, 2018). Според изследване в ЮИ Полша (Michalczyk and Michalczyk, 2016) в антропогенна среда 90% от гнездата са на сирийски пъстър кълвач, а останалите са на голям пъстър кълвач. Овощните градини са териториите, в които са разположени най-голям процент (53,5%) от гнездата и са единственият вид насаждение, предпочитано от този вида. Избягва горите и групите от дървета, които се предпочитат от големия пъстър кълвач. Изследване на гнездовите местообитания на сирийския пъстър кълвач в Югоизточна Полша разкрива, че предпочитани за гнездене са по-дебели и в по-лошо състояние дървета. Сирийският пъстър кълвач може да е чувствителен към загубата на по-дебели (повече от 40 см. в диаметър), умиращи и по-стари дървета на възраст 40-60 години. Също така може да има

негативно отражение увеличаването на дела на иглолистните дървета, които не са предпочитани за гнездене (Michalczuk, 2020).

Хранене

Сирийският пъстър кълвач се храни с различни насекоми – бръмбари, мравки, щурци, ларви на насекоми, главно бръмбари и пеперуди, паяци, които намира в кората на засъхващи и здрави дървета. Понякога се храни и с плодове – грозде, ябълки, орехи, костилки на кайсии и др. (Cramp ed. 1985, Нанкинов и др.1997). Изследване в Полша разкрива, че сирийските пъстри кълвачи хранят малките си основно с гъсеници на пеперуди (*Lepidoptera*), ларви на бръмбари (*Coleoptera*), майски бръмбари (*Melolontha melolontha*), други членестоноги, орехи (*Juglans regia*), плодове на череша (*Prunus avium*) и вишни (*Prunus cerasus*) и други растителни части. (Michalczuk and Michalczuk, 2017).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Видът се среща в цялата страна докъм 700 м.н.в., в отделни селища достига 1250 м.н.в. (Янков (отг. ред.), 2007). Отсъства в обширните горски масиви като тези във вътрешността на Странджа, Източна Стара планина и Същинска Средна гора. В безлесните равнини се среща в селищата и покрай реките.

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус според IUCN е LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021) както за света, така и за Европа. Включен също в Бернска конвенция.

Според Докладването от 2019 г. гнездовата популация е оценена на 12 000–25 000 двойки. Краткосрочната тенденция за периода 2000–2018 е намаляваща а дългосрочната тенденция (1980–2018) е стабилна.

Като заплахи са посочени В02 – Превръщане на едни видове гори в други, включително монокултурни и F03 – Промяна на съществуващото земеползване на терени представляващи естествени или полуестествени местообитания вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели.

Освен горните заплахи, други негативни фактори са пожарите, изсичането на старите овощни градини, химизацията в селското стопанство, изсичането на крайречните и крайпътни гори, особено на ивиците тополи покрай реки и канали.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФД на зоната видът е постоянен – гнездящ и зимуващ. Предвид липсата на данни за извършване на миграционни придвижвания на вида, предлагамеда отпадне като зимуващ от СФД.

Липсват числови данни за популацията, като видът е оценен с категория “R” – рядък. Съотнесена с данните за цялата страна е оценена с категория „С“ – представлява по-малко от 2% от националната популация. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Няма данни за размера на популацията в зоната, затова се препоръчва провеждане на проучване за установяване на числеността.

Преобладаващата част от националната популация гнезди в населени места и овощни градини по периферията им, вилни зони, разпръснати махали и др., като броят на двойките, размножаващи се в природни местообитания, не надхвърля четвърт от цялата популация. (Янков, ред., 2007) Това затруднява определянето на точни параметри свързани с определяне на гнездовите местообитания.

Заплахи за вида в зоната потенциално са: превръщането на горите в култури и промяната на предназначението на земите /горите/ в индустриални, промишлени зони. Други негативни фактори са пожарите, изоставянето и впоследствие изсичането на старите овощни градини, химизацията в овощарството и растениевъдството, изсичането на крайречните и крайпътни гори.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Неизвестна	Липсва оценка на популацията според СФД. Освен изразени горски местообитания видът населява и овощни градини, паркови зони в селища и др.	Уточняване размера на гнездящата популация като междинна цел до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания за гнездене и търсене на храна (без населените места)	ha	Най-малко 500 ha	Видът се среща в следните типове местообитания в зоната: N23 – градове, села, пътища, N21 – Негорски райони, култивирани с дървесна растителност (вкл. овощки, лозя, крайпътни дървета) и N16 – широколистни гори (взети са предвид само периферните им части). Запазване на площта на широколистните гори в зоната, в чиято периферия гнезди видът, също стари овощни градини, крайпътни или групи дървета в селищата, ивици с дървета и храсти. Препоръчително е да не се заменя горската растителност с култури	Поддържане на подходящите места за гнездене на вида чрез запазване на крайпътни и крайречни дървета, стари овощни градини и крайпътни дървета в селата, запазване на естествената горска растителност.

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предлагаме сирийският пъстър кълвач да отпадне като зимуващ (w) в СФД и да остане само с категория постоянен (p).

Species					Population in the site				Site assessment						
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D		A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.	
B	A429	<i>Dendrocopos syriacus</i>			p				R	DD	C	A	C	C	

Специфични цели за A242 *Melanocorypha calandra* (дебелоклюна чучулига)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 17,5 – 22 см. Едра чучулига с дебел масивен клон и покрити с пера ноздри. Крила дълги. Крака масивни. Задния пръст с дълъг и прав нокът. Теме и горна част на тялото кафяво сивкави с тъмнокафяви вътрешности на перата. Второстепенни махови пера с бели вдлъбнати върхове. Най-страничната двойка кормилни пера бели. Отдолу тялото е бяло със сивкавожълтеникав оттенък и редки кафеникави надлъжни петна по гърдите. Подкрилия черносивкави. Подопашие бяло. От основата на крилото по страните на шията по едно удължено черно петно изтъняващо към върха. Вежда дълга, широка, бяла (Нанкинов, 2009) Средиземноморски вид с гнездови ареал в Южна Европа (Пиренеите, в Южна Франция, Италия, Балканския полуостров), Украйна и Южна Русия, Северозападна Африка, Мала и Централна Азия (Големански и др. (гл. ред.), 2015).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид.

Характерно местообитание

Гнезди в степни и суходлюбиви тревни съобщества на варовити терени, тревни съобщества по сухи силикатни терени (пасища) (Янков 2007), запустели земи, ливади, канавки, обработваеми полета засяти с жито, люцерна и други земеделски култури. В Югозападна България гнезди край ерозиран хълмове и лозя (Нанкинов 2009)

Подходящи местообитания за гнездене на вида са – 1410, 6250, 6260, 62С0, 62А0 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Насекоми, плевелни семена, нежни тревни стъбла и листа, разсипани по земята зърна на културните растения.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди разпокъсано в равнинно и нискохълмисти райони в различни части на страната (Янков 2007). Среща се по-често в Сакар, Дервентските възвишения, Южна Добруджа и Санданско-Петричкото поле. Най-висока численост има по Черноморието северно от Балчик, в някои суходолия във вътрешността на Добруджа, в Санданско и в Сакар. В останалите райони –

Софийско, Бесепарските ридове, Дунавската равнина, по Южното Черноморие и други има малобройни субпопулации, които са силно уязвими. (Големански и др. (гл. ред.), 2015).

Природозащитен статус – в България застрашен вид EN [A3, A4 + B1biii], Включен в ЗБР Приложения 2 и 3. международен: Дирестива за птиците Приложение I, Бернска конвенция Приложение II, ECS-SPEC 3, намалял.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), националната гнездяща популация се оценява 4500 – 6800 двойки. като краткосрочната тенденция (2000-2018) на популацията е оценена на стабилна. Дългосрочната тенденция (1980 - 2018) на популацията е оценена на стабилна.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A08, C01, D01, E01, C03.

3. Състояние в СЗ3 BG0002001 „Раяновци“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФД на зоната видът е гнездящ, като популацията се оценява на 20-30 двойки, което представлява 0,4 – 0,5 % от националната популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Шурулинков и др., 2007 посочва видът като гнездящ и мигриращ в района на Драгоман, без числена стойност на гнездящите двойки. В Атласа на гнездящите птици (Янков, 2007) видът е посочен като гнездящ в района на Драгоман и 33 Раяновци. Като гнездящ след 2003 г в зоната и района на Драгоман и Сливница е посочен вида и в Червената книга на България (Големански, 2011).

В ОВМ „Раяновци“ видът не е посочен като гнездящ (Костадинова и Граматиков (отг. ред.), 2007). През 2012 г при теренните наблюдения по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза Г” в 33 Раяновци видът не е наблюдаван (Матеева и др., 2013). Няма налични публикувани данни за гнездовата численост на вида.

От заплахите и влиянията за гнездящата популация - A02, A08, C01, D01, E01, C03, валидни за зоната са:

- C01 – Добив на минерални ресурси. В някои части от зоната и в близост до нея има разработени кариери за скална маса.

- D01 - Производство на енергия от вятър, вълни и приливи, включително развитие и експлоатация на съпътстваща инфраструктура. Към момента няма изградени ветрови генератори, но има бъдещи проекти за тях.

Други въздействия валидни за зоната са безпокойство, военни учения и стрелби и проекти за разработване на кариери в зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на	Брой гнездящи двойки	Най-малко 20	Целевата стойност е определена на база на СФД и на наличните публикувани източници за	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
гнездящата популация			числеността на гнездящата популация.	малко 20 гнездящи двойки. Необходимо е да се извърши целенасочено проучване за числеността на гнездовата популация в зоната до 2025 г.
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания за гнездене и търсене на храна	ha	Най-малко 3000	Изчислена въз основа на процентното участие на откритите типове местообитания N09 - Сухи ливади, степи. N12 - Обширни зърнени култури е субоптимално местообитание и не е включено в целевата площ. Площта на гнездовото и хранителното местообитание до голяма степен се припокриват.	Поддържане на подходящите местообитания в размер на най-малко 3000 ha.

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предлагаме стойността на популацията в зоната да е в категория „С“ – 0-2% от националната популация.

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A242	<i>Melanocorypha calandra</i>			r	20	30	p		G	C	A	C	B

Специфични цели за A243 *Calandrella brachydactyla* (късопръста чучулига).

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 13 – 17 см. Отгоре сивкави с типично чучулигово пъстро оперение. Вежда широка бяла. Ушни пера тъмнокафяви. Теме сивкаво с охрист оттенък и с тесни продълговати кафеникави пъстрини. Тил, гръб, надопашие сивкави с широки кафеникави пъстрини; отстрани на гърлото по едно малко, напречно кафеникаво петно. Махови пера кафеникави, по външните ветрила с тесни светли кантове на първостепенните махови и широки – на

второстепенните. Големите и средните надкрилия с широки жълтеникави върхове, добре забележими в полет. Най-страничната двойка – белезникава тъмно кафява в основата (Нанкинов, 2009)

Туркестано-медитерански вид. Гнезди в Африка, Мала Азия, Югозападна и Централна Азия на изток до Забайкалието и Централен Китай и в Европа – на Пиренейския полуостров, във Франция, Италия, Малта, Швейцария, Балканския полуостров, Унгария, Словакия, Украйна и Южна Русия. (Големански и др. (гл. ред.), 2015).

Характер на пребиваване в страната
Прелетна и постоянна.

Характерно местообитание

Степни, вторично-степни и полустепни участъци. Тревни съобщества по сухи силикатни терени. Крайбрежни (морски) плажове и пясъчни дюни (Янков 2007), пустеещи земи, ниви, пасища, пясъчливи и каменисти места. Избягва участъците с висока трева. (Нанкинов, 2009)
Подходящи местообитания за гнездене на вида са – 1410, 2130, 2120, 2130, 6250, 6260, 62С0 (Кавръкова, В. и др. 2009).

Хранене

Насекоми и техните ларви, семена на различни треви, разпиляна жито по стърнища и пътища (Нанкинов, 2009).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в равнинни и ниско хълмисти райони (Янков 2007). В миналото широко разпространен в цялата страна, но само на места многоброен. Сега ареалът е разкъсан на отделни малочислени субпопулации, запазени само в райони с оптимални местообитания. По-многобройни популации има в Крайморска Добруджа, на Бесепарските ридове, при Сливен и в някои райони северозападно от София – при Драгоман и селата Безден, Богъовци и Големо Малово. В редица от старите находища не е установена през последните 10 години (Големански В. и др. (Eds) 2015).

Природозащитен статус – в България уязвим VU [A3, A4, B1biii], Включен в ЗБР Приложения 2 и 3. Международен: Директива за птиците Приложение I, Бернска конвенция Приложение II, ЕС-спес 3, намалял.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), националната гнездяща популация се оценява 1700 – 3200 двойки, като краткосрочната тенденция (2000-2018) на популацията е оценена на стабилна. Дългосрочната тенденция (1980 - 2018) на популацията е оценена на намаляваща.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: А02, А04, С03.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФД на зоната видът е гнездящ, като популацията се оценява на 120-160 двойки, което представлява 4,4 – 8,2 % от националната популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Шуруликов и др., 2007 посочва видът като гнездящ и мигриращ в района на Драгоман, без числена стойност на гнездящите двойки. В Атласа на гнездящите птици (Янков, 2007) видът е

посочен като гнездящ в района на Драгоман и СЗ Раяновци. Като гнездящ и с многобройна популация след 2003 г е посочен вида в района на Драгоман, Безден, Богъовци и Големо Малово (Големански, 2011).

В ОВМ „Раяновци“ видът е посочен като гнездящ с численост 120-160 двойки (Костадинова и Граматиков, отг. ред., 2007). През 2012 г при теренните наблюдения по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I” в СЗ Раяновци видът не е наблюдаван (Матеева и др., 2013). Няма налични публикувани данни за гнездовата численост на вида.

От заплахите и влиянията за гнездящата популация - А02, А04, С03, няма валидни за зоната. Други въздействия валидни за зоната са безпокойство, военни учения и стрелби и проекти за разработване на кариери в зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 120	Целевата стойност е определена на база на СФД и на наличните публикувани източници за числеността на гнездящата популация.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 120 гнездящи двойки. Необходимо е да се извърши целенасочено проучване за числеността на гнездовата популация в зоната до 2025 г.
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания за гнездене и търсене на храна	ha	Най-малко 3000	Изчислена въз основа на процентното участие на местообитание N09 - Сухи ливади, степи в зоната. Площта на гнездовото и хранителното местообитание до голяма степен се припокриват.	Поддържане площта на подходящите местообитания в размер поне 3000 ha.

6. Необходимост от промени в СФД за СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Не са необходими промени в СФД.

Специфични цели за A246 *Lullula arborea* (горска чучулига)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 14-17 см. Отгоре пъстро кафяво-жълтеникаво оперение с маслинен оттенък и почти черни надлъжни петна. От челото над очите минават широки бели вежди, които се съединяват на тила. Сгъвката на крилото с бели петна. Големите надкрилия с бели върхове, образуващи бяла ивица. Подкрилия сивкави. Централната двойка кормилни пера маслинено-кафява, останалите – черни с бели върхни петна, а най-страничната двойка по-светли. Отдолу бели, с лимонено жълт оттенък. Гърло и гърди с черно кафяви пъстрини, леко размити по страните на тялото (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Гнездяща, мигрираща и зимуваща птица. По време на миграциите пресича на широк фронт територията на цялата страна, като в някои участъци се наблюдават ята, достигащи до 500 екз. През различните години пролетният прелет започва след средата на февруари и продължава до края на април. Есенната миграция е основно през септември и октомври (Нанкинов, 2009).

Характерно местообитание

Населява разредени горски участъци, просеки, поляни, сечища, пожарища (особено в иглолистните и смесените гори), покрайнини на гори, открити места с горски участъци, групи дървета и храсти. В равнините и предпланините заселва също стари овощни градини, лозя, склонове и дерета, обрасли с редки дървета и храсти (Нанкинов 2009).

Хранене

Насекоми и техните ларви, семена, житни зърна и семена на плевелни треви (Нанкинов, 2009).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространена е навсякъде в хълмистите, нископланинските и равнинните райони с разредени гори и храсталаци на по-голямата част от територията на страната с изключение на равнинните земеделски райони в Дунавската равнина, Добруджа, Тракийската низина и Бургаската низина (Янков (отг. ред.), 2007).

Природозащитен статус в България – включен в приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа – също LC.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), **гнездящата** популация е от 40000 – 90000 двойки, като краткосрочната (2001-2018) е оценена на увеличаваща се, а дългосрочната тенденция (1980-2018) на популацията е оценена на стабилна. За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A20, A01, A02, A03, A07, E01.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната, видът е **постоянен** като популацията се оценява на **115 двойки**, което представлява около 0,13–0,28% от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Първата оценка на числеността на вида в зоната е от 2007 г. – тогава ОВМ „Раяновци“, с посочена гнездова численост от 100 дв. (Костадинова и Граматиков, отг. ред., 2007). Видът е разпространен повсеместно в цялата страна, но числеността му е неравномерна, с ниска гнездова плътност в равнинните райони (Янков, ред., 2007; Иванов, 2011).

В рамките на зоната видът е добре представен основно в хълмистите зони по периферията – ридовете Три уши и тяхното продължение на изток до с. Понор (южните и югоизточните части на зоната), както и Чепън по северната граница. Предложената актуализация на числеността на вида в СФД е резултат от представеността на вида в различни местообитания в зоната през последните 5-10 години. Смятаме посочването на диапазон в числеността за по-правилен и реалистичен подход при представяне на данните за сравнително разпространени и многочислени видове.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 180 дв.	Целевата стойност е определена на база дългогодишен теренен опит в зоната, СФД и друга налична публикувана информация за числеността на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 180 гнездящи двойки.
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания за гнездене и търсене на храна	ha	най-малко 2043	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФ) и площите (зададени по експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание: - N08 (Сухи храсталаци) – 923ha в зоната, 40% подходящи - N09 (Сухи ливади, степи) – 3033ha в зоната, 30% подходящи - N10 (влажни ливади) – 923ha в зоната, 10% подходящи - N16 (широколистни гори) – 2373ha в зоната, 25% подходящи - N21 (негорски площи с дървета (градини и др.)) – 132ha в зоната, 60% подходящи	Поддържане на площта на подходящите местообитания за гнездене и търсене на храна на вида в защитената зона, в размер на най-малко 2043 ha чрез: - запазване на синорите и храстите покрай обработваемите земи; - запазване на храсталачните местообитания в зоната и др.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			Площта на гнездовото и хранителното местообитание до голяма степен се припокриват.	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация за състоянието на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФД:

- По отношение на гнездящата популация се предлага промяна в числеността: **180-230** двойки.
- Характерът на пребиваване следва да бъде променен от „постоянен“ [p] на „гнездящ“ [r]. Видът присъства в района основно през гнездовия период и по време на миграция (Shurulinkov et al., 2007).

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A246	<i>Lullula arborea</i>			r	180	230	p		G	C	A	C	C

Специфични цели за A255 *Anthus campestris* (полска бърбрица).

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 15-18 см. Без полов диморфизъм в оперението, но в рамките на двойката женската обикновено е видимо по-напетнена в средната част на гушата. Горната страна и страните на врата пясъчножълто-кафяви с по-тъмни, едва видими осеви чертички в областта на челото, темето и гърба. Маховите и раменните пера сиво-кафяви с охрови до светложълти окраища и ръбове. Ръчните покривки, големите надкрилия и крилцето матовочерни с жълтеникави окраища и ръбове; средните надкрилия черни, с около 3 mm широка жълто-кафява или жълта ивица на върха; малките пясъчножълти. Подкрилията кремавожълти до кремавобели. Широка бледожълта до безцветна надочна ивица, започваща от страни на челото и завършваща в горната част на врата. В долната си страна, в областта на юздичката, подчертана от матовочерна добре видима черта, започваща от основата на клюна. Ясен светложълт околоочен пръстен. Ушните покривки светло пясънокафяви, по-тъмни в задната си половина. Тясна, добре видима мустачна ивица, започваща от ъгъла на устата и достигаща понякога само до под окото, а в други случаи продължаваща назад към долния край на ухото до страните на шията. Бузите и гърлото светлоохрови до бледожълти или безцветни. Тясна подбрадна ивица по страните на гушата. Последната както и страните на гърдите и тялото охрови. Останалата долна страна светло кремавожълта до кремавобяла (Иванов, 2011).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, прелетен и преминаващ по време на миграция.

Характерно местообитание

Сухи, горещи, открити терени и пасища с рядка тревиста растителност и често песъклива почва, обширни пясъчни дюни с туфеста растителност край морето, както и степни и сухолюбиви степни съобщества по варовити терени и пустеещи земи (Янков (отг. ред.), 2007; Иванов 2011).

Подходящи местообитания за гнездене на вида са със следните кодове –1340, 1410, 1530, 2110, 2120, 2130, 2340, 4090, 6210, 6220, 6240, 6250, 6260, 6290, 62A0 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Главно различни видове насекоми и други безгръбначни (паякообразни), през есента и семена (Иванов, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в равнини, хълмисти и нископланински райони в цялата страна, по-плътно в най-източната ѝ част (Янков (отг. ред.), 2007). Най-често не особено многочислена; в някои райони дори рядка. В степни местообитания с храсти 1,16 дв./10 ха, в открити степи - 0,4-1,7 дв. /10ха; в археологическия резерват „Калиакра“ – 0,38 дв./10 ха. В района на Шабленско езеро средно 0,8 дв./10 ха. Открити райони на Шуменското плато – 1дв./ха (Иванов, 2011).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е също в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 3 (BirdLife International, 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), гнездящата популация е от 4000 – 13000 двойки, като краткосрочната тенденция (2001-2018) на популацията е оценена на стабилна. Дългосрочната тенденция (1980 - 2018) на популацията е оценена на стабилна.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и въздействия: , A02, A04, A07, C03.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Полската бърбрица е включена в СФД на зоната като гнездящ вид с численост 70-100 двойки, което е 0.54-2.5% от националната популация на вида. Оценката в СФД за популацията, опазвана в зоната е „А“, за опазване – „А“, за изолация – „С“ и общата оценка е „А“. Високата оценка за значимост вероятно се дължи на твърде занижената оценка на националната популация, която беше приемана от редица автори у нас доскоро.

4. Анализ на наличната информация

Първата оценка на числеността на вида в зоната е от 2007 г. – тогава ОВМ „Раяновци“, с посочена гнездова численост от 70-100 дв. (Костадинова, Граматиков (отг. ред.), 2007). Видът е разпространен повсеместно в цялата страна (Янков, ред., 2007; Иванов, 2011).

В рамките на зоната видът е добре представен основно в сухите каменисти местообитания с рехав тревиста растителност в рамките на хълмистите зони по периферията – ридовете Три

уши и тяхното продължение на изток до с. Понор (южните и югоизточните части на зоната), както и отчасти Чепън по северната граница.

Като заплахи за вида могат да бъдат посочени следните: интензивното животновъдство в рамките на оградени с електропастери терени, пожарите и химизацията в селското стопанство, екстензивното земеделие и др.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 70	Целевата стойност е определена на база дългогодишен теренен опит в зоната, СФД и друга налична публикувана информация за числеността на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 70 гнездящи двойки.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания	ha	Най-малко 2730	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФД) и площите (зададени по експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание: - N09 (Сухи ливади, степи) – 3033ha в зоната, 90% подходящи Площта на гнездовото и хранителното местообитание се припокриват.	Поддържане на площта на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида в защитената зона в размер на най-малко 2730 ha.
Местообитание на вида: поддържане на пасищата	Брой овце/ 100 ha пасища	Не по-малко от 50	Умерено екстензивно животновъдство. Възможно е да се поддържа и паша с крави.	Поддържане на паша от овце с интензивност не по-малко от 50 овце/100 ха

6. Необходимост от промени в СФД за СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Числеността на гнездящите двойки в зоната е гранична между категориите „В“ и „С“, при всички положения обаче не е „А“. Предлагаме да се коригира категорията в графа популация от „А“ на „В“.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A255	<i>Anthus campestris</i>			r	70	100	p		G	B	A	C	A

Специфични цели за А307 *Sylvia nisoria* (ястребогушо коприварче)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 15-16 см. Мъжки. Глава сивокафеникава с белезникави пъстрини на челото, над очите и в района на ушите. Тил и гръб пепелявосиви. Плещи, кръст и надопашие сиви с тъмни и белезникави пъстрини. Първостепенни махови пера тъмно кафяви със светли тесни кантове, второстепените и ръчни покривни кафявосиви с бели върхове. Кормилни пера тъмнокафяви, с изключение на средните, всичките имат бяло петно на върха на вътрешното ветрило. Тялото отдолу бяло с напречни, люсповидни сиви ивици. Женски. Забележимо по-светло кафеникави от мъжките. Отгоре кафеникаво сивкави със светли пъстрини само над очите. Добре забележими са белезникавите пъстрини по плещите и надопашиято. Отдолу мръснобели, с редки кафеникави люсповидни петна, необразуващи напречни ивици (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и мигриращ. През пролетта първите птици долитат началото на април, но миграцията е по-интензивна през втората половина на месеца и началото на май. Есенната миграция е основно през август и септември (Нанкинов, 2009).

Характерно местообитание

Среща се в разнообразни храстови местообитания. Може да бъде намерено в покрайнините на редки горски участъци, сечища, поляни и просеки, овощни градини, селски дворове (Янков, (отг. ред.) 2007; Нанкинов, 2009).

Хранене

Видът се храни основно с различни видове насекоми и техните ларви (Нанкинов, 2009).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение на територията на цялата страна (Янков, (отг. ред.) 2007), предимно в хълмистите и предпланинските райони. По долините на реките прониква до около 1000 м.н.в. (Нанкинов, 2009.)

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е също в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), гнездящата популация е от 4500 – 15000 двойки, като краткосрочната тенденция (2001-2018) на популацията е оценена на стабилна. Дългосрочната тенденция (1980 - 2018) на популацията е оценена на стабилна.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: А01, А02, С03, Е01.

3. Състояние в СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Съгласно стандартния формуляр (СФ) за данни на зоната видът е гнездящ.

Гнездящата популация се оценява на **30-63 двойки**, което представлява 0.4-0.7% от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“),

популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Първата оценка на числеността на вида в зоната е от 2007 г. – тогава ОВМ „Раяновци“, с посочена гнездова численост от 40-70 дв. (Костадинова, Граматиков (отг. ред.), 2007).

Изследването на Ivanov et al. (1998) показва, че в нискостъблени гори от келяв габър, ясен, глог с участието на храсти от драка (между Балчик и с. Топола) ястребогушото коприварче е един от доминантните видове с плътност 5,6 дв./10 ha. В степни местообитания с храсти вида е с по-малко плътност – 0,7 дв./10 ha.

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

Посочените в Докладването от 2019 г. заплахи и въздействия (A01 - Превръщане в земеделски земи (с изключение на отводняване и изгаряне); A02 - Преминаване от един вид земеделско ползване към друг вид земеделско ползване (с изключение на отводняване и изгаряне)) са валидни и за СЗЗ „Раяновци“.

Интензификацията на селското стопанство, използването на пестициди и изкуствени торове, премахването на плетове и храсти са дейностите с най-сериозно негативно влияние върху качеството на местообитанията.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 90	В настоящия СФД (актуализиран през 2015 г.) са посочени 30-63 гнездящи двойки.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 90 гнездящи двойки. Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на гнездящата популация до 2025 г.
Местообитания на вида: площ на подходящите	ha	най-малко 1773	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФД) и площите (зададени по	Поддържане на площта на подходящите местообитания

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
местообитания за гнездене и търсене на храна			<p>експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание:</p> <ul style="list-style-type: none"> - N08 (Сухи храсталаци) – 923ha в зоната, 70% подходящи - N09 (Сухи ливади, степи) – 3033ha в зоната, 35% подходящи - N21 (Негорски площи, заети с дървесни растителни видове) – 132ha в зоната, 50% подходящи. <p>Площта на гнездовото и хранителното местообитание се припокриват.</p> <p>Поддържане на подходящите местообитания се осъществява чрез: да не се премахват синорите и храстите покрай обработваемите земи; запазване на храсталачните местообитания в зоната чрез екстензивно пашуване на добитък (в момента масово се прилага и интензивно пашуване в заградени с електропастири полигони).</p>	на вида в размер най-малко 1773 ha.

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФД: По отношение на гнездящата популация се предлага промяна в числеността: **90-140** двойки.

Species					Population in the site					Site assessment						
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.		
B	A307	<i>Sylvia nisoria</i>			r	90	140	p		G	C	A	C	B		

Специфични цели за А338 *Lanius collurio* (червеногърба сврачка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 17 см. Размах на крилата: 24-27 см. Малко по-едра от врабче. Има набито тяло, сравнително къси, закръглени крила и относително дълга опашка. Клюнът характерен, със закривен връх, подобен на този на хищна птица. Има добре изразен полов диморфизъм. Мъжкият е със сива глава и врат, кафяв гръб и черна маска през окото. Гърлото и бузите бели, гърдите и страните на тялото розови. Опашката черна с бели полета в основата. При женската главата и гърбът са кафяви със слаб или без тъмен вълновиден рисунък. Вратът сив или кафяв. Долната страна бяла или жълтеникава с напречен тъмен вълновиден рисунък. Обикновено стои на избран от нея за наблюдателен пункт клон (Иванов, 2011).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е гнездящ и мигриращ. Напролет най-рано се появява в началото на април. През есента отлита от края на август, най-късно до края на октомври (Иванов, 2011).

Характерно местообитание

Гнезди в открити пространства, примесени с храсталаци на местата с умерен климат, сухолюбиви храсталаци, пустеещи земи, в крайнините на разредени широколистни листопадни гори, сечища, в овощни градини, дървесни и храстови плантации, ивици дървета (полезащитни пояси), храсти и мозайки от тях, градски паркове и градини и други обрасли с храсти и слабо посещавани места в градове, села и индустриални зони, както и в селища с разпръснати дворове (планински махали, вилни зони и т.н.) (Янков, ред., 2007). Числеността в овощни градини е 2,1-2,5 дв./10 ha; в насаждения от *Robinia pseudoacacia* – 2,7 дв./10 ha; изкуствени насаждения от черен бор (500-800 м) – 2 екз./10 ha; в дъбови гори – 1-7 екз./10 km; храсталаци с преобладаване на драка – 15 екз./10 ha; в степни местообитания – 0,2-0,6 дв./10 ha; нискостеблени гори (храсталак) – 6,8-8,7 дв./10 ha (Иванов, 2011). Проучване на избора на гнездови местообитания в Италия показва, че най-подходящи са обработваемите земи с жив плет и ливади с голяма надморска височина. Като в двете местообитания са регистрирани близки числености на популацията (0,27 дв./10 ha в земеделските земи и 0,30 дв./10 ha в ливадите). Всички гнезда в земеделските земи са разположени в храсти, най-често трънка (*Prunus spinosa*; 48,5%), шипка (*Rosa canina*; 25,8%), къпина (*Rubus ulmifolius*; 12,1%) и глог (*Crataegus monogyna*; 8,3%) (Morelli, 2012). Проучване от Финландия разкрива предпочитанията на местообитания на червеногърбата сврачка по време на гнездовия период и след него. Горските местообитания (редки стари борови гори) и естествените ливади се използват еднакво по време на размножителния период, но след размножаването сврачките показват предпочитание към ливадите и обработваемите земи, докато избягват горите. Предпочитанието към ливадите във фазата след размножаването съвпада със значително по-голямото количество скакалци и щурци (*Orthoptera*) в това местообитание. Сврачките предпочитат местообитания за хранене, където големите насекоми са в изобилие (Karlsson, 2004).

Моногамна птица. Гнезди единично. Гнездата са най-често в гъсти бодливи храсти (шипка, глог, драка, дива круша и др.) и по-рядко по дървета на височина от 0,5 до 2 м и по-високо (Иванов, 2011). Гнездата се строят обикновено за 5-6 дни и се състоят от три слоя и гнездова постилка, която не е задължителен компонент (Nikolov, 2002).

Хранене

Храната на възрастните птици включва насекоми, основно бръмбари, но също и други безгръбначни, малки бозайници, птици и влечуги (Nikolov, 2002; Иванов, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространен е повсеместно в цялата страна като гнезди и на около 2000 м н.в. на Витоша, Рила и Родопите. Числеността е сравнително равномерна и висока – в преобладаващия брой квадрати гнездят стотици двойки. По-ниска е в по-високите части на планините, в нископланински и равнинни райони с по-плътна горска покривка и такива, доминирани от земеделски култури (Янков (отг. ред.), 2007; Б. Николов – *непубликувани данни*).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е също в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 2 (BirdLife International, 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация между 170000 и 380000 двойки. Краткосрочната (2001-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са намаляващи. Посочени са следните заплахи и въздействия: А10 и А07.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФД на зоната вида е **гнездящ**, като популацията се оценява на **820-1600 двойки**, което представлява 0.4-0.6% от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно СФД **мигриращата** популация е неизвестна поради недостатъчност на данните. Дадена е оценка „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Първата оценка на числеността на вида в зоната е от 2007 г. – тогава ОВМ „Раяновци“, с посочена гнездова численост от 1000 дв. (Костадинова и Граматиков, отг. ред., 2007). Видът е разпространен повсеместно в цялата страна (Янков, ред., 2007; Иванов, 2011).

Червеногърбата свръчка е обикновен гнездящ вид в зоната. Въпреки наличието на големи площи с подходящи запазени местообитания – особено на територията на бившия военен полигон на рида Три уши, видът отсъства в тях или е с много ниска гнездова плътност.

Н.В.! Има ясно изразена негативна тенденция в числеността на гнездовата популация – **спад от 47% за период от шест години (2016-2021) г.**, особено значим през последните две години (2020-2021 г.) (данни от ежегоден мониторинг на представителна площ от 1400 ha; Б. Николов, ИБЕИ-БАН – *непубликувани данни*). Наблюдаваните промени не могат да се обяснят само с местни фактори, които са на ограничена площ в рамките на зоната (промени в местообитанията и други заплахи), по всяка вероятност те са резултат и от действието на негативни фактори по миграционните пътища и зимовищата на вида. **Ако текущата тенденция се запази, има голяма вероятност видът критично да намалее и дори да изчезне в големи части от зоната, поддържали до неотдавна оптимална гнездова плътност.**

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: А10 („недостатъчна паша от селскостопански животни“) и А07 („Изоставяне на традиционното стопанисване/ползване на други земеделски или агро-горски системи“). И двете са потенциално валидни за зоната, особено първата.

Мигрираща популация

Видът мигрира основно през април – май, а есента – от август до октомври. По време на миграция видът е обикновен в зоната (Б. Николов, ИБЕИ-БАН – *непубликувани данни*), но липсват точни количествени данни за динамиката на миграция.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	най-малко 1100 двойки	Целевата стойност е определена на база стандартизиран мониторинг през гнездовия период през последните шест години (2016-2021 г.) (Б. Николов – <i>непубликувани данни</i>), СФД и друга налична публикувана информация за числеността на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1100 гнездящи двойки. Извършване на целенасочено изследване за търсене на причините в големия спад на гнездовата популация до 2025 г. (хранителна база и др.).
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	неизвестна	В СФД за концентрацията на вида по време на миграция в зоната не е посочена минимална и максимална стойност. Липсва информация за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	Извършване на целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания за гнездене и търсене на храна	ha	най-малко 2881	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФ) и площите (зададени по експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание: - N08 (Сухи храсталаци) – 923ha в зоната, 80% подходящи	Поддържане на подходящите местообитания чрез запазване на синорите и храстите покрай обработваемите земи, както и на храсталачните местообитания в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			<p>- N09 (Сухи ливади, степи) – 3033ha в зоната, 65% подходящи</p> <p>- N23 (градове, села, пътища) – 2373ha в зоната, 5% подходящи</p> <p>- N15 (други обработваеми земи) – 132ha в зоната, 40% подходящи.</p> <p>Площта на гнездовото и хранителното местообитание до голяма степен се припокриват.</p> <p>Необходимо е да не се премахват синорите и храстите покрай обработваемите земи; запазване на хрусталачните местообитания в зоната чрез екстензивно пашуване на добитък (в момента масово се прилага и интензивно пашуване в заградени с електропастири полигони).</p>	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФД: По отношение на гнездящата популация се предлага промяна в числеността: **1100-1600** двойки.

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A338	<i>Lanius collurio</i>			r	1100	1600	p		G	C	A	C	A

Специфични цели за А339 *Lanius minor* (черночела сврачка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 20 см. Размах на крилата: 32-34 см. По-дребна от сивата сврачка, с къс клюн, по-дълги крила и по-къса опашка, с широка бяла препаска през първостепенните махови пера и бял връх на опашката. Отгоре е сива, отдолу бяла, винено-розова по гърдите и страните на тялото. Има черна маска на лицето, по-широка и добре изразена на челото при мъжките. Младите отгоре са кафяви с вълнообразни препаски, отдолу са белезникави (Иванов, 2011; Симеонов и Мичев, 1991).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и мигриращ вид за страната. Пролетната миграция е през април-май, а есенната – през август-септември. Широко разпространен в цялата страна предимно в равнинните и хълмистите райони докъм 900 м.н.в.

Характеристика на местообитанието

Гнезди в открити пространства и пасища с разпръснати редки дървета и храсти или неголеми изкуствени насаждения сред тях; крайнини на широколистни листопадни гори, граничещи с пасища; в ивици от стари дървета край пътища, реки и в полезащитни пояси, овощни градини, дървесни и храстови плантации, особено в изоставени лозя и др. Обитава както райони с големи площи зърнени култури (посеви и други (едногодишни) тревни култури), така и участъци с екстензивно земеделие, вкл. многогодишни тревни култури, пустеещи земи, околности на градове, села и индустриални зони (Янков, отг. ред., 2007). Изследване на местообитанията на черночелата сврачка в долината Търнава Маре, Румъния показва, че предпочитани за строене на гнезда дървесни видове са основно тополи (94,1%) и върби (5,9%). Повечето от гнездата (75%) са построени средно на 1/3 от височината на дървото, в крайните части на клоните. Гнездовата плътност е 0,1 гнезда/10 ha. Птиците предпочитат открити местообитания с големи обработваеми площи и тревиста растителност, с малко храсти и дървесна покривка (Moga et al., 2010).

Гнезди единично или в рехави групи. Разстоянието между отделните гнезда е около 100 м. Гнездото обикновено се разполага високо (5-6 до 12 м), в основно разклонение на дървото. Гнезди в близост до хищни птици (царски орел, сокол орко и др.), понякога край гнездата на вида се разполагат и гнезда на испански врабчета. Предпочитани дървета, на които гнезди, са лъжеакацията, топола, дъб, ясен и др. Числеността в дъбови гори е 1 екз./10 км; в степни местообитания 0,2-0,77 дв./10 ха; в нискостеблени гори (храсти) 0,77 дв./10 ha. (Иванов, 2011).

Хранене

Храната включва предимно едри насекоми, главно *Coleoptera* (*Carabidae*, *Silphidae*, *Curculionidae*, *Scarabaeidae*), *Orthoptera* (*Grylotalpidae*, *Grillidae*, *Tettigoniidae*, *Acrididae*), *Lepidoptera* (имаго и ларви) и др., които дебне от висока (1-6 м) наблюдателна точка или лови в полет. По-рядко дребни бозайници (*Microtus*, *Mus*, *Crocidura*), птици и гущери. Също плодове: череша, черница и др. Често, подобно на ветрушките, трепти във въздуха, следейки за храна (Иванов, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение във всички по-ниски и по-безлесни райони, поплътно в северната и източната част на страната. Отсъства в гористите райони, в средно високите и високите части на планините. По-многочислен в Дунавската равнина, Добруджа и Югоизточна България (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен също в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 2 – намаляващ (BirdLife International, 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация между 6000 и 20000 двойки. Краткосрочната (2001-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са намаляващи. Посочени са следните заплахи и въздействия: А07.

3. Състояние в СЗ ВG0002001 „Раяновци“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФД на зоната вида е **гнездящ**, като популацията се оценява на **40-70 двойки**, което представлява 0.4-0.8 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), а популацията се намира в периферията на ареала (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездова популация

Първата оценка на числеността на вида в зоната фигурира в СФД. Видът е разпространен повсеместно в цялата страна (Янков, ред., 2007; Иванов, 2011).

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: А07 („Изоставяне на традиционното стопанисване/ползване на други земеделски или агро-горски системи“). Оценява се като релевантна за зоната.

Въпреки наличието на **леки флукуации в числеността, гнездовата популация на вида в зоната е сравнително стабилна за периода 2016-2021 г. и тенденцията през последните години е положителна** – увеличение от 35% за 2021 г. в сравнение с 2016 г. (данни от ежегоден мониторинг на представителна площ от 1400 ha; Б. Николов, ИБЕИ-БАН – *непубликувани данни*).

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на	Брой гнездящи двойки	Най-малко 50 двойки	Целевата стойност е определена на база стандартизиран	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
гнездовата популация			мониторинг през гнездовия период през последните шест години (2016-2021 г.) (Б. Николов – <i>непубликувани данни</i>), СФД и друга налична публикувана информация за числеността на вида в зоната.	малко 50 гнездящи двойки.
Местообитание на вида: площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2876	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФ) и площите (зададени по експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание: - N08 (Сухи храсталаци) – 923ha в зоната, 20% подходящи - N09 (Сухи ливади, степи) – 3033ha в зоната, 75% подходящи - N15 (други обработваеми земи) – 132ha в зоната, 25% подходящи. - N16 (широколистни гори) – 2373ha в зоната, 10% подходящи - N21 (Негорски площи, заети с дървесни растителни видове) – 132ha в зоната, 75% подходящи. - N23 (градове, села, пътища) – 2373ha в зоната, 2% подходящи Площта на гнездовото и хранителното местообитание до	Поддържане на подходящите местообитания чрез: поддържане на синорите и храстите покрай обработваемите земи; запазване на дървесно-храстова растителност от островен тип сред открити терени, запазване на храсталачните местообитания в зоната и др.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			голяма степен се припокриват.	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФД: По отношение на гнездящата популация се предлага промяна в числеността: **50-90** двойки.

Предлага се и промяна в категорията Isolation от „В“ на „С“ поради факта, че 33 „Раяновци“ не се намира в периферията на ареала на вида и категория „В“ не е оправдана;

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A339	<i>Lanius minor</i>			r	50	90	p		G	C	A	C	B

Специфични цели за A379 *Emberiza hortulana* (градинска овесарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 15-16.5 cm, тегло 21-25 гр., дължина на крилото 77-96 mm. Оперението е пъстро с не много отчетлив полов диморфизъм. Мъжките са с по-ярко оперение и без тъмни ивици по гърдите и корема отстрани. Главата и гърдите са зеленикаво-сиви, с жълт „мустак“ и гърло. Кремът е оранжево-кафяв. Гърбът е пъстър, кафеникав, с надлъжни тъмни резки. Клюнът е светлочервен, краката – червеникавокафяви. Песента представлява повторение на една и съща строфа, но за този вид са характерни много регионални диалекти на пеене (Иванов, 2011; Svensson, 2013).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и мигриращ вид. Транзитната миграция е сравнително слабо забележима. Среща се в България основно от втората половина на април до края на август-началото на септември (Иванов, 2011).

Характерно местообитание

Гнезди в разредени широколистни гори, в крайнините им, из полезащитни пояси, групи дървета сред полето, в храстови местообитания – понякога по екотона на гората, овощни насаждения. Често и в разредени крайречни гори. Обича да има ливади и пасища наоколо с отделни храсти. По-многочислена е в карстови райони. Гнезди по края и в рамките на всички типове дъбови и дъбово-габъррови гори. Рядко се среща и в смесени гори с участие на дъб и черен или бял бор. Среща се в равнини, в хълмисти и предпланински райони, рядко и в планински ливади с храстчета. Гнезди в ниски храстчета и дръвчета, понякога и на земята в основата на храст.

Хранене

Градинската овесарка се храни с различни безгръбначни животни и семена. Хранителният спектър се оформя главно от насекоми – мравки, бръмбари (Curculionidae), двукрили, ципокрили, гъсеници на пеперуди. Яде също и паяци (Иванов, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Градинската овесарка е широко разпространена в цялата страна. В планините в най-южните части на страната гнезди до около 1900-2000 м.н.в. В много райони е рядка или дори отсъства въпреки наличието на наглед оптимални местообитания. В други райони с аналогични характеристики на местообитанието е изобилна.

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. **гнездовата** популация е оценена на 34000 – 150000 двойки. Не е посочена изразена тенденция в числеността на вида в краткосрочен план (2001-2018 г.) (фигурира като „флукуираща“). Дългосрочната (1980-2018 г.) популационна тенденция е отразена като стабилна.

При докладването по чл.12 като заплахи за вида са посочени превръщането на пасища и степи в обработваеми земи, превръщането на един тип земеделски земи в друг, изоставянето на земеделски земи, развитието на пътната инфраструктура, добива на нефт и газ и съпътстващата инфраструктура. Други заплахи за градинската овесарка са химизацията в селското и горското стопанство, пожарите, реконструкциите на дъбовите гори в иглолистни култури, унищожаването на храстите за поддържане на пасищата и др.

3. Състояние в СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Съгласно СФД на зоната градинската овесарка е **гнездящ вид**, като популацията се оценява на **104 – 196 двойки**, което представлява **0.13-0.30 % от националната гнездяща** популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Първата оценка на числеността на вида в зоната е от 2007 г. – тогава ОВМ „Раяновци“, с посочена гнездова численост от 550-560 дв. (Костадинова и Граматиков, отг. ред., 2007). Видът е разпространен повсеместно в цялата страна (Янков, ред., 2007; Иванов, 2011).

В рамките на зоната видът е добре представен основно в хълмистите зони по периферията – ридовете Три уши и тяхното продължение на изток до с. Понор (южните и югоизточните части на зоната), както и Чепън по северната граница. Предложената актуализация на числеността на вида в СФД е резултат от представеността на вида в различни местообитания в зоната през последните 5-10 години.

Като заплахи за вида могат да бъдат посочени следните: унищожаване на храсталачните съобщества, залесяванията с неместни видове дървета, пожарите и химизацията в селското стопанство, екстензивното земеделие и др.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	най-малко 160 двойки	Целевата стойност е определена на база дългогодишен теренен опит в зоната, СФД и друга налична публикувана информация за числеността на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 160 гнездящи двойки.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 1635 ha	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФ) и площите (зададени по експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание: - N08 (Сухи храсталаци) – 923ha в зоната, 65% подходящи - N10 (влажни ливади) – 923ha в зоната, 10% подходящи - N12 (обширни зърнени култури) – 2769ha в зоната, 10% подходящи - N15 (други обработваеми земи) – 132ha в зоната, 15% подходящи. - N16 (широколистни гори) – 2373ha в зоната, 25% подходящи - N21 (негорски площи с дървета (градини и др.)) – 132ha в зоната, 40% подходящи Площта на гнездовото и хранителното местообитание до голяма степен се припокриват.	Поддържане на подходящите местообитания в размер най-малко от 1635 ha.

6. Необходимост от промени в СФД за СЗ ВГ0002001 „Раяновци“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФД: По отношение на гнездящата популация се предлага промяна в числеността: **160-240** двойки.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	Data quality	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Isol.	Glob.
B	A379	<i>Emberiza hortulana</i>			r	160	240	p		G	C	A	C	A

Литература

- Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 250 стр.
- Даскалова Г., Шурулинков П., Ангелов И., Петров П. 2020. Птиците на Тунджанската хълмиста низина. Globe Edit 408 стр.
- Джилбърт, Д. 2003. Големият воден бик – тайнственият обитател на тръстиките. За птиците 2: 18–19.
- Доклад есенна миграция 2011 г., изготвен в резултат на проект: "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I <http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0002001&siteType=BirdsDirective>
- Докладване по Чл. 12 (2019). Annex B - Bird species' status and trends report format (Article 12) for the period 2013 – 2018. http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=bg/eu/art12/envxbcg9q/BG_birds_reports_20191026-085458.xml&conv=612&source=remote
- Иванов Б. 2011. Фауна на България. Том 30. Част III. Акад. издателство „Проф. Марин Дринов“, 407 с.
- Кавръкова, В., Димова, Д., Димитров, М., Цонев, Р., Белев, Т., Раковска, К. /ред./ 2009. Ръководство за определяне на местообитания от европейска значимост в България. Второ, преработено и допълнено издание. Световен фонд за дивата природа, Дунавско – Карпатска програма и федерация “ЗЕЛЕНИ БАЛКАНИ“, София.
- Костадинова, И., Граматиков, М. (ред.) 2007. Орнитологично важните места в България и Natura 2000. БДЗП, София.
- Матеева М., С. Стойчев, В. Василев, Д. Плачийски, П. Янков, Х. Сиердсема. 2013. Проучване на гнездящите птици в защитени зони за птици от Natura 2000- Доклад. Обединение ЕКОНЕКТ, София, 226.
- Матеева, И., Янков, П. 2013. Характер на миграцията на 42 вида птици от българската орнитофауна според нивото на съвременните познания. Доклад, МОСВ, <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports>. Нанкинов Д. 2009. Изследвания върху фауната на България. Птици – Aves. София. 405 стр.
- Мирков И. 1985. Наблюдение върху две гнезда на белоопашат мишелов (*Buteo rufinus* (Cretzschmar) в Софийско. Орн. инф. бюл. 17. 12-18.
- Мичев Т., И. Ватев, П. Симеонов, Л. Профиров 1984. Разпространение и гнездова биология на белоопашатия мишелов (*Buteo rufinus* (Cretzschmar, 1827) в България. Екология 13: 74-82.
- Мичев, Т., Симеонов, Д., Профиров, Л. и Пчеларов, Г. 2012. Птиците на Балканския полуостров - полеви определител. Второ издание, 2012. Екотан. 300 стр.
- Нанкинов Д. 1982. Птиците на гр. София. Орн. инф. бюл. 12. 1-386.
- Нанкинов, Д. 2009. Проучвания върху фауната на България. Птици – Aves. Разред Врабчоподобни – Pessierifomes. ЕТО, София.

- Нанкинов, Д. 2012. Сведения о некоторых видах птиц в суровую зиму 1984/85 года в Болгарии (результаты анкетного опроса). Русский орнитологический журнал 21(811): 2701-2714.
- Нанкинов, Д., С. Симеонов, Т. Мичев, Б. Иванов. 1997. Фауна на България. Том 26. Aves, част II. София, издателство „Пенсофт“: 213-216.
- Петров, Ц., Й. Христов, И. Ангелов. 2007. Популацията на белия щъркел в България през 2004-2005 г. В: Петров, Ц. (отг. ред.), Белият щъркел (*Ciconia ciconia*) в България, II. БДЗП, Природозащитна поредица, книга 12, Пловдив, стр.14.
- Петров, Ц., Янков, П., Георгиев, Д. (1997): Популяционен статус на белия щъркел (*Ciconia ciconia*) в България през 1994-1995 г. В: Ц. Петров (отг.ред.), Белият щъркел (*Ciconia ciconia*) в България. Природозащитна поредица, кн.2, БДЗП, Пловдив. 13-22
- Симеонов, С. Т. Мичев, Д. Нанкинов. 1990. Фауна на България, 20, Aves. Част 1, С., БАН, 148.
- Симеонов, С., Т. Мичев. 1991. Птиците на Балканския полуостров. Петър Берон, София. 128.
- Чешмеджиев, С., Н. Петков (съст). (2014): План за действие за опазване на белооката потапница (*Aythya nyroca*) в България (2014–2023 г.). София, БДЗП: 61 с.
- Чешмеджиев Св., Г. Попгеоргиев, Ц. Петров, Ю. Корнилев, Св. Спасов, Ст. Стойчев (ред.). 2016. Белият щъркел в България през 2014 – 2015 г. БДЗП, Природозащитна поредица, книга 31. София, с.46
- Шурулинков П. 2014. План за действие за опазване на големия воден бик (*Botaurus stellaris*) 2014-2023. МОСВ
https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/filebase/Nature/Biodiversity/Vale_ri/AP_V.stellaris_2014-2023_Adopted.pdf
- Шурулинков П., Цонев Р., Б. Николов, Г. П. Стоянов, Л. Асенов. 2005. Птиците на Средна Дунавска равнина. Федерация Зелени Балкани, 120 с.
- Янков, П. (отг. ред.) 2007. Атлас на гнездящите птици в България. Българско дружество за защита на птиците, Природозащитна поредица, книга 10. БДЗП, София.
- Alves, M., Ferreira, J., Torres, I., Fonseca, C. 2014. Habitat Use and Selection of the Marsh Harrier *Circus aeruginosus* in an Agricultural-Wetland Mosaic. Ardeola: International Journal of Ornithology 61(2): 351-366.
- Barrientos, R., Arroyo, B. 2014. Nesting habitat selection of Mediterranean raptors in managed pinewoods: Searching for common patterns to derive conservation recommendations. Bird Conservation International, 24(2), 138-151.
- BirdLife International (2017) European birds of conservation concern: populations, trends and national responsibilities. Cambridge, UK: BirdLife International.
- BirdLife International (2021) IUCN Red List for birds. Downloaded from <http://www.birdlife.org>
- Božič, L., & Denac, D. 2017. Population dynamics of five riverbed breeding bird species on the lower Drava River, NE Slovenia. Acrocephalus, 38(174-175), 85.
- Brackney, A. W. & Bookhout, T. A. 1982. Population Ecology of Common Gallinules in Southwestern Lake Erie Marshes. Ohio J. Sci., 82(5): 229-237.

- BWPI, 2006. The birds of the Western Palearctic interactive, 2006 Upgra. ed. DVD Birdguides, Shrewsbury.
- Cardador, L., Planas, E., Varea, A., Mañosa S. 2012. Feeding behaviour and diet composition of Marsh Harriers *Circus aeruginosus* in agricultural landscapes. *Bird Study* 59(2):228-235
- Cauli F., P. Audisio, F. Petretti, G. Chiatante. (2021). Habitat suitability and nest-site selection of short-toed eagle *Circaetus gallicus* in Tolfa Mountains (Central Italy). *Journal of Vertebrate Biology*, 70(2):21014.1-14
- Cempulik P. (1993). Breeding ecology of the Moorhen *Gallinula chloropus* in Upper Silesia (Poland). *Acta Ornithologica*, 28 (2): 75-89.
- Ciach, M. (2004). Moorhen and Little Crake Feeding on Carrion. *Berkut* 13 (2): 300–301.
- Cramp S. (ed.) 1985. Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa.vol.4 Terns to Woodpeckers.Oxford University Press.
- Cramp S., Simmons, K.E.L. (eds.) 1977. Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa.vol.1 Ostrich to Ducks. Oxford University Press.
- Dimitrov, M., T. Michev, L. Profirov, K. Nyagolov. 2005. Waterbirds of Bourgas Wetlands. Results and Evaluation of the Monthly Waterbird Monitoring 1996-2002. Bulgarian Biodiversity Fondation and Pensoft Publishers, Sofia-Moscow, 160 pp.
- Figarski, T., L. Kajtoch. 2018. Differences in Habitat Requirements between Two Sister Dendrocopos Woodpeckers in Urban Environments: Implication for the Conservation of Syrian Woodpecker. *Acta Ornithologica* 53(1):23-36
- Fisher I, Ashpole J, Scallan D, Proud T and Carboneras C (compilers). 2018 International Single Species Action Plan for the conservation of the European Turtle-dove *Streptopelia turtur* (2018 to 2028). European Commission 2018
- Gilbert, G. 2002. The status and habitat of Spotted Crakes *Porzana porzana* in the UK in 1999. *Bird Study* 49: 79-86.
- Green, R.E., Rocamora, G., Schäffer, N. 1997. Populations, ecology and threats to the Corncrake *Crex crex* in Europe – *Vogelwelt* 118: 117-134.
- Hristov K., P. Shurulinkov, A. Ralev, I. Zafirov 2008. Great White Egret (*Egretta alba*) – a new breeding species of a mixed heronry at Dragoman marsh, Western Bulgaria. *Acta zoologica bulgarica* 60(2): 209-212.
- Hudec K. (ed) 1994: Fauna ČR a SR. Ptáci I. Academia, Praha.
- Ivanov B., N. Karaivanov, S. Nonev. 1998. Breeding bird communities in the steppe habitats of Dobrudja, Bulgaria. *Acta Zoologica Bulgarica*, 50 (2/3): 67-77.
- Ivanov, B. Iankov, P. Voev, Z. Georgiev, D. Profirov, L. Dimitrov, M. (2014) "Списък на видовете птици в България към 31.12. 2014г. List of the birds recorded in Bulgaria (Bulgarian List).
- Jedlikowski, J., Brambilla, M., Suska-Malawska, M. (2014). Finescale selection of nesting habitat in Little Crake *Porzana parva* and Water Rail *Rallus aquaticus* in small ponds, *Bird Study*, 61:2, 171-181, DOI: 10.1080/00063657.2014.904271
- Karlsson, S. 2004. Season-dependent diet composition and habitat use of Red-backed Shrikes *Lanius collurio* in SW Finland. *Ornis Fennica* 81: 97-108.

- Michev, T. M., Profirov, L. 2003. Mid-winter Numbers of Waterbirds in Bulgaria (1977-2001): Results from 25 Years of Mid-winter Counts Carried Out at the Most Important Bulgarian Wetlands. Pensoft Pub.
- Michev, T., L. Profirov, M. Dimitrov, K. Nyagolov. 2004. The Birds of Lake Atanasovsko: Status and Checklist. Burgas Wetlands Publication Series 5, Burgas, BSBCP: 1-44.
- Status and Checklist. Burgas Wetlands Publication Series 5, Burgas, BSBCP: 1-44. Michev T., Profirov L., Nyagolov K. & Dimitrov M. 2011. The autumn migration of soaring birds at Bourgas Bay, Bulgaria. British Birds 104: 16-37.
- Michev T.M., Profirov L., Michev B., Hristov L., Ignatov A., Stoyanov E., Chipev N. 2018. Long-term changes in autumn migration of selected soaring bird species at Burgas bay, Bulgaria. Acta zoologica bulgarica 70 (1): 57-68.
- Morelli, F., 2012. Plasticity of Habitat Selection By Red-Backed Shrikes (*Lanius collurio*) Breeding In Different Landscapes. The Wilson Journal of Ornithology 124(1):51–56.
- Michalczuk, J., M. Michalczuk 2016. Habitat preferences of Picidae woodpeckers in the agricultural landscape of SE Poland: Is the Syrian Woodpecker *Dendrocopos syriacus* colonizing a vacant ecological niche? North-Western Journal of Zoology, 12 (1): 14-21.
- Michalczuk, J., M. Michalczuk. 2017. Diet variability of Syrian Woodpecker *Dendrocopos syriacus* nestlings in the rural landscape of SE Poland. North-Western Journal of Zoology 13(2):278-284.
- Michalczuk, J., M. Michalczuk. 2020. Nest-site selection of the Syrian Woodpecker (*Dendrocopos syriacus*) in the agricultural landscape of SE Poland. Acta zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae 66(2):189-202.
- Nankinov, D., S. Dalakchieva. 2001. State of the Stone Curlew *Burhinus oedicephalus* in Bulgaria. The Russ. J. Orn. (Express-issue), 152: 603–613.
- Nikolov, B. 2000. An investigation of nest building and nests of the Red-backed Shrike (*Lanius collurio*) in Bulgaria. Ring 22, 1: 133-146.
- Nikolov, B. 2002. Diet of the Red-backed Shrike *Lanius collurio* in Bulgaria. Acrocephalus 23, 110/111: 21-26.
- Nikolov, I. 2004 Shoveler (*Anas clypeata*). Acrocephalus 25(122): 173.
- Penteriani, V. & Faivre, B. 1997. Breeding density and landscape-level habitat selection of Common Buzzards (*Buteo buteo*) in a mountain area (Abruzzo Apennines, Italy). J. Raptor Res. 31: 208–212.
- Petrov, Ts., P. Iankov, R. Kolchakov, T. Michev, L. Profirov, K. Niagolov. 1995. Numbers, Distribution and Preservation of the Peregrine (*Falco peregrinus*) in Bulgaria. Coll. of the Museums of Southern Bulgaria, 21: 17–22.
- Pigniczki, C., Nagy, T., Olah, J., Gábor, G. (2019). Breeding, dispersal, migration and conservation of the Black-winged Stilt (*Himantopus himantopus*) in Hungary. Ornis Hungarica, 27(2), 1-19.
- Štastný K., Hudec K. 2016. Fauna CR. Ptáci –Aves. 3, Academia, Praha 2016.
- Shurulinkov, P., Cheshmedzhiev, S., Daskalova, G., Dinkov, H., Kirov, K., Hristov, I., Kutsarov, Y., Koev, V., Michov, S. 2019a. Recent data on the distribution and numbers of the water birds in the wetlands along the Bulgarian section of the Danube river, in: Shurulinkov, P.,

- Hubenov, Z., Beshkov, S., Popgeorgiev, G. (Eds.), Biodiversity of the Bulgarian-Romanian Section of the Lower Danube. Nova Science Publishers, New York, p. 461.
- Shurulinkov, P., Daskalova, G., Cheshmedzhiev, S., Kirov, K., Koev, V., Dinkov, H., Hristov, I., Nikolov, I., Michov, S., Kutsarov, Y. 2019b. Heron and cormorant colonies along the Bulgarian-Romanian section of the Danube River: Status and trends, 2010-2014. In: Shurulinkov, P., Hubenov, Z., Beshkov, S., Popgeorgiev, G. (Eds.), Biodiversity of the Bulgarian-Romanian Section of the Lower Danube. Nova Science Publishers, New York, p. 461.
- Shurulinkov P., Daskalova, G. Tzonev, R. 2013. Breeding Waterbirds in Temporally Flooded Wetlands in Northern Bulgaria. Acta zool. bulgarica 65(2): 207-215.
- Shurulinkov P., Hristov, I., Hristov, K., Nikolov, I., Nikolov, B. Velkov, S. Dinkov, H., Ralev, A., Chakarov, N., Ragyov, D., Stanchev, R., Spassov, L., Hristova, I. 2007. Birds of Dragoman marsh and Chepun hills, W-Bulgaria – checklist, status and recent development of waterbirds populations. J. Balkan Ecology 10(3): 251-264.
- Stermin, A. N., Pripon, L. R., David, A., Coroiu, I. (2011). Wetlands management for Little Crake (*Porzana parva*) conservation in a “Natura 2000” site. In International Conference for Environmental Sciences and Development, IPCBEE (Vol. 4, pp. 91-94).
- Svensson, L., Mullarney, K., Zetterström, D. (2009). Collins Bird Guide, 2nd ed. HarperCollins. p. 416.
- Taylor, B. & van Perlo, B. (2000). Rails. A Guide to the Rails, Crakes, Gallinules and Coots of the World. Robertsbridge, Sussex: Pica. ISBN 978-1-873403-59-4.
- White G., Purps, J., Alsbury, P. 2006. The Bittern in Europe: A guide to species and habitat management. The RSPB, Sandy.
- Zielinski, P., 2006. The role of forest reserves in the protection of the Black Stork *Ciconia nigra* in central Poland. Biota 7/1-2:120
- Ziesemer, F., Meyburg, B.-U. 2015. Home range, habitat use and diet of Honey-buzzards during the breeding season. British Birds 108(8): 467– 481.